

Aanvraag provincie Zuid-Holland

**Regeling specifieke uitkering Uitvoeringsprogramma Natuur 2^e fase
nr. WJZ/59263981**

Periode 2024 - 2032

Samenvatting

De provincie Zuid-Holland vraagt € 55.360.000 aan vanuit de Regeling specifieke uitkering Programma Natuur 2^e fase overeenkomstig het hierna beschreven Uitvoeringsprogramma Natuur Zuid-Holland tweede fase. Deze middelen zullen in de periode 2024-2031 worden verplicht en uiterlijk in 2032 zijn uitgegeven. Onderdeel van de aanvraag betreft € 150.000 aan compensabele BTW.

De aanvraag is overeenkomstig het budget welke in 2024 vanuit de Regeling specifieke uitkering Programma Natuur 2^e fase voor Zuid-Holland is opengesteld en bedraagt een deel (circa 80%) van het totale budget dat voor Zuid-Holland is gereserveerd. De regeling beschrijft het voornemen om in 2027 de regeling te wijzigen en resterend budget beschikbaar te stellen voor een tweede aanvraagperiode.

Aanvullend vraagt de provincie € 698.139 behorend bij de aanleg van 11,3 hectare bosaanplant in het kader van boscompensatie. Het betreft bos dat vanaf 1 januari 2017 is gekapt of vóór 2030 nog gekapt zal worden voor het behalen van de instandhoudingsdoelen in Natura 2000-gebieden.

Aanvraag budget Zuid-Holland	Bedrag
Totaal gebiedsgerichte maatregelen	€ 47.626.440
Apparaatskosten	€ 7.583.560
BTW-compensatiefonds	€ 150.000
Totaal maatregelenpakket	€ 55.360.000
Boscompensatie	€ 698.139
Totaal aanvraag specifieke uitkering Zuid-Holland	€ 56.058.139

De aanvraag heeft betrekking op de volgende Natura 2000-gebieden:

Duinen	Veenweiden	Delta
88 Kennemerland-Zuid (Zuid-Hollands deel; 96 Coepelduynen; 97 Meijendel-Berkheide; 98 Westduinpark & Wapendal; 99 Solleveld & Kapittelduinen; 100 Voornes Duin; 101 Duinen Goeree & Kwade Hoek.	89 Lingegebied & Diefdijk Zuid; 103 Nieuwkoopse Plassen & De Haeck; 104 Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein; 107 Donkse Laagten.	109 Haringvliet; 112 Biesbosch; 114 Krammer-Volkerak; 115 Grevelingen.

De maatregelen in de aanvraag zijn additioneel op het Natuurpact. Zuid-Holland heeft de opgave voor 5.586 hectare ingerichte nieuwe natuur als onderdeel van de landelijke opgave van 80.000 hectare in het kader van het Natuurpact. Vijf maatregelen in de aanvraag hangen samen met de gronden welke vanuit de afspraken in het Natuurpact worden aangekocht en ingericht. De maatregelen vanuit Programma Natuur zijn daarbij additioneel en dragen bij aan de instandhouding van stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefomgeving van soorten.

Inleiding en leeswijzer

De minister voor Stikstof en Natuur heeft op 24 juni 2024 de Regeling specifieke uitkering (SPUK) voor Programma Natuur tweede fase vastgesteld en per 27 juni 2024 opengesteld voor aanvragen vanuit de provincies. De regeling heeft betrekking op de uitvoeringsperiode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2032 en is een vervolg op de eerder opengestelde eerste fase met als uitvoeringstermijn 2021-2026. Voor u ligt de toelichtende tekst op het maatregelenpakket voor de periode 2024-2032 behorend bij de aanvraag van de provincie Zuid-Holland (Kenmerk PZH-2024-851848355 / DOS-2021-0001864).

Het Programma Natuur is bedoeld om naast bestaande afspraken vanuit het Natuurpact als impuls te dienen om tot noodzakelijke versnelling en verbetering van natuurmaatregelen te komen in de aanpak van de stikstofproblematiek. De inzet is gericht op het op orde brengen van de condities die nodig zijn om de gunstige staat van instandhouding van beschermde habitattypen en soorten te realiseren. De focus ligt op stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelig leefgebied van soorten. Een inzet op structurele systeemverbetering (herstel van het natuurlijke systeem) is noodzakelijk om die doelen te realiseren. De regelingen voor specifieke uitkeringen bij de eerste en de tweede fase van Programma Natuur bieden ruimte voor het indienen van een maatregelenpakket vanuit de provincies. De aanpak van de stikstofbronnen zelf is geen onderdeel van Programma Natuur.

De focus van Programma Natuur ligt op overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Van de 21 Natura 2000-gebieden binnen Zuid-Holland zijn er 14 zijn gekenmerkt als overbelast stikstofgevoelig. In Zuid-Holland komen ook in enkele van de andere Natura 2000-gebieden stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden van soorten voor. In deze aanvraag zijn maatregelen opgenomen die bijdragen aan het in stand houden van stikstofgevoelige habitattypen en stikstof leefgebied van soorten binnen 15 gebieden waarvan er 12 zijn gekenmerkt als stikstofgevoelig en overbelast. In de overige drie gebieden komen ofwel stikstofgevoelige doelen voor, of is de problematiek die moet worden aangepakt gerelateerd aan de te hoge stikstofdepositie.

Bij de beschrijving van de maatregelen is op basis van landschapstypen een indeling aangehouden naar de regio's Duinen, Veenweiden en Delta zoals die in het Zuid-Hollands Programma Landelijk gebied gebruikt worden. De Natura 2000-gebieden binnen de landschapstypen kennen vergelijkbare habitattypen met bijbehorende problematiek en aanpak voor instandhouding. Op deze manier wordt een samenhangend maatregelenpakket geborgd.

Het Uitvoeringsprogramma Natuur Zuid-Holland tweede fase is opgebouwd uit drie onderdelen die gezamenlijk de toelichting vormen op de aanvraag van de specifieke uitkering. Het eerste deel wordt gevormd door een algemene toelichting op de aanvraag vanuit de provincie Zuid-Holland en de onderdelen binnen de begroting. Het tweede deel geeft een beschrijving per Natura 2000-gebied. De opzet hiervan is overeenkomstig het aanvraagformat uit Bijlage 2 van Regeling specifieke uitkering Programma Natuur 2e fase. De beschrijvingen zijn voorzien van kaartbeelden met daarop een weergave van de maatregelen, habitattypen en de begrenzingen van zowel de Natura-2000-gebieden als ook de ligging van de NNN-opgave vanuit het Natuurpact. De informatie op de kaarten wordt tevens digitaal als GIS-bestanden aangeleverd bij het ministerie van LNV. Het document wordt afgesloten met een overzichtstabel van de maatregelen per Natura 2000-gebied.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inleiding en leeswijzer.....	3
Deel 1 Algemene toelichting op aanvraag Zuid-Holland	6
De gebieden binnen Zuid-Holland	7
Duinen	8
Veenweiden	9
Delta	10
Specifieke maatregelen.....	11
Overgangsbeheer	11
Exotenbestrijding	11
Onderzoeken.....	11
Ontpachting	11
Gebiedsoverstijgende maatregelen.....	11
Maatregelen buiten overbelast stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.....	12
Additioneel op het Natuurpact	12
Versnelling realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)	12
Waterkwaliteitsverbetering Westveen.....	13
Totaaloverzicht kosten.....	14
Apparaatskosten	15
BTW-compensatiefonds.....	15
Boscompensatie	15
Reservelijst.....	16
Afstemming bij de totstandkoming	17
Terreinbeherende organisaties.....	17
Rijkswaterstaat.....	17
Provincie-overschrijdende Natura 2000-gebieden	17
Relatie NPLG.....	17
Deel 2. Beschrijving per Natura 2000-gebied	18
Duinen.....	19
Gebied ‘Duinen algemeen’	19
Gebied 88 ‘Kennemerland Zuid’ (Zuid-Hollandse deel)	20
Gebied 96 ‘Coepelduynen’	29
Gebied 97 ‘Meijendel-Berkheide’	37
Gebied 98 ‘Westduinpark & Wapendal’	45
Gebied 99 ‘Solleveld & Kapittelduinen’	53

Gebied 100 'Voornes Duin'	62
Gebied 101 'Duinen Goeree & Kwade Hoek'	72
Veenweiden	85
Gebied 89 'Lingegebied & Diefdijk Zuid'	85
Gebied 103 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck'	92
Gebied 104 'Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein'	101
Gebied 107 'Donkse Laagten'	105
Delta	109
Gebied 109 'Haringvliet'	109
Gebied 112 'Biesbosch'	113
Gebied 114 'Krammer-Volkerak'	119
Gebied 115 'Grevelingen'	124
Deel 3. Maatregelenlijst Uitvoeringsprogramma Natuur 2 ^e fase voor Zuid-Holland	131

Deel 1

Algemene toelichting op aanvraag Zuid-Holland

Basis van de maatregelenlijst wordt gevormd door de noodzakelijke maatregelen zoals deze zijn aangegeven in de (concept-) Natura 2000-beheerplannen en adviezen vanuit de Natuurdoelanalyses (NDA's) bij de overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden in Zuid-Holland.

De maatregelen zijn een vervolg op de maatregelen in de specifieke uitkering Programma Natuur eerste fase. De eerste fase kent een korte looptijd (2021-2026) en veel inzet op concrete en snel uit te voeren en af te ronden maatregelen en daarnaast het voorbereiden van maatregelen die in fase 2 moeten worden uitgevoerd. Deze maatregelen zijn allemaal 'geen spijt maatregelen' en dragen bij aan de instandhouding de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebied van soorten. De focus lag er daarbij op om de natuur te laten overleven onder de huidige stikstofdepositie. De maatregelen in de tweede fase zijn meer gericht op totaal systeemherstel waarbij samenhang tussen de te nemen maatregelen van belang is voor het uiteindelijke succes. Met de doorloop van de tweede fase tot en met 2032 kennen de maatregelen een wisselende concreetheid. Maatregelen die vanaf het begin kunnen worden opgepakt of al in de eerste fase zijn gestart dragen bij aan de concretisering en besluitvorming van maatregelen die later in de uitvoeringstermijn kunnen worden gerealiseerd. Met name maatregelen met een impact op een groter gebied die bijdragen aan systeemherstel of maatregelen die afhankelijk zijn grondverwerving dan wel nadere besluitvorming kennen een onzekerheid op de uiteindelijke aanpak. Gedurende de looptijd van het uitvoeringsprogramma zal dan ook worden afgestemd met gebiedspartners over de aanpak en concretisering van de maatregelen. Gekeken wordt naar de programmering en de flexibiliteit die de lijst biedt om de samenhang tussen de maatregelen en de uiteindelijke doelrealisatie naar systeemherstel te waarborgen. De door het ministerie van LNV voorgenomen evaluatie en wijziging van de regeling in 2027 vormt daarbij voor de provincie Zuid-Holland een belangrijk ijkmoment in de aanscherping van het maatregelenpakket.

De maatregelenlijst was aanvankelijk uitgebreider dan waarin met het beschikbare budget voor Zuid-Holland kan worden voorzien. Na prioritering op samenhang en doelbereik is de lijst teruggebracht tot een maatregelenpakket dat passend is bij het budget dat beschikbaar is gesteld voor de specifieke uitkering aan Zuid-Holland. Dit betekent evenwel dat met het aangevraagde maatregelenpakket nog niet kan worden voorzien in alle noodzakelijke maatregelen waarmee alle doelen kunnen worden gehaald. Niet opgenomen maatregelen blijven in beeld voor een mogelijk aanvullende aanvraag in 2027 of alternatieve financiering.

Voor de aanpak van natuurherstel maken we onderscheid in de volgende soorten maatregelen:

- Onderzoek: veelal ter voorbereiding op te nemen maatregelen;
- Patroonmaatregelen: richten zich op standplaatsniveau (bodem of vegetatie) en heeft directe, lokale invloed op het niveau van vegetatie. Deze maatregelen moeten meestal periodiek (jaarlijks) uitgevoerd worden. Voorbeelden zijn aangepast maaien of begrazen, lokaal wegnemen recreatiedruk en het verwijderen van exoten. Het betreft maatregelen die aanvullend zijn op het 'reguliere' beheer dat vanuit Natuurpactgeld wordt gefinancierd (SNL) en zijn vaak gerelateerd aan het verminderen van de effecten van stikstofdepositie of nabeheer na inrichtingsmaatregelen;
- Procesmaatregelen: richten zich op (eenmalige) optimalisatie van het abiotisch systeem (bijv. voedselrijkdom, zuurgraad, grondwaterstand) . Voorbeelden zijn creëren van open plekken, aanleg van kerven in de zeereep, (ver)plaatsen van rasters, herstel van oevers;
- Systeemmaatregelen: richten zich op zoveel als mogelijk grootschalig herstel van het natuurlijke systeem zodat een habitatype kan ontstaan zonder verder ingrijpen van de mens. De enige

ingreep is de juiste Ausgangssituatie te creëren. Voorbeelden zijn terugbrengen getij, herstel dynamiek, graven van petgaten, natuurlijk peilbeheer.

De gebieden binnen Zuid-Holland

Binnen Zuid-Holland zijn er 21 Natura 2000-gebieden aangewezen waarvan er zijn 14 gekenmerkt als overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De aanvraag heeft betrekking op 15 gebieden waarvan er 12 zijn gekenmerkt als overbelaste stikstofgevoelig. Na de prioritering van maatregelen is het Natura 2000-gebied Voordelta niet opgenomen voor de aanvraag. De drie overige gebieden bevatten stikstofgevoelige habitattypen waarvoor in de Natuurdoelanalyses (NDA's) aanbevelingen zijn gedaan voor maatregelen voor een duurzame instandhouding van de aanwezige stikstofgevoelige habitattypen en leefgebied van soorten.

Kaart 1: Ligging Natura 2000-gebieden met maatregelen binnen Uitvoeringsprogramma Natuur 2^e fase

In dit uitvoeringsprogramma zijn de Natura 2000-gebieden ingedeeld naar het landschapstype waarbinnen ze zich bevinden. Voor deze indeling zijn als kenmerkende regio's 'Duinen', 'Veenweiden' en 'Delta' aangehouden. De Natura 2000-gebieden binnen de landschapstypen kennen vergelijkbare habitattypen met bijbehorende problematiek en aanpak voor instandhouding. Naar aanleiding van deze indeling is onderstaand de aanpak voor Zuid-Holland beschreven.

Duinen

Het Kust- en Duinengebied van Zuid-Holland bestaat uit 8 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden: Duinen Goeree & Kwade Hoek, Voornes Duin, Voordelta (ZH-PLG Delta), Solleveld & Kapittelduinen, Westduinpark & Wapendal, Meijndel & Berkheide, Coepelduynen en het Zuid-Hollandse deel van Kennemerland-Zuid (ZH-PLG Kust en Duinen). Deze natuurgebieden bevatten veel kwetsbare natuur en kennen in het hele gebied een hoge druk op biodiversiteit en waterkwaliteit. Deze druk is onder andere afkomstig van stikstof (NOx en NH3), gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten uit de land- en tuinbouw, maar ook van recreatie uit het aangrenzend stedelijk gebied.

In de natuurdoelanalyses is beschreven wat de grootste knelpunten en drukfactoren zijn in de verschillende duingebieden in Zuid-Holland:

- Onvoldoende dynamiek;
- Hoge stikstofdepositie;
- Verruiging, vergrassing (als gevolg van de eerste twee punten);
- Recreatiedruk, gebrek aan rust (inclusief honden);
- Beschikbare ruimte;
- Aanwezigheid van exoten (Japanse Duizendknoop, Amerikaanse vogelkers, rimpelroos, etc.).

In de eerste fase van het Programma Natuur zijn we vooral aan de slag gegaan met de lage-spijt maatregelen en de maatregelen die we zonder gebiedsproces kunnen starten. Dit zijn vaak patroon- en procesmaatregelen zoals exotenbestrijding, terugzetten van successie (begrazing, verwijderen verruiging en opschot en lokaal dynamiek versterken).

Daarnaast zijn onderzoeken opgestart en is er de planfase voor grote projecten die buiten de uitvoeringsperiode de eerste fase van Programma Natuur vallen. Inmiddels hebben we van de Ecologische Autoriteit aanvullende adviezen ontvangen. Zij adviseren om meer onderzoek te doen naar o.a. de biotiek en abiotiek om de effecten van de stikstofdepositie en klimaatverandering beter in kaart te kunnen brengen, wat heeft geleid tot aanvullende onderzoeksmaatregelen.

In de tweede fase gaan we aan de slag met de systeemmaatregelen, de uitkomsten van de onderzoeken en de uitvoeringsfase voor de grote projecten die buiten de uitvoeringsperiode van SPUK1 vielen. Tegelijkertijd worden de beheerplannen geëvalueerd en vernieuwd zodat grote ingrepen en bestuurlijke keuzes kunnen worden vastgelegd en geborgd.

De systeemmaatregelen die voor de duinen van belang zijn, zijn

1. terugbrengen van de dynamiek in het duingebied: het aanleggen van kerven, heroriëntatie van de strandopgangen;
2. hydrologische maatregelen in het hele duingebied;
3. aanpakken van de recreatiedruk, in samenwerking met ZH-PLG en Nationaal Park Hollandse Duinen (voor de vastelandsduinen);
4. Overgangsgebieden, in samenwerking met ZH-PLG en Nationaal Park Hollandse Duinen.

Overgangsgebieden zijn op verschillende plekken nodig voor het verlagen van de recreatiedruk binnen Natura 2000, het behalen van habitat-opppervlakte-doelen en het verbeteren van robuustheid van het Natura 2000-gebied. Een aantal voorbeelden: het aanwijzen van strandreservaten om ecosystemen te beschermen en vorming van embryonaal duin te stimuleren. Mient-Kooltuin (Berkheide) voor het opvangen van recreatie en uitbreiding duinbos. Arendsduin (Solleveld) voor het robuuster maken van

het Natura 2000 gebied en het uitbreiden van natte natuur. Zuidwesthoek Hoek van Holland voor het robuuster maken van Solleveld en Kapittelduinen.

In Coepelduynen en Westduinpark levert het saneren van oude vuilstorten extra hectares kwalificerende natuur op, met name grijs duin en vochtige duinvalleien. Op een aantal locaties in de duinen is de afgelopen jaren al veel gedaan aan het maken van kerven en dynamiseren van het duin. Hier is geen noodzaak voor nieuwe grootschalige maatregelen, maar is vervolgbeheer (openhouden van aangelegde verstuingen) en het nemen van kleinschalige aanvullende maatregelen (lokaal aanleggen stuifkuilen) noodzakelijk.

Veenweiden

In het kerngebied Veenweiden liggen drie stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden: Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein, Nieuwkoopse Plassen & De Haack en het Zuid-Hollandse deel van Lingegebied & Diefdijk Zuid. In het Natura 2000-gebied Donkse Laagten komt bovendien het stikstofgevoelige (maar niet aangewezen) blauwgrasland voor. De natuurdoelen in deze gebieden staan onder druk als gevolg van stikstofdepositie, verdroging, gebrek aan dynamiek, slechte waterkwaliteit en versnippering/isolatie.

In de natuurdoelanalyses is beschreven wat de grootste knelpunten en drukfactoren zijn in de verschillende Natura 2000-gebieden in het veenweidegebied, te weten:

- Onvoldoende waterkwaliteit;
- Verdroging (wegzijging/peilbeheer);
- Onvoldoende dynamiek;
- Hoge stikstofdepositie;
- Aanwezigheid van exoten (exotische rivierkreeften, appelbes, etc.).

In de eerste fase van het Programma Natuur is een aantal onderzoeksmaatregelen uitgevoerd of gestart, zoals onderzoek meervleermuis, hydrologische systeemanalyse Nieuwkoopse Plassen. Daarnaast wordt een aantal maatregelen uitgevoerd die een voortzetting zijn van PAS-maatregelen of al eerder voorbereid waren, waaronder oeverherstel en aanleg van natuurvriendelijke oevers, isolatie van de Pot, en omvormen van particuliere rietlandpercelen naar veenmosrietland. Tot slot is gestart met de voorbereiding van grote projecten die buiten de uitvoeringsperiode van de eerste fase van Programma Natuur vallen.

In de tweede fase gaan we aan de slag met de systeemmaatregelen, de uitkomsten van de onderzoeken en de uitvoeringsfase voor de grote projecten die buiten de uitvoeringsperiode van fase 1 vielen. Tegelijkertijd wordt een deel van de beheerplannen geëvalueerd en vernieuwd zodat grote ingrepen en bestuurlijke keuzes kunnen worden vastgelegd en geborgd.

De systeemmaatregelen die voor veenweide van belang zijn, zijn:

1. Verbeteren van de waterkwaliteit, zowel binnen de gebieden als van het inlaatwater;
2. Verbeteren hydrologie, onder andere door optimaliseren peilbeheer en watersysteem en aanleg bufferzones;
3. Verminderen stikstofdepositie (via ZH-PLG spoor);
4. Vergroten/stimuleren dynamiek door inundatie/bevloeiing en graven van petgaten;
5. Invulling geven aan overgangsgebieden waar dat noodzakelijk is voor het halen van de Natura 2000-doelen.

Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat écht systeemherstel in het veenweidegebied alleen mogelijk is door de aanleg van nieuwe veenvormende systeem (moeras en verlandende sloten/petgaten). Vanwege aanwezigheid van bebouwing en infrastructuur is dat vrijwel overal onmogelijk. Dit betekent

dat bijvoorbeeld dat het gebrek aan dynamiek gecompenseerd moet worden met beheermaatregelen, zoals opslag van bomen en struiken verwijderen, plaggen/petgaten graven, bevoeiing en bekalking van oppervlaktewater.

Naast de systeemmaatregelen zijn ook andere maatregelen noodzakelijk om de doelen (duurzaam) te behalen. Dit betreft onder andere het inrichten van extra leefgebied voor soorten en habitattypen en exotenbestrijding. Ook herstel van de oevers is in veel gebieden noodzakelijk, omdat anders door afkalving belangrijk leefgebied van soorten verloren gaat.

Overgangsgebieden zijn op verschillende plekken nodig voor het verlagen van de stikstofdepositie, het verminderen van wegzijging (door hoger peil, i.c.m. aanpak bodemdaling), verbeteren waterkwaliteit en het verbinden van de verschillende gebieden. Daarnaast hebben overgangsgebieden een belangrijke functie als 'zachte overgang' naar agrarisch gebied en voor (niet stikstofgevoelige) weidevogels, en voor opgaven ten aanzien van water en klimaat/bodemdaling.

De terreinbeheerders en terreineigenaren zijn onze partners bij de planning en uitvoering van de natuurherstelmaatregelen. De middelen vanuit Programma Natuur worden via een subsidieregeling aan de terreinbeheerders/terreineigenaren beschikbaar gesteld.

Delta

In het Zuid-Hollandse deltawateren liggen acht Natura 2000-gebieden: Grevelingen, Haringvliet, Hollands Diep, Krammer-Volkerak, Oude Maas, Voordelta en Oudeland van Strijen en Biesbosch. Deze gebieden kunnen in categorieën worden opgedeeld waar het gaat om relevante maatregelen voor fase 2 van Programma Natuur.

1. Stikstofgevoelig gebied en overschrijding van de KDW: Krammer-Volkerak, Biesbosch en Voordelta;
2. Niet-stikstofgevoelig gebied, maar wel stikstofgevoelige habitattypen en of vogelsoorten aanwezig: Grevelingen en Haringvliet;
3. Niet stikstofgevoelig gebied: Hollands Diep, Oude Maas, Oudeland van Strijen.

Vooralsnog gaan wij ervanuit dat maatregelen in de eerste twee categorieën onder Programma Natuur tweede fase kunnen vallen, waarbij categorie 1 prioriteit heeft. In categorie twee hebben wij ook maatregelen opgenomen voor kustbroedvogels, omdat geschikte broedlocaties als gevolg van de combinatie van een gebrek aan natuurlijke dynamiek (overstroming met zout water) en een te hoge stikstofdepositie zeer snel dichtgroeien met vegetatie en daardoor ongeschikt worden. Ook na doorvoeren van het Kierbesluit is de dynamiek nog steeds te beperkt om dit tegen te gaan en zijn dus aanvullende maatregelen nodig.

Veel maatregelen hebben betrekking op aanvullend beheer zoals is opgenomen in verschillende herstelstrategieën (H2190, H6120). In stikstofgevoelige habitattypen ontstaat veel opslag in de vorm van struweel en boomvormers. Ook exoten kunnen een bedreiging vormen voor deze habitattypen. Het actief blijven bestrijden / verwijderen van deze soorten is van groot belang voor het in stand houden en het behalen van een goede kwaliteit voor deze vegetaties. Ook het afvoeren van biomassa en stikstof is van belang voor de stikstofgevoelige habitattypen. Dit kan door middel van maaien, begrazen, bosopslag en exoten verwijderen. Deze maatregelen worden ook genoemd in de verschillende NDA's.

Er zijn vele onderzoeken opgenomen in de lijst. Uit de Natuurdoelanalyses en het advies van de Ecologische Autoriteit is gebleken dat we van veel habitattypen onvoldoende weten over de kwaliteit.

Diverse onderzoeken betreffen het voorkomen van (typische) soorten, vegetatiestructuur en abiotische factoren. Deze onderzoeken zijn nodig om inzicht te krijgen in de huidige kwaliteit en de knelpunten die aangepakt dienen te worden om de kwaliteit te verbeteren, zodat de juiste maatregelen genomen kunnen worden .

Specifieke maatregelen

Overgangsbeheer

In de aanvraag zijn maatregelen voor overgangsbeheer (ook wel: nabeheer) opgenomen. Onder het Programma Aanpak Stikstof en in de eerste fase van Programma Natuur zijn maatregelen uitgevoerd om bijvoorbeeld successie terug te zetten. In het verlengde van deze uitvoering zijn in de eerste jaren aanvullende of aangepaste beheermaatregelen nodig om de gewenste Ausgangssituatie voor de habitattypen, bijvoorbeeld door opslag te verwijderen, in stand te kunnen houden. Deze maatregelen zijn aanvullend op regulier beheer zoals die voor instandhouding van de habitattypen nodig is.

Exotenbestrijding

Vrijwel alle Natura 2000-gebieden kennen overlast door de aanwezigheid van invasieve exoten. De soorten hebben zich in en rond de gebieden dusdanig gevestigd dat zij inheemse soorten verdringen en de aanwezige habitattypen bedreigen. Bestrijding is vaak lastig en kostbaar. In de aanvraag zijn zowel maatregelen voor onderzoek en bestrijding opgenomen om de aanwezigheid van invasieve exoten structureel aan te pakken.

Onderzoeken

In het pakket zijn onderzoeken opgenomen voorbereidend op het bepalen en uitwerken van noodzakelijke maatregelen. Een deel van de maatregelen op de reservelijst zijn voor de vorm en uitwerking afhankelijk van deze onderzoeken.

In de aanvraag zijn ook maatregelen opgenomen voor onderzoek naar het effect van genomen maatregelen in zowel de eerste als de tweede fase van Programma Natuur. Deze kennis draagt bij aan de optimale inzet van maatregelen op andere locaties en om het beheer te optimaliseren.

Ontpachting

Zowel binnen de Natura 2000-gebieden Voornes Duin als Nieuwkoopse Plassen & De Haeck is de maatregel ontpachting van percelen opgenomen. De percelen zijn in eigendom zijn bij terreinbeherende organisaties. Het betreft vaak informele pachtcontracten zonder einddatum en zonder mogelijkheid de voorwaarden (die er meestal niet zijn) aan te passen. Ontpachting is dan noodzakelijk omdat bij voortzetting van de bestaande pachtcontracten niet tot het gewenste beheer gekomen kan worden dat nodig is voor het halen van de doelen. In het geval van Nieuwkoopse Plassen & De Haeck zijn deze percelen niet op kaart opgenomen om het proces van besluitvorming en afstemming met de betrokken gebruikers niet onnodig te beïnvloeden.

Gebiedsoverstijgende maatregelen

In deelgebied Duinen is een aantal onderzoeken opgenomen dat betrekking heeft op meerdere gebieden. In deze aanvraag zijn deze gebiedsoverstijgende maatregelen onder 'Duinen algemeen' opgenomen.

Maatregelen buiten overbelast stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden

De Natura 2000-gebieden Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein, Donkse Laagten en Haringvliet behoren niet tot de 14 Natura 2000-gebieden in Zuid-Holland die zijn aangemerkt als stikstofgevoelig. Omdat ook in deze gebieden maatregelen noodzakelijk zijn voor de instandhouding van stikstofgevoelige habitattypen of leefgebied van stikstofgevoelige soorten, zijn deze wel opgenomen voor maatregelen. De Regeling specifieke uitkering biedt de mogelijkheid om 10 % van het budget in te zetten voor maatregelen buiten de als stikstofgevoelig gekenmerkte Natura 2000-gebieden. Vanuit Zuid-Holland maken we gebruik van deze ruimte voor de genoemde drie Natura 2000-gebieden. In totaal is € 3.747.500 aan maatregelen voor de drie gebieden opgenomen.

Voor Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein is er een voorgenomen besluit tot aanwijzing als overbelast stikstofgevoelig Natura 2000-gebied. Binnen het gebied zijn H6510 'Glanshaver- en vossenstaarthooilanden' aanwezig. Er worden maatregelen genomen om de kwaliteit van het habitatype en de waterkwaliteit te verbeteren. 107 'Donkse Laagten' is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Binnen het gebied zijn echter ook stikstofgevoelige H6410 'Blauwgraslanden' aanwezig waarvoor maatregelen in de aanvraag zijn opgenomen om de waterhuishouding te verbeteren. Binnen Haringvliet zijn maatregelen nodig voor de instandhouding van H1310 'Zilte pioniersbegroeiingen' en H1330 'Schorren en zilte graslanden' die van belang zijn als leefgebied voor kustbroedvogels. Het broedhabitat van kustbroedvogels die op kale grond broeden staat in de delta sterk onder druk door ontbreken van dynamiek (overstroming met zout water) en stikstofdepositie, waardoor kale grond (te) snel dichtgroeit.

Additioneel op het Natuurpact

Binnen het maatregelenpakket van Zuid-Holland zijn vijf maatregelen opgenomen die samenhangen met realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het betreft de inzet van Volledige Schadeloosstelling aanvullend op de aankoop en inrichting vanuit het Natuurpact en maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit binnen het deelgebied Westveen als onderdeel van Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Deze maatregelen zijn additioneel op de realisatie vanuit het Natuurpact, zorgen voor versnelling en dragen bij aan het ontwikkelen van stikstofgevoelige habitattypen en/of stikstofgevoelig leefgebied van soorten.

Onder de kop 'Overgangsbeheer' is toegelicht waarom diverse beheermaatregelen ook additioneel zijn op de Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) die ook vanuit Natuurpact wordt gefinancierd.

Versnelling realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Provinciale Staten van Zuid-Holland hebben voor een aantal te realiseren NNN-gebieden besloten tot de inzet van Volledige Schadeloosstelling aanvullend op budget voor minnelijke verwerving vanuit het Natuurpact. Op basis van enkel minnelijke verwerving is er in de gebieden onvoldoende draagvlak op in de komende jaren tot verwerving en natuurinrichting van de gebieden te komen. De Staten achten het daarom nodig om aanvullend Volledige Schadeloosstelling in te zetten om tot versnelling van de realisatie te komen en tijdig (uiterlijk in 2027) tot afronding van het NNN te komen. Zie voor achtergrond hierover de Statenbesluiten [PZH Statenbesluit 7634 VSS NNN](#) en [PZH Statenbesluit 7508 VSS Projectbesluit of PIP Westveen](#).

Van de gebieden met Volledige Schadeloosstelling liggen de gebieden Slikken van Flakkee binnen Natura 2000-gebied Grevelingen en Westveen binnen Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De

Haeck. In beide gebieden geeft het huidige agrarische gebruik beperkingen voor maatregelen in een groter deel van de Natura 2000-gebieden.

De gebieden Schapengors en Binnenduinrand van Goeree liggen direct aansluitend aan de Natura 2000-gebieden Voornes Duin en Duinen van Goeree & Kwade Hoek. In beide gevallen heeft het agrarisch gebruik een negatieve invloed op naastliggende habitattypen H2130 'Grijze duinen' en H2190 'Vochtige duinvalleien'.

De maatregelen buiten de Natura 2000-begrenzing in de Binnenduinrand van Goeree en bij Schapengors zijn noodzakelijk om tot hydrologisch systeemherstel binnen het Natura 2000-gebied te komen. Het daadwerkelijk verwerven dan wel omvormen van het geheel aan percelen is van belang om hydrologische aanpassing van het gebied te kunnen doorvoeren als onderdeel van systeemherstel. De percelen vormen daarmee tevens sleutelhectaren.

Westveen ligt geheel binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. In Westveen liggen onder andere kansen voor uitbreiding van het habitatype blauwgrasland, dat elders in het Natura 2000-gebied sterk achteruit is gegaan. Het eigendom van percelen is zeer versnipperd, waardoor inrichting en verwerving zeer moeizaam verlopen. Volledige schadeloosstelling zorgt ervoor dat deze processen versneld kunnen worden, waardoor het NNN tijdig kan worden afgerond. Bovendien kunnen bij verwerving (door volledige schadeloosstelling) ambitieuzere doelen gerealiseerd worden die met zelfrealisatie niet of zeer lastig te halen zijn. Deze ambitieuzere doelen sluiten (veel) beter aan bij de Natura 2000-doelen in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck.

Waterkwaliteitsverbetering Westveen

De verbetering van de water binnen Westveen is noodzakelijk voor de instandhouding van de aanwezige/te ontwikkelen H6410 'Blauwgraslanden' en H6430 'Ruigten en zomen'. De inrichtingsmaatregelen vanuit het Natuurpact zijn gericht op realisatie van 'Kruiden- en faunarijkgasland' overeenkomstig de aanwijzing daarvoor in ambitiekaart van het Natuurbeheerplan van Zuid-Holland. De inrichting vanuit het Natuurpact voorziet niet in de noodzakelijke verbetering van de waterkwaliteit om ambitieuzere natuurtypen zoals blauwgrasland te kunnen realiseren. Daarnaast draagt een verbetering van de waterkwaliteit bij aan het vergroten van het leefgebied van de habitatrichtlijnsoorten platte schijfhoren, bittervoorn en gestreepte waterroofkever. Zie voor achtergrond bij ambitie vanuit opgave Natuurpact [Vastgesteld Natuurbeheerplan Zuid-Holland 2025](#) en toelichtende kaarten in de laag 'Ambitiekaart' van de [Kaartenviewer natuurbeheerplan Zuid-Holland](#).

Totaaloverzicht kosten

In onderstaande tabel is de raming gegeven van de gebiedsgerichte maatregelen in de Natura 2000-gebieden en de overkoepelende kosten in de aanvraag. De onderdelen Apparaatskosten, BTW-compensatie, Boscompensatie en de reservelijst met aanvullende uitvoeringsactiviteiten worden in de volgende tekst nader beschreven.

Aanvraag maatregelen

Natura 2000-gebied	Bedrag
Duinen	
Duinen algemeen	€ 286.000
88 Kennemerland Zuid (ZH-deel)	€ 2.341.315
96 Coepelduynen	€ 1.074.405
97 Meijendel-Berkheide	€ 12.851.499
98 Westduinpark & Wapendal	€ 806.752
99 Solleveld & Kapittelduinen	€ 3.605.969
100 Voornes Duin	€ 5.670.100
101 Duinen Goeree & Kwade Hoek	€ 5.582.500
Veenweiden	
89 Lingegebied & Diefdijk Zuid	€ 905.000
103 Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	€ 7.771.000
104 Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	€ 2.407.500
107 Donkse Laagten	€ 915.000
Delta	
109 Haringvliet	€ 425.000
112 Biesbosch	€ 615.900
114 Krammer-Volkerak	€ 657.500
115 Grevelingen	€ 1.536.000
Apparaatskosten	€ 7.583.560
BTW-compensatiefonds	150.000
Totaal maatregelenpakket	€ 47.626.440
Boscompensatie	€ 698.139
Totaal aanvraag specifieke uitkering Zuid-Holland	€ 56.058.139

Categorie voor SPUK aanvraag	Duinen	Veenweiden	Delta
aanvullend beheer	€ 660.000	€ -	€ -
exotenbeheersing	€ 5.707.411	€ 240.000	€ 22.500
hydrologische maatregelen	€ 28.800	€ 575.000	€ 90.900
inrichten nieuw habitat of leefgebied	€ 4.438.402	€ 2.072.500	€ 1.510.000
aanvullende monitoring	€ 185.000	€ 246.000	€ -
onderzoek	€ 2.231.500	€ 182.000	€ 225.000
overig	€ 1.467.960	€ 268.000	€ 120.000
verbeteren kwaliteit habitatype of leefgebied	€ 12.630.467	€ 6.615.000	€ 540.000
verwerven en inrichten	€ 4.869.000	€ 1.800.000	€ 726.000
Totale kosten	€ 32.218.540	€ 11.998.500	€ 3.234.400

Apparaatskosten

Totaal over de periode 2024-2032 betreffen de apparaatskosten maximaal 15% van het beschikbare budget voor de provincie. In de aanvraag is uitgegaan van € 7.583.560 in lijn met de kosten zoals deze tot nog toe voor de eerste Fase Programma Natuur gemaakt. De apparaatskosten hangen samen met de regievoering van voorbereiding en uitvoering van het uitvoeringsprogramma door de provincie en haar uitvoeringspartners. De apparaatskosten zijn additioneel aan de reguliere loon- en materiële kosten van de provincies en de uitvoeringspartners.

Voor de tweede fase wordt de huidige inzet op programmabeheersing en verantwoording voortgezet. Daarnaast wordt voor de tweede fase ingezet op een vergoeding voor de kosten bij de totstandkoming van het programma in 2024, de evaluatie en aanvraag van het resterende budgetdeel rond 2027 en bij de afronding en eindverantwoording van de tweede fase Programma Natuur in 2032 en 2033.

BTW-compensatiefonds

Van de totale aanvraag wordt naar verwachting circa € 150.000 aan BTW vergoed. De verrekenbare BTW heeft betrekking op opdrachten die vanuit de provincie worden aangegaan. Dit zijn met name onderzoeken die vanuit de provincie rechtstreeks worden uitgezet en opdrachten met betrekking tot de organisatie van het Programma Natuur.

De provincie Zuid-Holland is voornemens voor de uitvoering van maatregelen met name gebruik te maken van subsidieregelingen waarbij de BTW onderdeel uitmaakt van het subsidiebedrag. Kosten die samenhangen met grondverwerving, waaronder ontpachting en Volledige schadeloosstelling, zijn veelal niet BTW-plichtig.

Het verrekenbare BTW-bedrag wordt bij beschikking ondergebracht bij het BTW-compensatiefonds.

Boscompensatie

Vanuit de landelijke bossenstrategie heeft de provincie Zuid-Holland een opgave voor boscompensatie van 14 hectare. Dit heeft betrekking op bosgebied dat vanaf 1 januari 2017 reeds is gekapt of als reservering voor bos dat vóór 2023 nog gekapt gaat worden ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen in Natura 2000-gebieden. De boscompensatie vindt conform de Bossenstrategie zoveel mogelijk plaats buiten het Natuurnetwerk Nederland.

In de eerste fase van Programma Natuur is het bedrag van € 169.371 euro beschikbaar gesteld voor de compensatie van 2,7 hectare bos. Voor de tweede fase is voor boscompensatie een bedrag van € 708.849 beschikbaar voor compensatie van de overige 11,3 hectare.

Reservelijst

De Regeling specifieke uitkering biedt de mogelijkheid om aanvullende uitvoeringsactiviteiten op te nemen. Wanneer uitvoering van de maatregelen op de basisaanvraag tot onderuitputting van het aangevraagde budget leidt, is er de flexibiliteit om projecten vanuit de reservelijst toe te voegen. Binnen Zuid-Holland is het aantal noodzakelijke maatregelen omvangrijker dan het budget van de specifieke uitkering. Daarnaast zullen binnen de looptijd Programma Natuur fase 2 (2024-2032) op basis van voortschrijdend inzicht keuzes moeten worden gemaakt over de definitieve aanpak en concretisering. De maatregelen op de reservelijst zijn vaak een vervolg op voorbereidend onderzoek, planvorming en uitvoering uit de basislijst van de eerste en tweede fase Programma Natuur en zijn nodig om tot proces- en systeemherstel te komen. Het opnemen van de maatregelen binnen de reservelijst houdt deze maatregelen in beeld voor financiering en biedt de flexibiliteit om bij onderuitputting op de basisaanvraag of urgentie tot uitvoering over te gaan.

Het totale bedrag van maatregelen op de reservelijst bedraagt € 23.157.800. Veel van de projecten op de reservelijst kennen nog een grote onzekerheid. Daarom is bij verschillende maatregelen op de Reservelijst naast het bedrag ook een bandbreedte meegegeven waar deze op is gebaseerd. De maatregelen de reservelijst zijn per Natura 2000-gebied benoemd in 'Deel 3. Maatregelenlijst Uitvoeringsprogramma Natuur 2e fase voor Zuid-Holland'.

Reservelijst

Duinen	
88 Kennemerland Zuid (ZH-deel)	€ 2.400.000
96 Coepelduynen	€ 16.000.000
97 Meijendel-Berkheide	€ 1.750.000
98 Westduinpark & Wapendal	€ 1.155.000
99 Solleveld & Kapittelduinen	€ 1.302.800
101 Duinen Goeree & Kwade Hoek	€ 500.000
Delta	
114 Krammer-Volkerak	€ 100.00
115 Grevelingen	€ 50.000
Totaal reservelijst	€ 23.157.800

Afstemming bij de totstandkoming

Terreinbeherende organisaties

De (concept-)Natura 2000-beheerplannen en de natuurdoelanalyses vormen de basis van de maatregelenlijst. De groslijst die op basis hiervan is samengesteld, is in twee sessies op basis van de criteria van de regeling en onderlinge samenhang uitgewerkt met de terreinbeherende organisaties (TBO's). Hierbij waren zowel natuurorganisaties, gemeenten, drinkwaterbedrijven, waterschappen als particuliere eigenaren vertegenwoordigd. Deze partijen zijn eigenaar en/of beheerder in de betreffende Natura 2000-gebieden en geven uitvoering aan het merendeel van de opgenomen maatregelen.

Rijkswaterstaat

Met Rijkswaterstaat (RWS) is overleg geweest over het voorgenomen maatregelenpakket. Met name ingrepen vanuit Rijkswaterstaat die bijdragen aan het herstel van dynamiek kunnen onderdeel vormen van systeemherstel voor een duurzame instandhouding van habitats in de deltawateren en de duingebieden. Ook de Programmatische Aanpak Grote Wateren die RWS voorbereidt, kan hieraan bijdragen. In delta zijn meerdere onderzoeken opgenomen die bijdragen aan de aanpak en maatregelen die in samenspraak met RWS verder worden uitgewerkt.

Provincie-overschrijdende Natura 2000-gebieden

Vijf van de opgenomen Natura 2000-gebieden zijn provincie-overschrijdend. Deze zijn:

- 88 Kennemerland-Zuid;
- 103 Nieuwkoopse Plassen & De Haeck;
- 112 Biesbosch;
- 114 Krammer-Volkerak;
- 115 Grevelingen.

Zowel in het kader van het beheerproces als met de natuurdoelanalyses is inhoudelijk op het niveau van de Natura 2000-gebieden tussen de provincies afgestemd. De basis uit het maatregelenpakket is daarmee gelijk met de aanliggende provincies. De opgenomen maatregelen in de aanvraag vragen géén nadere afstemming voor realisatie waarvoor dan ook géén nadere afstemming heeft plaatsgevonden.

Relatie NPLG

Bij het opstellen van de maatregelenlijst voor het uitvoeringsprogramma is nog géén rekening gehouden met recente besluitvorming over de inzet van financiering vanuit het NPLG ('transitiefonds'). Maatregelen die in beeld waren voor financiering vanuit NPLG zijn additioneel op de maatregelen vanuit het Uitvoeringsprogramma Natuur. De maatregelen opgenomen voor Programma Natuur zijn geselecteerd als noodzakelijke maatregelen voor stikstofgevoelige natuur en zijn voor de uitvoering niet afhankelijk van maatregelen die in beeld waren vanuit het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).

De uitwerking van de opgaven vanuit het Programma Natuur naar concrete maatregelen voor natuurverbetering en -herstel gebeurt in gebiedsprocessen. Deze worden zowel gevoerd voor de Natura 2000-beheerplannen als voor het ZH-PLG. Maatregelen van Programma Natuur zullen uiteindelijk onderdeel uitmaken van de gebiedsplannen van het ZH-PLG. Het Uitvoeringsprogramma Natuur biedt de flexibiliteit voor aanpassing binnen het maatregelenpakket wanneer concretisering vanuit de gebiedsprocessen daar aanleiding toe geeft.

Deel 2. Beschrijving per Natura 2000-gebied

Duinen

Gebied 'Duinen algemeen'

In de Natuurdoelanalyses (NDA's) zijn meerdere kennisleemtes benoemd waarop onderzoek nodig is om tot maatregelen voor duurzame instandhouding te kunnen komen. Deze onderzoeken geven inzicht en dragen bij aan het bepalen van de aanpak van drukfactoren en aan de ontwikkeling naar systeemherstel. Voor de Natura 2000-gebieden binnen de regio Duinen worden binnen het uitvoeringsprogramma een aantal onderzoeken uitgevoerd die niet specifiek aan één gebied kunnen worden toegewezen, maar overkoepelend zijn voor meerdere gebieden. Onderstaand zijn deze onderzoeken opgenomen.

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
00_SP2_02	Bodemkwaliteit (verzuring grijs duin en duinbossen)	onderzoek	H2130, H2180	1 stuk	€ 120.000	n.v.t.
00_SP2_03	Evalueren reeds genomen SPUK1 maatregelen	onderzoek	Allen	per gebied	€ 21.000	n.v.t.
00_SP2_04	Hydrologie (vastelandsduinen; delta duinen)	onderzoek	H2180/H2190 e.a.	2 stuk	€ 10.000	n.v.t.
00_SP2_05	Onderzoek naar methodes voor versterken van konijnenpopulaties (fokken, regels voor verplaatsing)	onderzoek	H2130	1 stuk	€ 20.000	n.v.t.
00_SP2_06	Aanwezigheid van exoten in kaart brengen: buiten de Natura 2000 grenzen die risico vormen voor N2000	onderzoek	H2130/H2160/H2180	1 stuk	€ 50.000	n.v.t.
00_SP2_07	Planvorming binnenduintrand/overgangsgebieden	onderzoek	H2130/H2160/H2180	1 stuk	€ 50.000	n.v.t.
00_SP2_08	Onderzoek OBN: relatie biodiversiteit en ouderdom en bodemsamenstelling van duingraslanden.	onderzoek	H2130	1 stuk	€ 5.000	n.v.t.
00_SP2_09	Vervolgonderzoek Stichting Bargerveen in samenwerking met OBN - effecten wisselbegrazing Voornes Duin en Duinen Goeree	onderzoek	H2130	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.

Gebied 88 'Kennemerland Zuid' (Zuid-Hollandse deel)

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 88 - Kennemerland-Zuid (Zuid-Hollandse deel)

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1 Instandhoudingsdoelen habitattypen in Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid
(> uitbreidingsdoelstelling, = behoudsdoelstelling, = (<) behoud oppervlakte, maar mag achteruit gaan ten gunste van een andere in besluit met name genoemde waarde, * prioritair doel, ** instandhoudingsdoel welke door het Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden is toegevoegd)

Habitattype	Status doel	Oppervlakte	Kwaliteit	Relatieve bijdrage (landelijk)
H2110 - Embryonale duinen	definitief	=	=	< 2%
H2120 - Witte duinen	definitief	>	>	2-6%
H2130A* - Grijze duinen (kalkrijk)	definitief	>	>	30-50%
H2130B* - Grijze duinen (kalkarm)	definitief	=	>	6-15%
H2130C* - Grijze duinen (heischraal)	definitief	>	>	< 2%
H2150* - Duinheiden met struikhei	definitief	=	=	2-6%
H2160 - Duindoornstruwelen	definitief	= (<)	=	15-30%
H2170 - Kruipwilgstruwelen	definitief	= (<)	=	< 2%
H2180A - Duinbossen (droog)	definitief	=	=	15-30%
H2180B - Duinbossen (vochtig)	definitief	=	>	2-6%
H2180C - Duinbossen (binnenduintrand)	definitief	=	=	15-30%
H2190A - Vochtige duinvalleien (open water)	definitief	>	>	15-30%
H2190B - Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	definitief	>	>	6-15%
H2190C - Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	definitief	=	=	< 2%
H2190D - Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	definitief	>	>	2-6%
H7210* - Galigaanmoerassen	definitief**	=	=	< 2%

Tabel 2 Instandhoudingsdoelen Habitatrictlijnsoorten in Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid
(= behoudsdoelstelling, ** instandhoudingsdoel welke door het Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden is toegevoegd)

Habitatrictlijnsoorten	Status doel	Populatie	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Relatieve bijdrage (landelijk)
H1014 - Nauwe korfslak	definitief	=	=	=	15-30%
H1149 - Kleine modderkruiper	definitief**	=	=	=	
H1318 - Meervleermuis	definitief	=	=	=	< 2%
H1903 - Groenknolorchis	definitief	>	>	>	< 2%

Habitatype ¹	Doel (oppervlakte/ kwaliteit)	Theoretisch doel	Meest recente habitat kartering (2006-2018) [ha]	Kwaliteit ²	Rest- Opgave [ha]	Opgave kwaliteit
H2110 Embryonale duinen	=/=	10	6,2	G-nvt-?-?	3,8	Ja
H2120 Witte duinen	>/>	63	56,5	G-M-?-?	6,5	Ja
H2130A* Grijze duinen kalkrijk	>/>	677	340,3	G-G-?-?	336,7	Ja
H2130B* Grijze duinen kalkarm	=/>	635	342,8	G-M/G-?-?	92	Ja
H2130C* Grijze duinen heischraal	>/>	2	< 1	G-G-G-?	> 1	Ja
H2150* Duinheiden met struikhei	=/=	5	< 4,8	M-G-?-?	> 0,2	Ja
H2160 Duindoorn- struwelen	=/=	568	< 472	G-S-?-?	> 96	Ja
H2170 Kruipwilg- struwelen	=/=	0,2	0,2	M-S-?-G	0	Nee
H2180A Duinbossen droog	=/=	201	154,4	G-M-?-G	47,6	Ja
H2180B Duinbossen vochtig	=/>	12	< 5	G-M-?-?	> 7	Ja
H2180C Duinbossen binnenduinrand	=/=	61	50,7	G-G-?-?	10,3	Ja
H2190A Vochtige duin- valleien open water	>/>	0,05	> 0,1	?-M-?-?	0	Ja
H2190B Vochtige duin- valleien kalkrijk	>/>	15	9,1	M-M-?-?	5,9	Ja
H2190D Vochtige duin- valleien hoge moerasplanten	>/>	0,07	0,50	M-M-?-?	0	Ja
H7120* Galigaan- moerassen	=/=	0,2	0,04	G-G-?-?	0,16	Nee

Tabel 3: Uitwerking doelen en opgave voor habitattypen in Kennemerland-Zuid binnen de begrenzing van de provincie Zuid-Holland (bron NDA Kennemerland Zuid (provincie Zuid-Holland)).

De oppervlakte (ha) per habitatype is opgenomen in tabel 1, kolom "meest recente habitatkartering".

Figuur 1 Verspreiding van de habitattypen in Kennemerland-Zuid volgens T0-habitattypenkaart [versie: NK2_HK_88_Kennemerland_Zid_T0_20180215] Bron: Provincie Zuid-Holland. Per vlak wordt een dominante habitatype weergegeven.

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.
 - Belemmering van sleutelprocessen
 - Begrazings- en betredingsdynamiek
 - Recreatie
 - Invasieve exoten
 - stikstofdepositie
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen?
 - Zie onderstaande tabel
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
 - Zie onderstaande tabel
 - De maatregelen gezamenlijk dienen zo veel mogelijk voor systeemherstel te zorgen, zoals aanpassing van hydrologie binnen en buiten het N2000-gebied, wat moet leiden tot het verminderen van verdroging.
 - d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).
 - N.v.t.
 - e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
 - Dit gebied wordt gedeeld met Noord-Holland. De genoemde maatregelen worden specifiek in het Zuid-Hollandse deel genomen.
 - f. de kosten van de maatregelen.
 - Zie onderstaande tabel

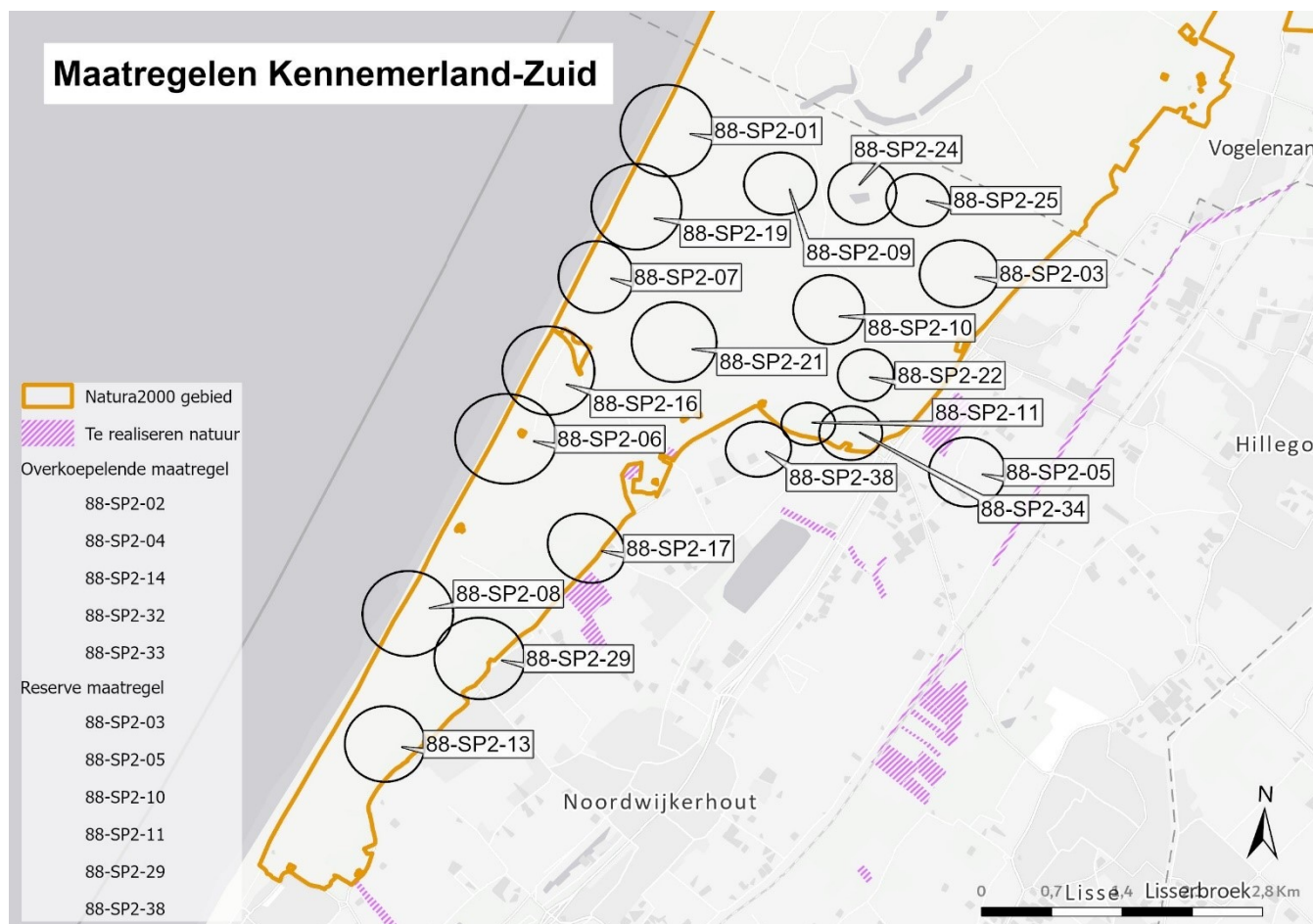
<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate effect op drukfactoren</i>
88-SP2-01	Dynamisering zeereep (herprofilering/kerv en in de zeereep)	systeem	H2120, H2130A	uitgaande van 5 (21.313 € p. st.)	€ 106.565	veel
88-SP2-02	Onderzoek mogelijkheden Oosterkanaal	onderzoek	H2130A, H2190B, H2190A, H2190D	1 stuk	€ 25.000	n.v.t.
88-SP2-04	Onderzoek naar mogelijkheden opzetten polderpeil	onderzoek	H2130C, H2180B, H2190A, H2190B, H2190D	1 stuk	€ 25.500	n.v.t.
88-SP2-06	Rasters verplaatsen	proces	H2110	1.800-9.000m	€ 90.000	veel
88-SP2-07	Aanleg kerven zeereep	proces	H2120, H2130A	nader te bepalen (uitgangspunt is 3)	€ 36.000	veel
88-SP2-08	Kleinschalige verstuingen + nabeheer	proces	H2120	10 ha	€ 323.950	veel
88-SP2-09	Aanleg stuifkuilen	proces	H2130A, H2130B	nader te bepalen (uitgangspunt is 20)	€ 66.000	veel
88-SP2-13	Open plekken creëren in bos voor verjonging	proces	H2180C	2 ha	€ 24.000	matig (88-SP2-10 is randvoorwaardelijk)
88-SP2-14	Exotenbeheer	patroon	H2180	enkele 100-en m2 binnen zoekgebied van 270 ha	€ 35.200	matig
88-SP2-16	Exoten verwijderen duin	patroon	H2120	Enkele 100-en m2 binnen zoekgebied van 58 ha	€ 499.125	matig
88-SP2-17	Omvorming Naaldbos H0000 -> (H2190,H2130,H2180) uitwerking van Pva Omvorming Naaldbos wat	patroon	H2130, H2190, H2180	ca. 8 ha	€ 176.000	veel

	uitgevoerd wordt ihkv SP1					
88-SP2-19	Verwijderen duindoorn	patroon	H2120, H2130A	285 ha	€ 299.475	matig
88-SP2-21	Kleinschalig toplaag verwijderen	patroon	H2130B, H2130C	2% van zoekgebied 230 ha (ca. 5 ha)	€ 195.000	matig
88-SP2-22	Omvorming Adelaarsvarenruigte omvorming H0000	patroon	H2130B	10 % van zoekgebied 30 ha (ca. 3 ha)	€ 88.500	veel
88-SP2-24	Herstel duinvalleien	proces	H2190	2-3 stuks	€ 110.000	matig
88-SP2-25	Bodemverlaging	patroon	H2130C, H2190A, H2190B, H2190D, H7210	20 ha	€ 100.000	veel
88-SP2-32	Onderzoek naar vergraste gedeelten gebied	onderzoek	H2130B, H2130C	1 stuk	€ 25.000	n.v.t.
88-SP2-33	Herintroductie konijnen (uitvoeren nav onderzoek SP1)	proces	H2130	n.t.b. na afronden onderzoek SPUK1	€ 66.000	veel
88-SP2-34	Uitrasteren duinheide (maatregel was ZHL wordt ws Waternet over uit SPUK1)	proces	H2150	1,5 ha	€ 50.000	veel

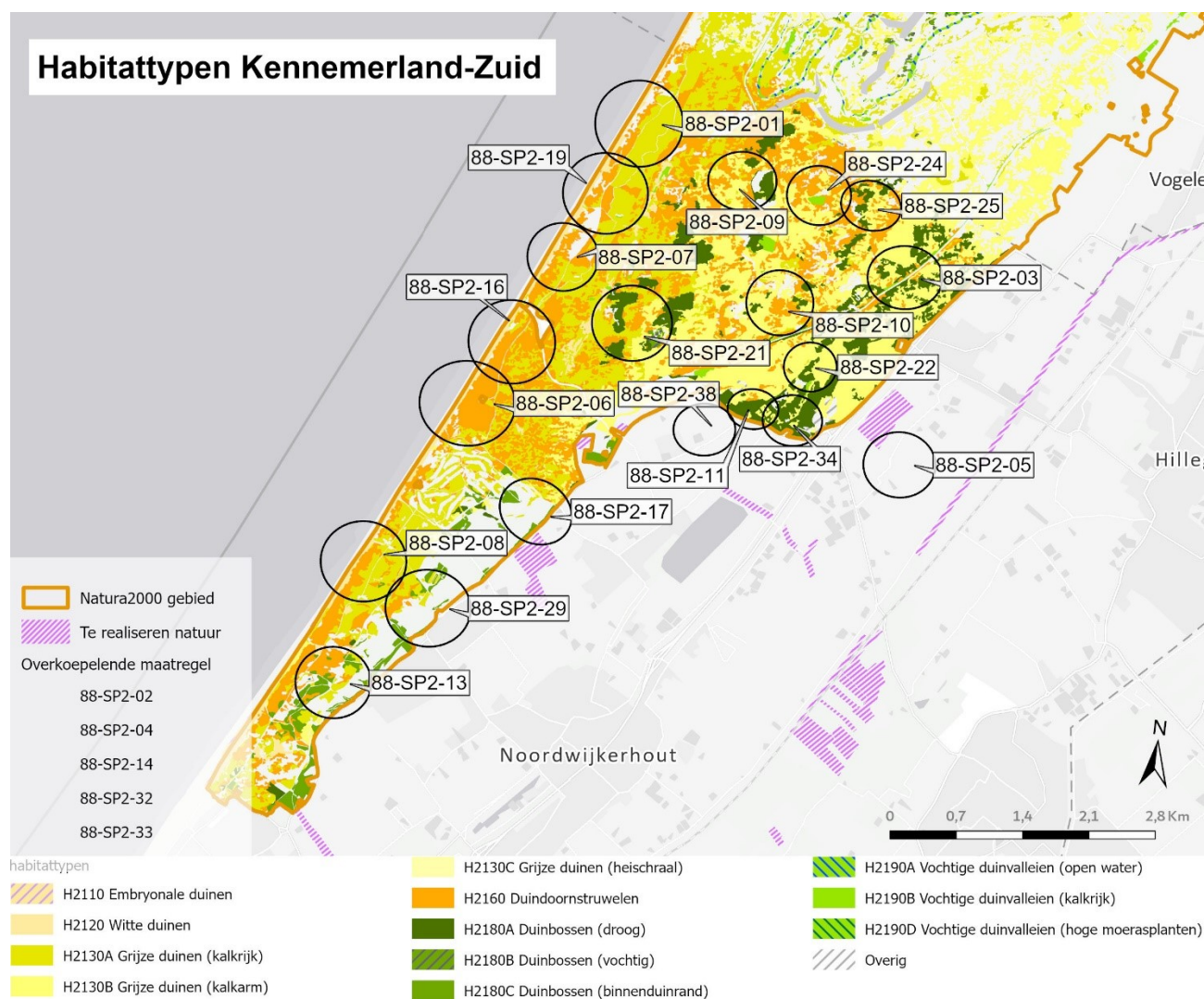
Tabel 4. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 88 - Kennemerland Zuid

Geef op kaart aan:

- waar de N2000 begrenzing ligt.
- waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
- waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 2: kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied (waarbij het gebied zuidelijk van de stippellijn betrekking heeft op Zuid-Holland) en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

Figuur 3: ligging maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Een aantal maatregelen vinden plaats gekoppeld aan het habitatype over het gehele gebied.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurschap en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.
- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur
 - Ja,

Zo Ja, welke maatregelen?

- Maatregel 88-SP2-19 omvorming Naaldbos H000 (8ha) is ook als maatregel opgevoerd voor uitvoering bij de eerste fase voor 12 hectare. Uiteindelijk is de voorbereiding en uitvoering van 4 hectare onder de eerste fase gestart. De resterende 8 hectare niet doordat deze niet binnen de uitvoeringstermijn haalbaar was. Deze worden alsnog onder de tweede fase opgenomen.

Gebied 96 'Coepelduynen'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied – 96 - Coepelduynen

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitatype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1: Uitwerking doelen en opgave voor habitattypen in Coepelduynen

Habitatype	Doel (oppervlakte/kwaliteit)	Theoretisch doel [ha]	Meest recente habitat kartering 2006-2009/ Vegetatie kartering 2020 [ha]	Kwaliteit ¹	Rest-opgave [ha]	Opgave kwaliteit
H2110 Embryonale duinen	=/=	3	3,5/0,2	Goed/onbekend	-0,5/2,8	Nee
H2120 Witte duinen	=/>	13	12,6/13,8	Goed-matig	0,4/0	Ja
H2130A* Grijze duinen kalkrijk	=/=	141	112/86	Goed	29/55	Nee
H2160 Duindoorn struwelen	=/=	16	11/25	Goed	5/-14	Nee
H2180C Duinbossen binnenduintrand	=/=	7	6,6/7,7	Goed-matig/onbekend	0,4/-0,7	Ja
H2190B Vochtige duinvalleien kalkrijk	=/>	1	0,6/0,4	Goed-matig	0,4/0,6	Ja
H2190D Vochtige duinvalleien hoge moerasplanten	=/>	1	0,03/0,2	Goed/onbekend	0,97/0,8	Nee

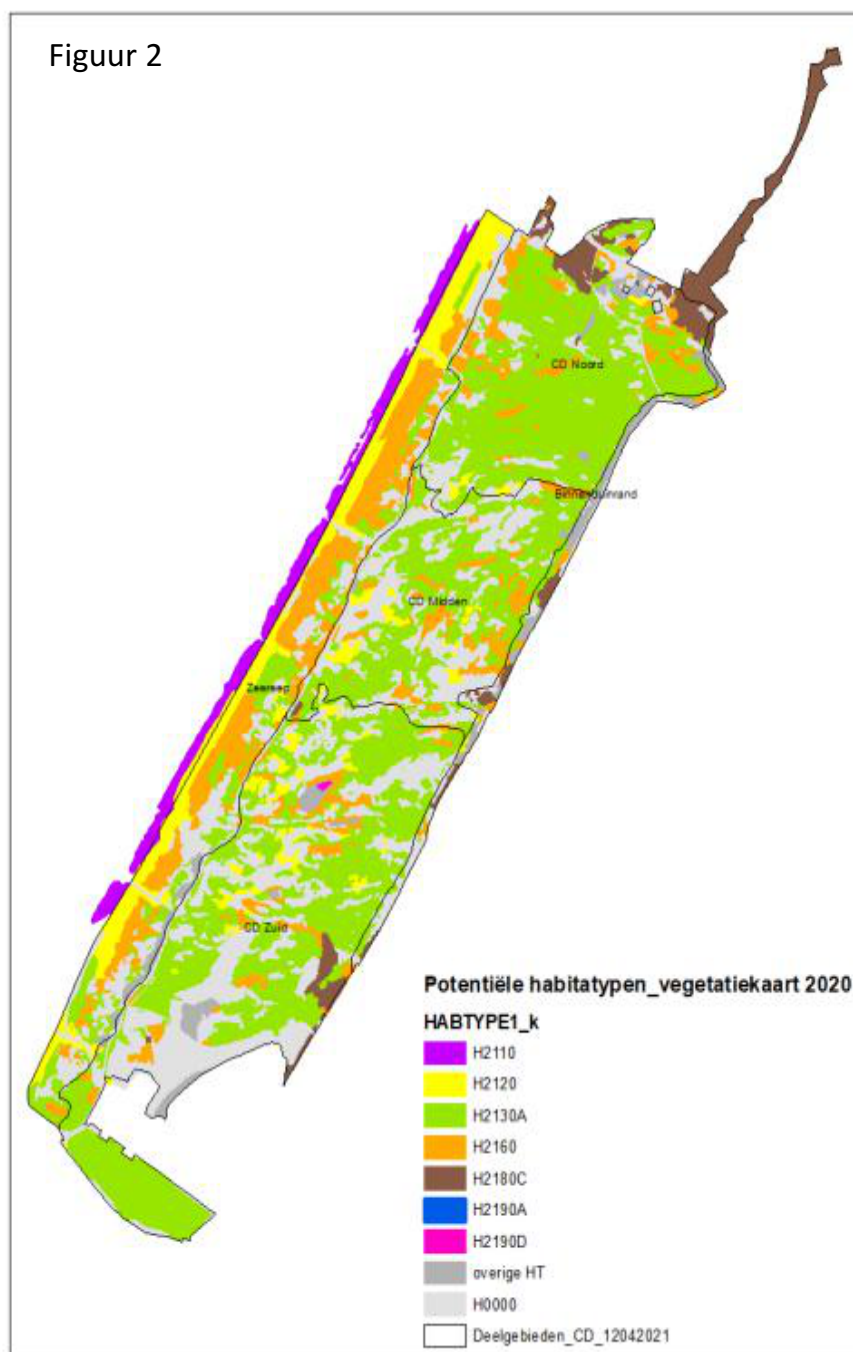
* Prioritair habitatype

Tabel 1: uitwerking doelen en opgave habitattypen Coepelduynen *overgenomen uit de NDA). De meest recente habitatkartering 2006-2009 betreft de T0-kaart (figuur 4.19). Vegetatiekartering 2020 betreft de niet gevalideerde vegetatiekaart 2020 naar het habitatype (zoals opgenomen in de NDA figuur 4.20) (figuur 3)

Figuur 1

Figuur 1 Verspreiding habitattypen in Coepelduynen volgens de T0-habitatkaart, versie 96_Coepelduynen_v5_juni2014 (bron: provincie Zuid-Holland). Per vlak wordt een dominante habitattypen weergegeven.

Figuur 2 Potentiële verspreiding van de aangewezen habitattypen in Coepelduynen volgens de niet gevalideerde vertaling van de vegetatiekaart 2020 naar de habitatype (bron: provincie Zuid-Holland). Per vlak wordt een potentiële dominante habitatype weergegeven.

- Geef aan:

- a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.

- Verstruweling met duindoorn in de zeereep als gevolg van lage winddynamiek;
 - Afname van oppervlak van Grijze duinen door te grote dynamiek in het middenduin;
 - Te kleine oppervlakte aanwezig voor optimale functionele omvang van duinbossen en vochtige duinvalleien;
 - Afname van vochtige duinvalleien door toenemende verdroging en verzuring bovengrond;
 - Stikstofdepositie;
 - Aanwezigheid exoten (mn. rimpelroos).

De maatregelen gezamenlijk dienen wel zoveel mogelijk voor systeemherstel te zorgen, echter bronmaatregelen buiten het N2000 gebied zijn noodzakelijk om het systeem robuust te kunnen herstellen.

- b. welke maatregelen worden - passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.

- Zie onderstaande tabel

- c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).

- Zie onderstaande tabel
NB: de maatregelen gezamenlijk dienen wel zoveel mogelijk voor systeemherstel te zorgen echter bronmaatregelen buiten het N2000 gebied zijn noodzakelijk om het systeem robuust te kunnen herstellen

- d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).

- N.v.t.

- e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.

- N.v.t.

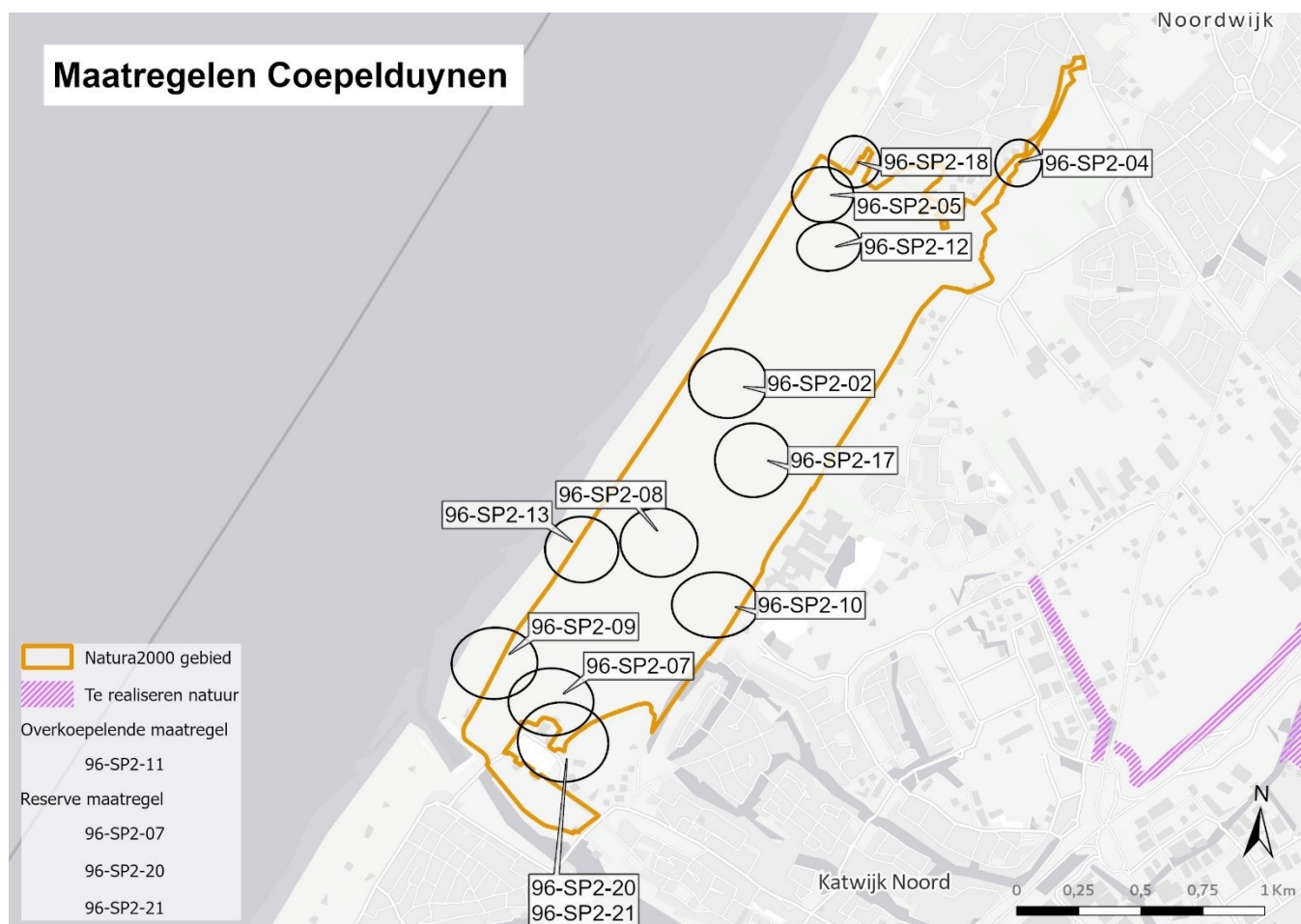
- f. de kosten van de maatregelen.

- Zie onderstaande tabel

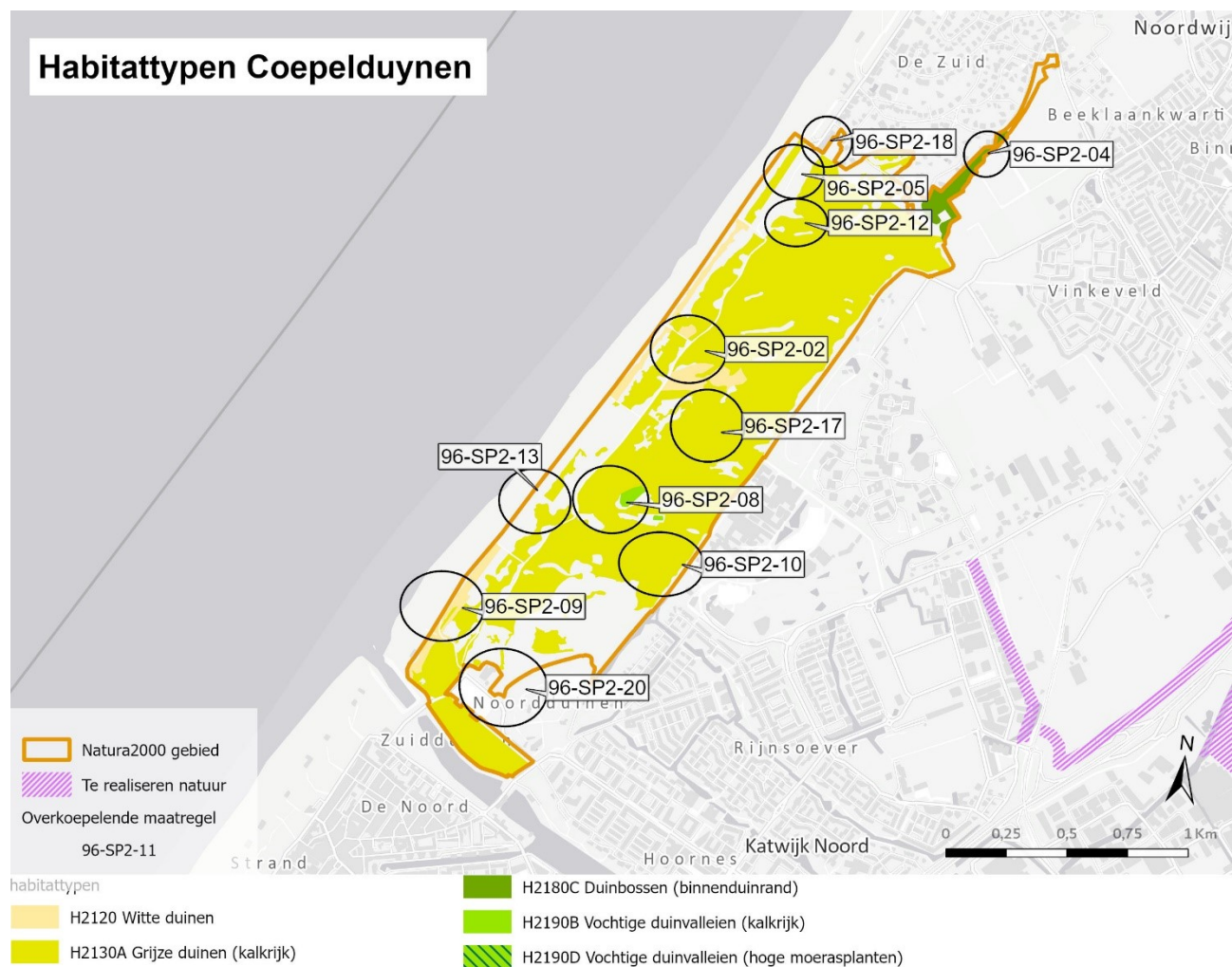
<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
96-SP2-02	Aanbrengen stuifschermen middenduyn	Proces	H2120, H2130A	800 m	€ 8.000	matig
96-SP2-04	Open plekken in bos creëren voor verjonging	Proces	H2180C	0,3 ha	€ 3.600	matig
96-SP2-05	Gebiedsvreemde soorten verwijderen	Proces	H2180C	5 ha	€ 22.000	veel
96-SP2-08	Afgraven bodem	Proces	H2190B, H2190D	0,7 ha	€ 12.740	veel
96-SP2-09	Verwijderen duindoorn zeereep	Patroon	H2120, H2130A	1 ha	€ 24.000	veel
96-SP2-10	Maaien / verwijderen toplaag binnenduyngrasland	Patroon	H2130A	0,2 ha	€ 2.400	veel
96-SP2-11	Onderzoek sanering voormalige vuilstort en puinhoop	onderzoek	H2130A, H2190B, H2190D	1 stuk	€ 50.000	veel
96-SP2-12	Maaien rimpelroos vegetaties	Patroon	H2130 H2190	10	€ 125.114	veel
96-SP2-13	Verwijderen rimpelroos vegetatie Zeereep	Patroon	H2130	ca. 5-10 ha	€ 30.263	veel
96-SP2-17	Aanbrengen antiverstuivingsmaatregelen	Proces	H2130 H2190	moet blijken uit onderzoek, aannahme is enkele honderden meters	€ 380.666	veel
96-SP2-18	Inrichting noordwest Coepelduynen	Proces	H2130 H2180	1 ha	€ 215.622	veel

Tabel 2. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 96 - KoepelDuynen

- Geef op kaart aan:
 - waar de begrenzing van het natuurgebied ligt.
 - waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 3: kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen en de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

Figuur 4 locatie maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Een aantal maatregelen vinden plaats gekoppeld aan het habitatype over het gehele gebied.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.

- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur.
 - Ja,

Zo Ja, welke maatregelen?

- Maatregel 96-SP2-11 'Onderzoek sanering voormalige vuilstort en puinhoop'. Was in de eerste fase opgenomen als maatregel 58 voor aankoop (11 ha) en sanering (14 ha) van de voormalige vuilstort. Deze maatregel is uiteindelijk niet uitgevoerd in de eerste fase omdat er eerst nadere afspraken gemaakt moeten worden over de scope, het ontwerp, de omvang van de sanering en de verantwoordelijke uitvoerende partij. Deze komen nu als onderzoek terug in de aanvraag en als sanering voor een beperktere oppervlakte (6,4 ha) op de reservelijst voor de tweede fase.

Gebied 97 'Meijendel-Berkheide'

- Geef aan voor welk natuurgebied of overige natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 97 - Meijendel-Berkheide

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) Meijendel-Berkheide (15 april 2022)
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 01. Uitwerking doelen en opgave voor habitattypen in Meijendel & Berkheide (* = prioritair habitatype)

Habitattype ¹	Doel (oppervlakte/kwaliteit) ²	Theoretischdoel [ha]	Meest recente kartering (2017/2019) [ha]	Kwaliteit ³	Rest-opgave [ha]	Ligt er een opgave?
H2110 Embryonale duinen	=/=	10	12	Goed, onbekend, goed, goed	0	Nee
H2120 Witte duinen	=/>	84	94	Goed, goed, goed, slecht	0	Nee
*H2130A Grijze duinen kalkrijk	>/>	887	562	Goed, matig, goed, matig	324	Ja
*H2130B Grijze duinen kalkarm	>/>	512	290	Goed, matig, goed, goed	223	Ja
H2160 Duindoornstruwelen	=(<)/=	742	577	Goed, goed, goed, onbekend	165	Ja
H2180A Duinbossen droog	=/=	404	410	Goed, goed, goed, onbekend	0	Nee
H2180B Duinbossen vochtig	=/=	37	27	Goed, matig, goed, onbekend	10	Ja
H2180C Duinbossen binnenduintrand	=/>	135	120	Goed, goed, goed, onbekend	14	Ja
H2190A Vochtige duinvalleien met open water	>/>	63	10	Goed, goed, goed, onbekend	53	Ja

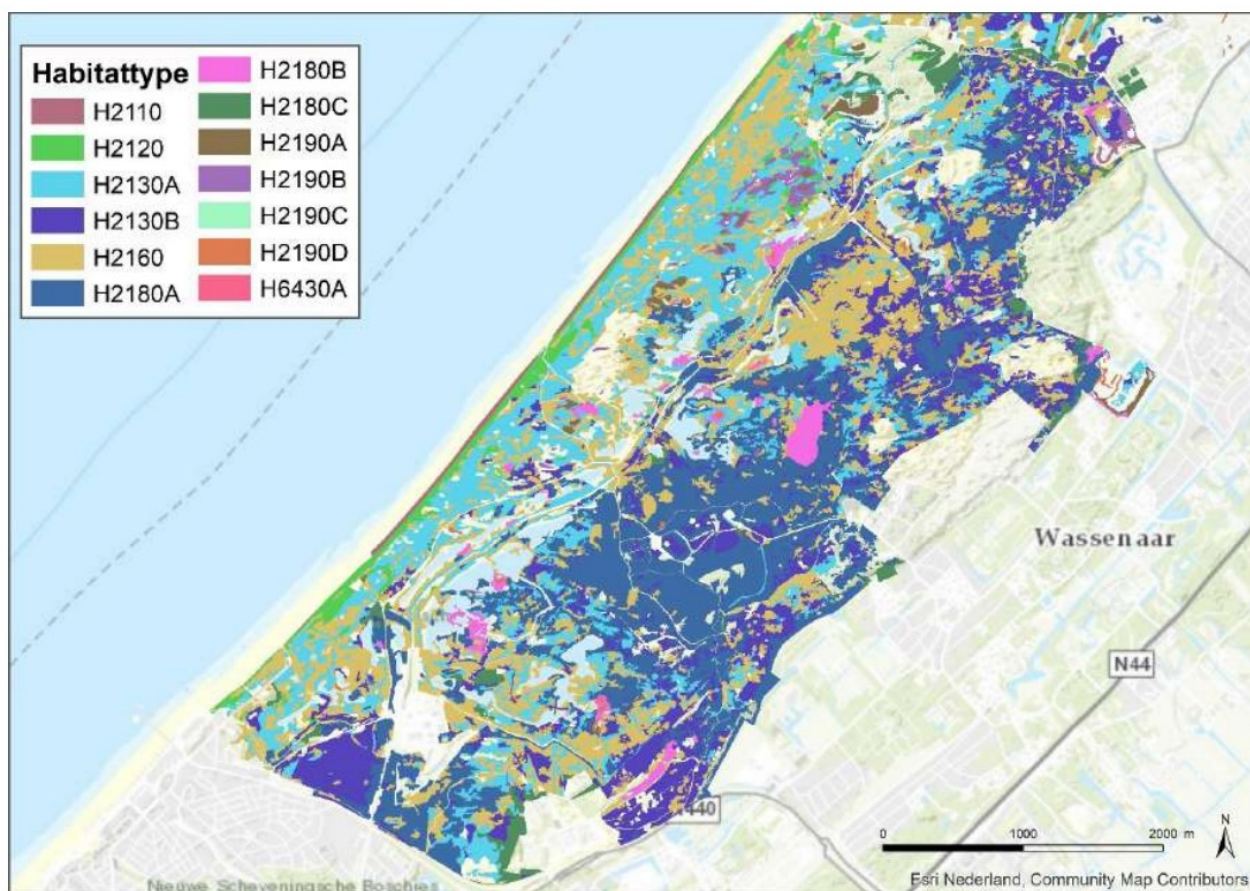
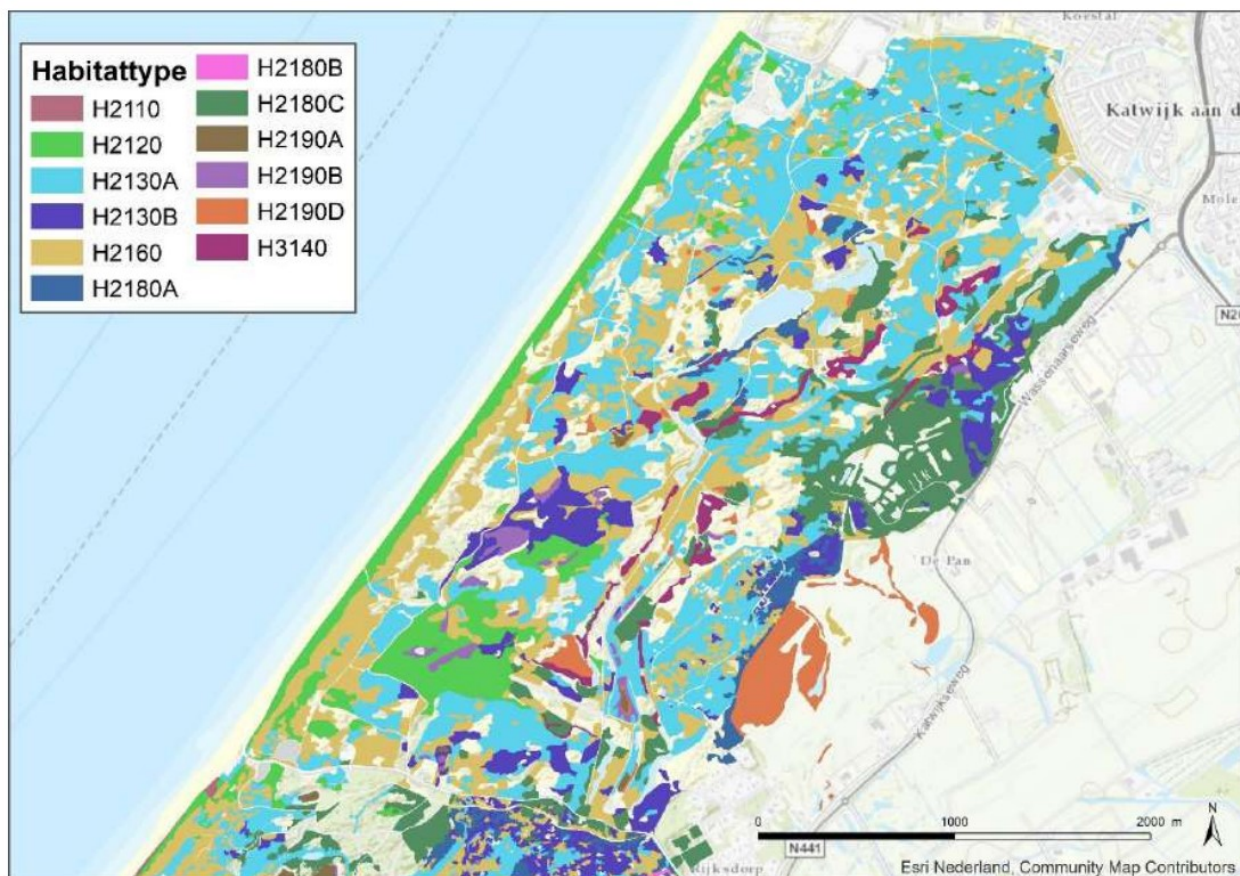
Habitattype ¹	Doel (oppervlakte/kwaliteit) ²	Theoretischdoel [ha]	Meest recente kartering (2017/2019) [ha]	Kwaliteit ³	Rest-opgave [ha]	Ligt er een opgave?
H2190B Vochtige duinvalleien kalkrijk	>/>	29	21	Goed, goed, goed, onbekend	8	Ja
H2190C Vochtige duinvalleien ontkalkt	>/>	0,4	0,2	Goed, goed, goed, onbekend	0,2	Ja
H2190D Vochtige duinvalleien met hoge moerasplanten	>/>	53	30	Goed, goed, goed, onbekend	22	Ja
H3140 Kruiswieren	=/=	18	18	Goed, slecht, goed, onbekend	0	Nee
H6430A Ruigten en zomen met moerasspirea	=/=	0,2	0,1	Matig, slecht, goed, onbekend	0,1	Ja

- Habitattypen uit het Ontwerp wijzigingsbesluit zijn cursief weergegeven. Habitattypen met * zijn prioritaire habitattypen.
- Instandhoudingsdoelstellingen: =/= behoud oppervlakte en kwaliteit, >/> behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit, >/> uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Kwaliteit betreft achtereenvolgens vegetatie, typische soorten, abiotiek en overige kenmerken van goede structuur en functie

Tabel 02. Uitwerking doelen en opgave voor Habitatrichtlijnsoorten in Meijndel & Berkheide

Soort	Doel (omvang leefgebied, kwaliteit leefgebied, populatie) ¹	Trend	Opgave	Ligt er een opgave?
H1014 Nauwe korfslak	=/=	Stabiel	Geen	Nee
H1149 Kleine modderkruiper	=/=	Stabiel	Geen	Nee
H1166 Kamsalamander	=/=	Stabiel	Geen	Nee
H1318 Meervleermuis	=/=	Stabiel	Geen	Nee

- Instandhoudingsdoelstellingen: =/= behoud oppervlakte en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie, >/> uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie.

Figuur 2 Habitatkaart met habitattypen Meijendel (onderste figuur) en Berkheide (bovenste figuur) (bron: Provincie Zuid-Holland habitattypenkaart [versie 2020 zoals gebruikt in de natuurdoelanalyse 15 april 2022]). Noordelijk en zuidelijk deel.

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren (knelpunten) worden benoemd in de NDA's.

H2110	- Doorontwikkeling naar witte duinen. - Valt nu buiten de begrenzing en exacte omvang daarmee onbekend - Onvoldoende rust voor de strandplevier
H2120	- Ontbreken typische soorten in landinwaarts gelegen delen. - Vergrassing - Vergrassing in o.a. Zeedorpenlandschap Noord-Berkheide. Komt mogelijk door de vele honden die hier mogen loslopen. - Te weinig dynamiek waardoor er weinig plekken zijn met kaal zand en de vegetatie niet onregelmatig van structuur is
H2130AB	- Relatief laag voorkomen van typische soorten - Zuurgraad in Meijendel is deels te hoog - Onvoldoende begrazing door konijnen
H2160	- Lokaal te zuur in middenduinen - Lokaal te weinig dynamiek
H2180ABC	- Relatief weinig typische soorten aanwezig - Omstandigheden zijn lokaal te droog - Delen zijn te droog voor het habitatype - Het habitatype ligt sterk verspreid door het gebied heen en voldoet daarmee niet overal aan de functionele omvang
H2190ABCD	- Indicaties van afname van oppervlak - Lokaal te droog - Het habitatype ligt erg verspreid door het gebied waardoor de functionele omvang niet wordt behaald
H6430	- Kwaliteit van vegetatie is niet goed - Laag voorkomen typische soorten - Het is te droog op de locaties waar het habitatype ligt. - Het habitatype komt met een te klein oppervlak voor
H1014	- Geen knelpunten
H1149	- Onduidelijk wat de exacte verspreiding en trend is van de soort - Onbekend wat de kwaliteit is van het leefgebied en hoeveel plassen geschikt zijn
H1166	- Onduidelijk wat de exacte verspreiding en trend is van de soort - Aanwezigheid vissen binnen wateren niet duidelijk
H1318	- Geen knelpunten

- b. welke maatregelen worden - passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Zie onderstaande tabel
- c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
 - Zie onderstaande tabel

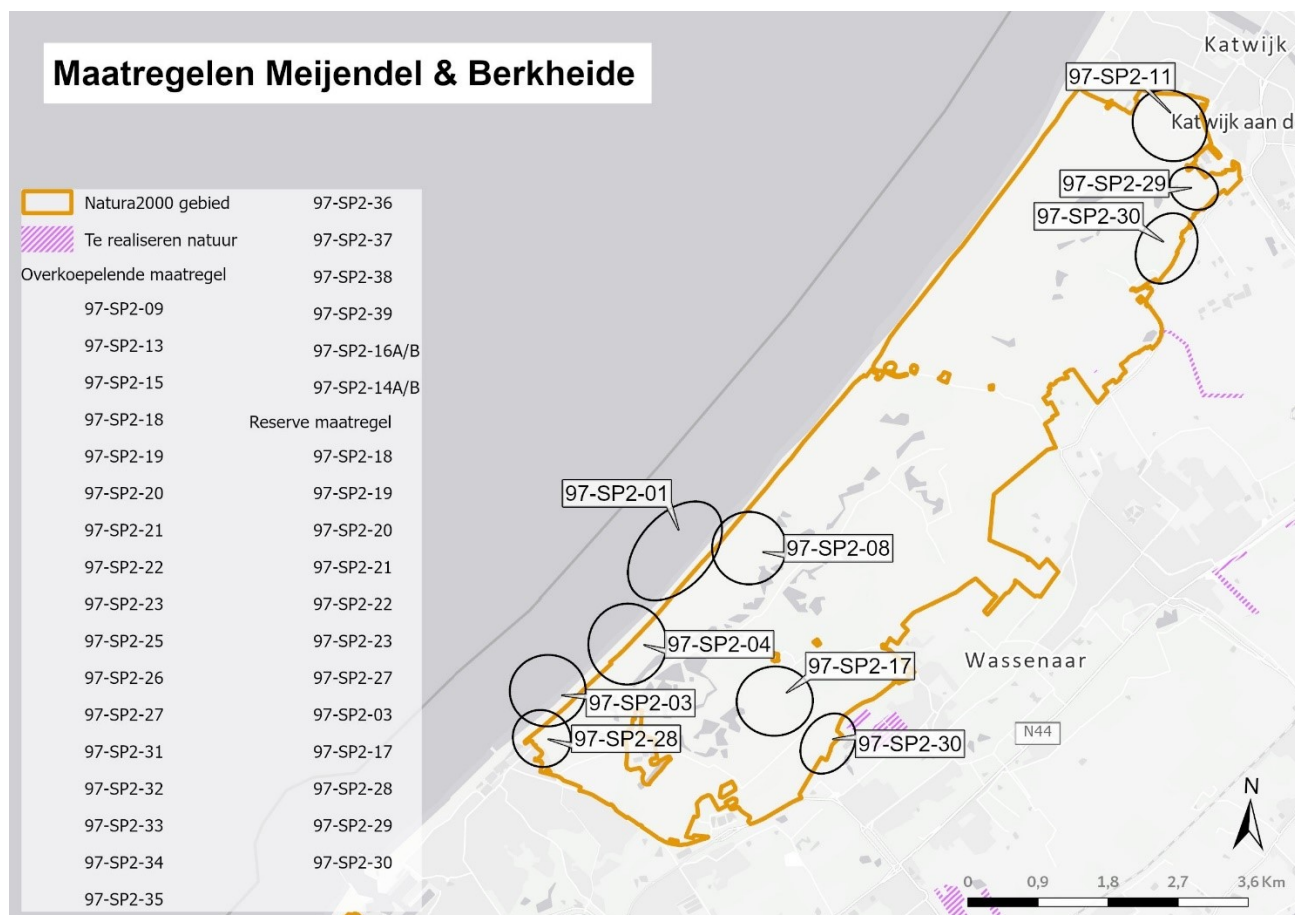
- NB: de maatregelen gezamenlijk dienen wel zoveel mogelijk voor systeemherstel te zorgen echter bronmaatregelen buiten het N2000 gebied zijn noodzakelijk om het systeem robuust te kunnen herstellen
- d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).
 - N.v.t.
- e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
 - N.v.t.
- f. de kosten van de maatregelen.
 - Zie onderstaande tabel

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
97-SP2-01	Maken van strandreservaten	procesmaatregel	H2110	1,2 km	€ 10.800	matig
97-SP2-04	Betreding toelaten in de zeereep	patroonmaatregel	H2110, H2120, H2130A	20 ha	€ 25.000	veel
97-SP2-08	Kerven maken in de zeereep	systeemmaatregel	H2120, H2130A	5 stuks	€ 106.565	veel
97-SP2-09	Reactiveren van oude vastgelegde stuifkuilen	procesmaatregel	H2120, H2130A, H2130B, H2160	1 ha / 2 ha	€ 39.750	veel
97-SP2-11	Abelen verwijderen	patroonmaatregel	H2130A	200 ha	€ 123.864	veel
97-SP2-13	Jaarrond aanlijngebied	procesmaatregel	H2130A, H2130B, H2160, H2190B, H2190C, H2190D	Hele gebied (2878 ha)	€ 50.000	veel
97-SP2-14A	Terugdringen bosareaal en verstruweling periode 2024-2027	patroonmaatregel	H2120, H2130A, H2130B, H6430A	300 ha	€ 2.929.067	veel
97-SP2-14B	Terugdringen bosareaal en verstruweling periode 2028-2032	patroonmaatregel	H2120, H2130A, H2130B, H6430A	300 ha	€ 3.661.333	veel
97-SP2-15	Exotenbestrijding	patroonmaatregel	H2130A, H2130B, H2160	200 + 20 ha	€ 3.465.000	veel
97-SP2-16A	Ondiep afgraven periode 2024-2027	patroonmaatregel	H2130A, H2130B, H2190B	34 ha/46 ha / 4 ha	€ 620.480	veel

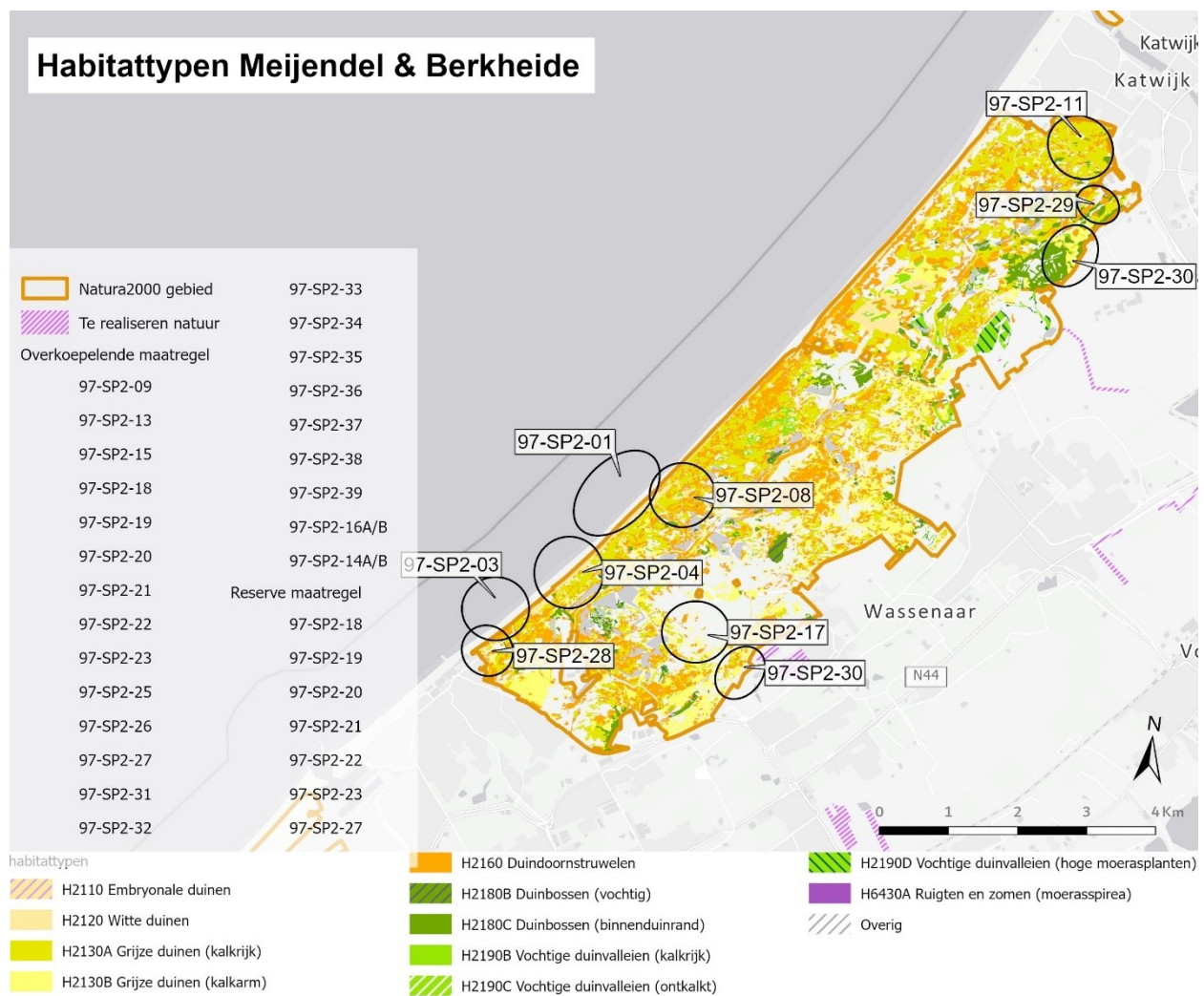
97-SP2-16B	Ondiep afgraven periode 2028-2032	patroonma atregel	H2130A, H2130B, H2190B	34 ha/46 ha / 4 ha	€ 775.600	veel
97-SP2-25	Taluds van duinbeken verflauwen (behorend bij omvorming Lentevreugd)	procesmaat regel	H2190D	40 ha	€ 352.400	matig
97-SP2-26	Afgraven (behorend bij omvorming Lentevreugd)	procesmaat regel	H2190D	40 ha	€ 386.640	matig
97-SP2-31	Onderzoek naar afwisseling duinvorming en afslag	onderzoek	H2110	1 stuks	€ 25.000	n.v.t.
97-SP2-32	Onderzoek naar voedselrijkdom	onderzoek	H2120, H2130AB, H2160, H2180ABC, H2190ABCD, H3140, H6430A	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-33	Onderzoek naar verstruweling	onderzoek	H2130AB, H2190ABCD	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-34	Onderzoek naar aanwezigheid van exoten	onderzoek	H2160, H2180ABC	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-35	Onderzoek naar variatie in het landschap	onderzoek	H2180ABC	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-38	Onderzoek naar de kwaliteit van H3140	onderzoek	H3140	1 stuks	€ 10.000	n.v.t.
97-SP2-36	Onderzoek aanwezigheid voorjaarsflora	onderzoek	H2180C	1 stuks	€ 10.000	n.v.t.
97-SP2-37	Onderzoek naar ontstaan duinvalleien	onderzoek	H2190ABCD	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-39	Onderzoek naar de kwaliteit en beheer van H6430A	onderzoek	H6430A	1 stuks	€ 10.000	n.v.t.

Tabel 3. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 97 - Meijendel-Berkheide

- Geef op kaart aan:
 - a. waar de begrenzing van het natuurgebied ligt.
 - b. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - c. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 2: kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlak).

Figuur 3: locatie maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Een aantal maatregelen vinden plaats gekoppeld aan het habitatype over het gehele gebied.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.
- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur
 - Nee,

Zo Ja, welke maatregelen?

- N.v.t.

Gebied 98 'Westduinpark & Wapendal'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

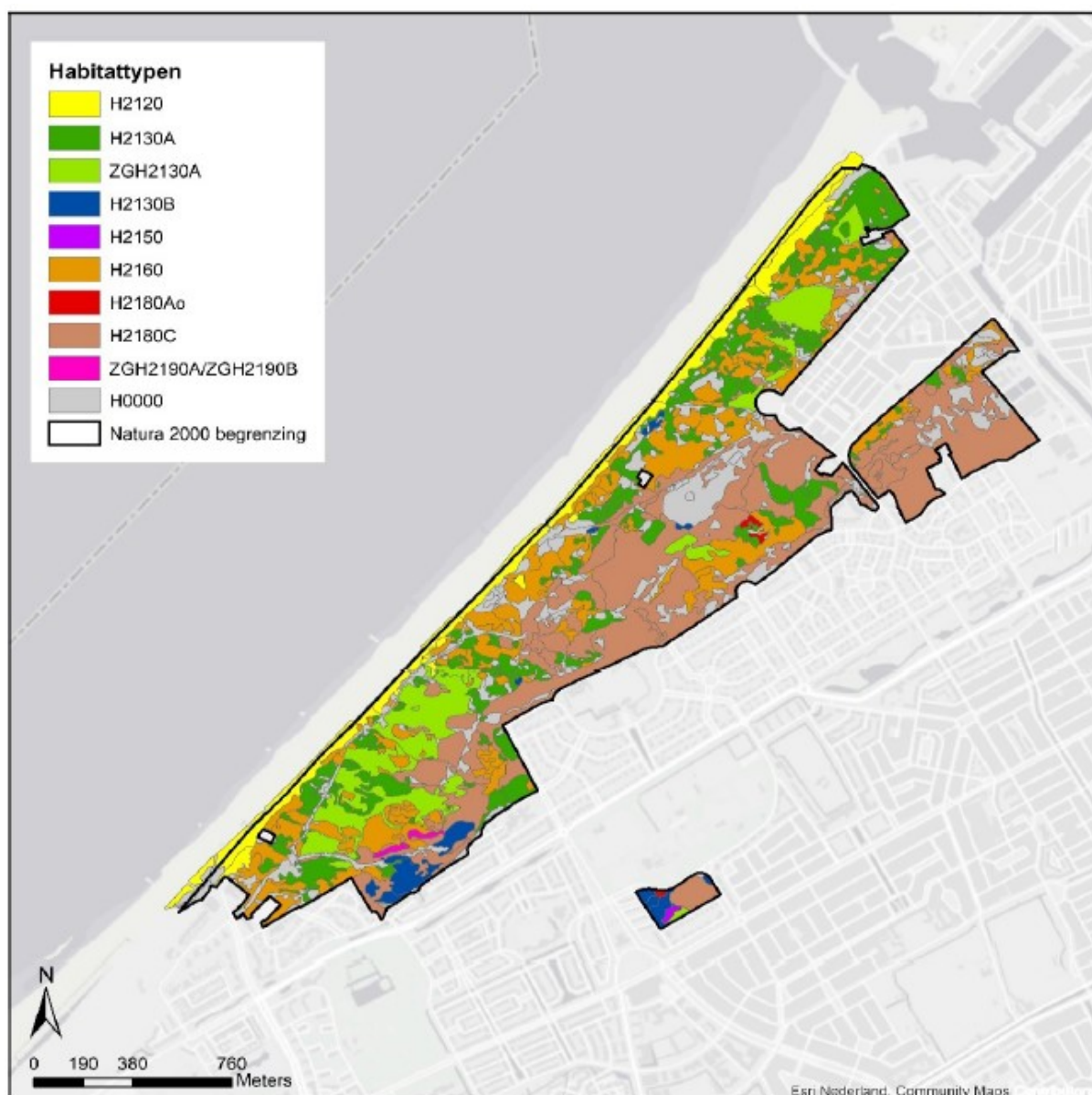
Natura 2000-gebied - 98 - Westduinpark & Wapendal

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Habitatype	Doel (oppervlakte /kwaliteit)	Kartering (uit NDA)	Kwaliteit (Vegetatie Typen)	Kwaliteit (Typische Soorten)	Kwaliteit (Structuur & functie)	Kwaliteit (Abiotiek)	Ligt er een opgave
H2120 Wit duin	=/=	15.2	G	M (s)	M-G	G	Nee
H2130* Grijs duin kalkrijk	>/>	31.5	G	M-G	M-G	G	Ja
H2130B Grijs duin kalkarm	=/=	4.2	M	M	G (M)	M	Ja
H2150 Duinheiden	=/=	0.5	M	G	M-G	G	Ja
H2160 Duindoornstruweel	=/=	38.2	M-G	M-G	M (S-G)	G	Ja
H2180A Duinbos droog	=/>	1.5	M-G	M-G	Onbekend	G	Ja
H2180C Duinbos binnenduinrand	=/>	67.8	G	G	M (S-G)	M	Ja

Tabel 1. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding.

N.B. Het theoretische doel is het gebiedsdoel als bijdrage aan een gunstige landelijke staat van instandhouding.

Figuur 1. Habitattypenkaart met dominante Habitattypen Westduinpark & Wapendal. (bron: provincie Zuid-Holland, T0+-kaart versie N2K_HK_98_Westduinpark_en_Wapendal_T1_v20180314).

Oppervlakte (ha) per habitatype is opgenomen in tabel 1, kolom "meest recente kartering".

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.

Habitatype	Knelpunt
H2120 Witte duinen	Verstruweling met duindoorn en rimpelroos in minder dynamische delen zeereep
H2130A Grijze duinen (kalkrijk)	Exoten als rimpelroos, mahonie, Japanse duizendknoop, esdoorn; Gebrek aan dynamiek; Stikstofdepositie, recreatieve druk (incl. loslopende honden)
H2130B Grijze duinen (kalkarm)	Beperkte dynamiek, Stikstofdepositie, betreding door begrazing en recreatie
H2150 Duinheide met struikhei	Ontbreken korstmossen door begrazing; Stikstofdepositie; opslag exoten
H2160 Duindoornstruwelen	Aanwezigheid en uitbreiding exoten, recreatieve druk (incl. loslopende honden)
H2180A Duinbossen (droog)	Exoten; beperkt open plekken en verjonging, recreatieve druk (incl. loslopende honden)
H2180C Duinbossen (binnenduin-rand)	Opslag exoten waaronder Amerikaanse vogelkers, hemelboom, esdoorn; ontbreken open plekken en verjonging, recreatieve druk (incl. loslopende honden)

Tabel 2 Overzicht van belangrijkste knelpunten per Habitatype in Westduinpark & Wapendal

- a. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Zie onderstaande tabel
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
 - Zie onderstaande tabel
NB: De maatregelen gezamenlijk dienen voor systeemherstel te zorgen, zoals aanpassing van hydrologie binnen en buiten het N2000-gebied, wat moet leiden tot het verminderen van verdroging.
 - d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).
 - N.v.t.
 - e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
 - N.v.t.
 - f. de kosten van de maatregelen.

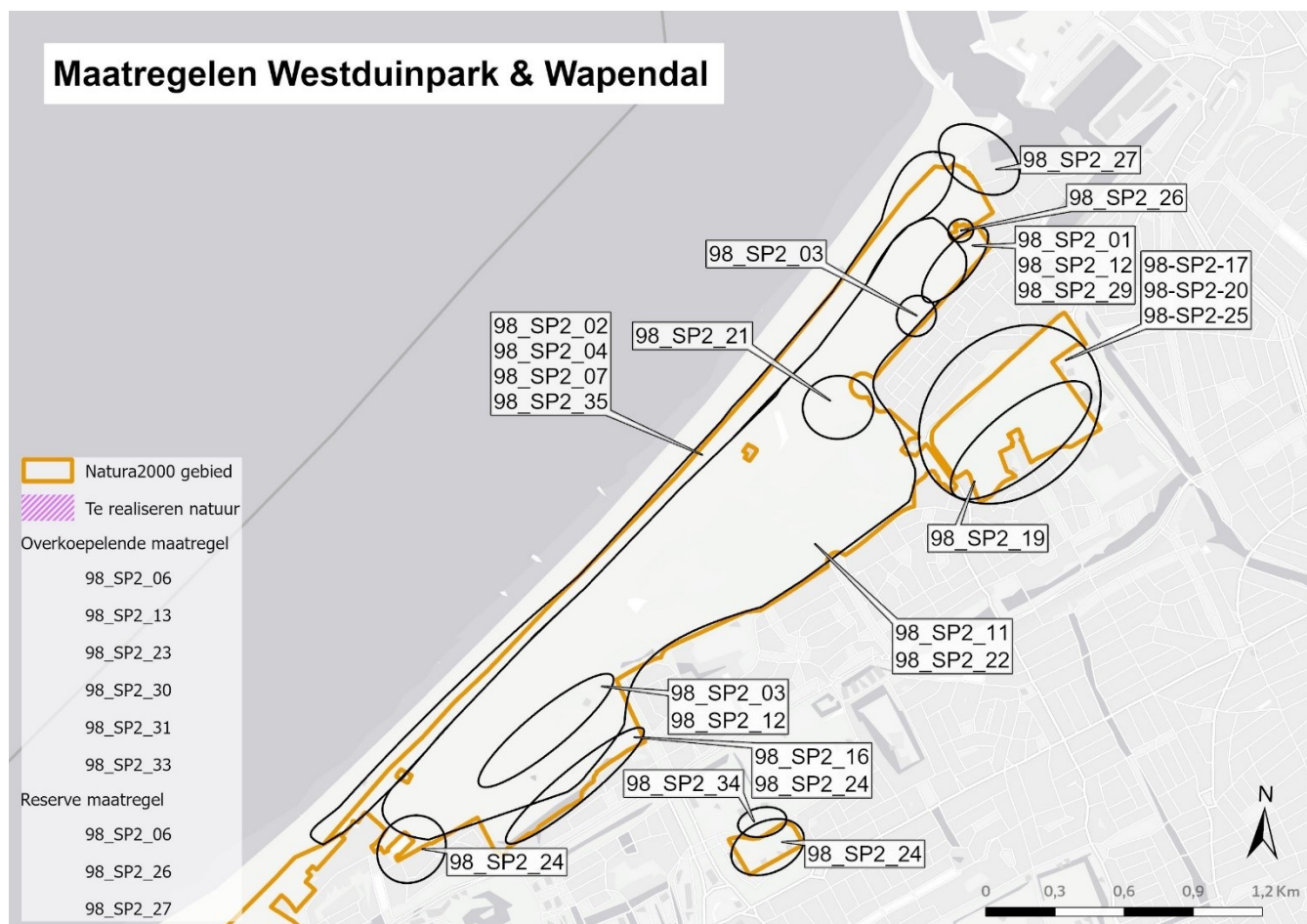
- Zie onderstaande tabel

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
98_SP2_01	Verplaatsen rasters	proces	H2120	3000m	€ 32.400	laag
98_SP2_02	Kerven zeereep, lokaal, indien mogelijk	proces	H2120, H2130A	5-10 x	€ 50.400	hoog
98_SP2_03	Aanbrengen stuifschermen Natte Pan en Radio Scheveningen	proces	H2120, H2130A	200 m	€ 200.000	laag
98_SP2_04	Verwijderen exoten (rimpelroos) zeereep	patroon	H2120	0,3 ha	€ 8.640	n.v.t.
98_SP2_07	Heroriënteren strandslagen in zeereep ivm verstuiving	proces	H2130A	4-6 x	€ 86.400	middel
98_SP2_11	Verwijderen exoten en opslag esdoorn De Natte pan, De Plak en Radio Scheveningen	patroon	H2130A	10 ha	€ 24.000	hoog
98_SP2_13	Onderzoek begrazingsmethodes	onderzoek	H2130A	n.v.t. (onderzoek)	€ 20.000	n.v.t.
98_SP2_16	Toplaag Oude Duinen verwijderen, zeer lokaal	patroon	H2130B	0,2 ha	€ 12.880	middel
98_SP2_17	Recreatieve druk verlagen Bosjes van poot	patroon	H2160, H2180A, H2180C	30 ha		hoog
98_SP2_19	Gebiedsvreemde soorten verwijderen en naaldbos Bosjes van Poot Bos	patroon	H2180A, H2180C	1 ha	€ 26.400	n.v.t.
98_SP2_20	Bekalken Bosjes van poot	patroon	H2180C	13,3 ha	€ 3.032	hoog
98_SP2_21	Onderzoek sanering stortlocatie de Plak	onderzoek	H2130A	1 stuk	€ 25.000	n.v.t.
98_SP2_22	Onderzoek naar aanpassen begrazing Natte Pan, Radio Scheveningen	onderzoek	H2130A	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.
98_SP2_23	Onderzoek parkeerplaats	onderzoek	H2130A, H2160	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.

	uitplaatsen Natte Pan					
98_SP2_24	Onderzoek aanpassing begrazing Oude duinen, Wapendal	onderzoek	H2130B, H2150	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.
98_SP2_25	Onderzoek verlagen recreatieve druk Bosjes van Poot	onderzoek	H2160, H2180A, H2180C	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.
98_SP2_30	Exoten verwijderen: rimpelroos, mahonie, jap duizendknoop, etc	patroon	H2130/H2160/H2180	Zoekgebied 246ha	€ 47.600	hoog
98_SP2_31	Communicatie	overig	Allen	n.v.t.	€ 60.000	middel
98_SP2_33	Ecologische verbinding zoeken door de stad (GBDA, NNN?)	onderzoek	Allen	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	middel
98_SP2_34	Verkenning ecologische waarde verbinden Wapendal en Bosjes van PEX	onderzoek	H2180	n.v.t. (onderzoek)	€ 20.000	n.v.t.

Tabel 3. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 98 - Westduinpark & Wapendal

- Geef op kaart aan:
 - waar de N2000 begrenzing ligt.
 - waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 2. kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen en de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

Habitattypen Westduinpark & Wapendal

Figuur 3. locatie maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Een aantal maatregelen vinden plaats gekoppeld aan het habitatype over het gehele gebied.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.
- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur
 - Nee,

Zo Ja, welke maatregelen?

- N.v.t.

Gebied 99 'Solleveld & Kapittelduinen'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 99 - Solleveld & Kapittelduinen

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Habitatype	Doel (oppervlakte /kwaliteit)	Kartering T0+ (uit NDA)	Kwaliteit (Vegetatie Typen)	Kwaliteit (Typische Soorten)	Kwaliteit (Structuur & functie)	Kwaliteit (Abiotiek)	Ligt er een opgave
H2110 Embryonaal duin	=/=	<1,7	M	s	m	m	Ja
H2120 Wit duin	=/>	66	m-g	g-m	s-g	g	Nee
H2130* Grijs duin kalkrijk	>/>	<59	m-g	m	g-s	g	Ja
H2130B Grijs duin kalkarm	=/>	<90	m	m	m-s	g-m	Ja
H2150 Duinheiden	=/>	2,1	m	g-s	g-m	g	Ja
H2160 Duindoornstruweel	=/=	<111.4	g-m	g-s	g	g	Ja
H2180A Duinbos droog	=/>	73	m	g-s	g-m	m-s	Ja
H2180C Duinbos binnenduinrand	=/>	107	g-m	g-s	m	g	Ja
H2190A Vochtige duinvallei open water	=/=	2,6	m	g-s	-	g	Ja
H2190B Vochtige duinvallei kalkrijk	>/>	<2,7	m	m-s	g	m	Ja
H2190D vochtige duinvallei hoge moerasplanten	=/=	0,31	g	g	m	g	Ja
H1014 Nauwe korfslak	=/=	< T0	m	-	m	-	Ja
H1903 Groenknolorchis	+ / + / +	> T0	m	-	m	-	Ja

Tabel 1. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding.

N.B. Het theoretische doel is het gebiedsdoel als bijdrage aan een gunstige landelijke staat van instandhouding.

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.

Habitat type	Knelpunt
H2110 Embryonale duinen	Strandbeheer, gefixeerde westgrens, strandbebouwing
H2120 Witte duinen	Ontbreken van dynamiek en strandbebouwing
H2130A Grijze duinen kalkrijk	Verstruweling en vergrassing door beperkte dynamiek en stikstofdepositie
H2130B Grijze duinen kalkarm	Successie, lokaal gebruik als honden losloopgebied en intensief maaibeheer en stikstofdepositie
H2150 Duinheide met struikhei	Plaatselijk veroudering, stikstofdepositie
H2160 Duindoorsruweel	Beperkte soortenrijkdom en exoten
H2180A Duinbos droog	Gebrek aan verjonging, gebiedsvreemde boomsoorten, eenzijdig boombestand, weinig structuurvariatie en verzuring
H2180C Duinbos binnenduinrand	Gebrek aan verjonging, gebiedsvreemde boomsoorten, eenzijdig boombestand, weinig structuurvariatie, lokaal veel opslag van esdoorn en Japanse duizendknoop.
H2190A Vochtige duinvalleien open water	Sterk wisselend grondwaterpeil
H2190B Vochtige duinvalleien kalkrijk	Sterk wisselend grondwaterpeil, betreding door recreanten, stikstofdepositie
H2190D Vochtige duinvalleien hoge moerasplanten	Voldoet niet aan minimumareaal
Nauwe korfslak	Afname struweelranden door verdichting vegetatie
Groenknolorchis	Onvoldoende geschikte standplaatsen

In deze NDA worden dit knelpunten genoemd. Drukfactoren voor dit gebied zijn:

- Vroegere ontwikkelingen waterveiligheid (aanleg extra duinenrijen, zorgen voor minder dynamiek in binnenland);
 - Hoge stikstofdruk;
 - Hoge recreatiedruk;
 - Druk op de ruimtegebruik.
- b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
- Zie onderstaande tabel.
- c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
- Zie onderstaande tabel
- NB: De maatregelen gezamenlijk dienen voor systeemherstel te zorgen, zoals aanpassing van hydrologie binnen en buiten het N2000-gebied, wat moet leiden tot het verminderen van verdroging.

- d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).
- N.v.t.
- e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
- N.v.t.
- f. de kosten van de maatregelen.
- Zie onderstaande tabel.

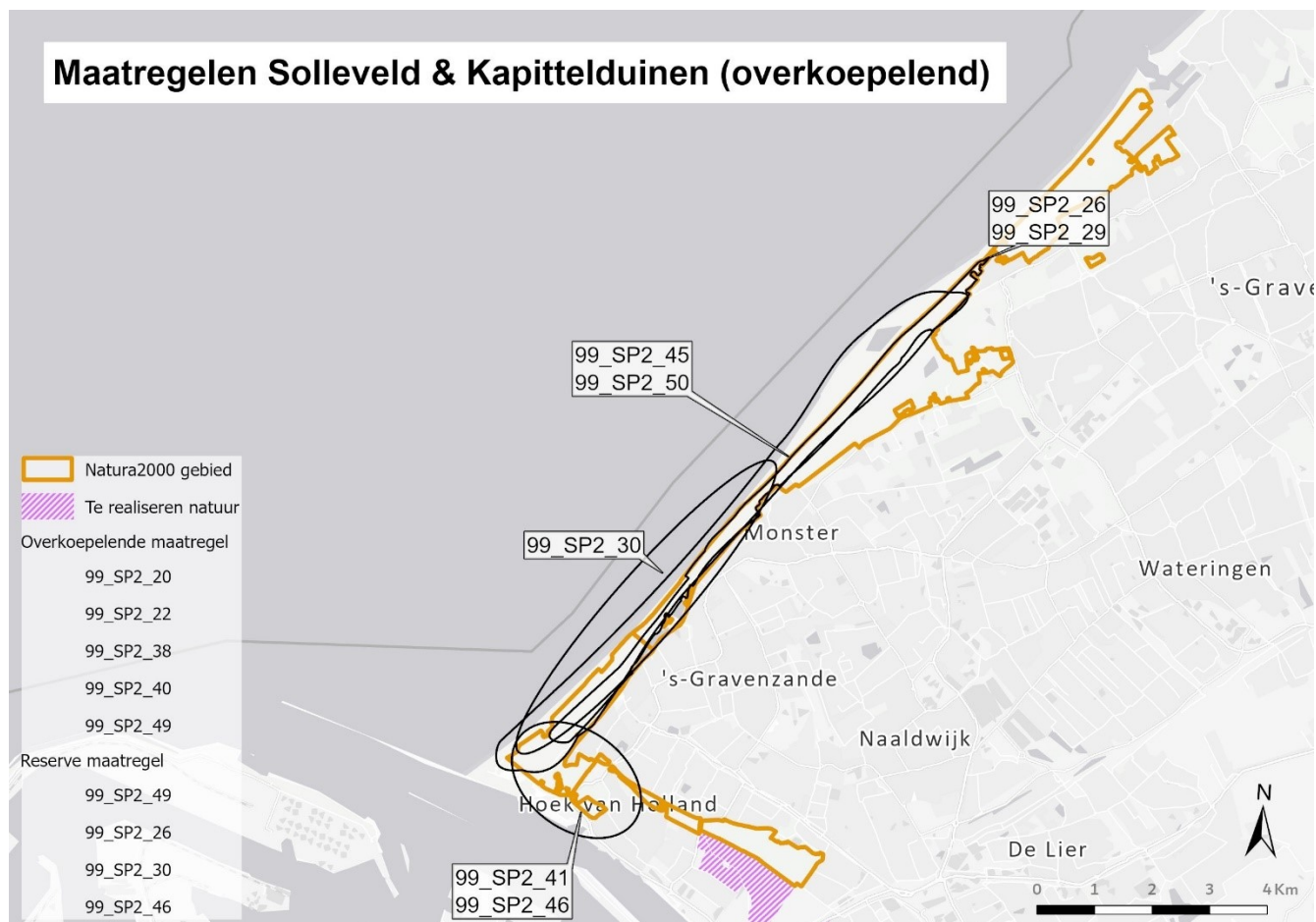
<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
99_SP2_20	Exoten verwijderen	patroonmaatregel	H2150, H2180A, H2180C	1 ha	€ 18.000	middel
99_SP2_21	Exoten/ruigte verwijderen	patroonmaatregel	H2160	65,4 ha	€ 63.569	middel
99_SP2_22	Dijkviltbraam bestrijden	patroonmaatregel	H2130, H2160, H2180	>10 ha zoekgebied	€ 200.000	middel
99_SP2_23	Verwilderde bramen verwijderen Ockenburgh/Hyacint enbos	patroonmaatregel	H2180	enkele 100-en m2 binnen zoekgebied van ca 30 ha	€ 100.000	middel
99_SP2_24	Verlagen waterstand	procesmaatregel	H2190B, H1903	2,7 ha	€ 0	n.v.t.
99_SP2_25	Verondiepen	procesmaatregel	H2190D	2 ha	€ 28.800	n.v.t.
99_SP2_27	Aanleg van stuifplekken	procesmaatregel	H2130B	10 st	€ 33.000	n.v.t.
99_SP2_28	Ontgraven 2m vochtige duinvallei ivm kwaliteitsverbetering	procesmaatregel	H2190A, H2190B, H2190D, groenknolorchis	41,1 ha	€ 250.000	n.v.t.
99_SP2_29	Dynamiseren zeereep lokaal	procesmaatregel	H2120	24,2 ha	€ 319.440	n.v.t.
99_SP2_31	Arendsduin omzetten naar natuur - hydrologie	patroonmaatregel	H2130, H2190	3 ha	€ 600.000	middel
99_SP2_32	Inrichten Vafamil terrein als N2000 + nabeheer	procesmaatregel	H2130, H2160, H2180, H2190	3 ha	€ 100.000	laag

99_SP2_33	Uitvoering ecologische verbindingen	procesmaatregel	H2180 en soorten zoals grondgebonden zoogdieren, amfibieën, reptielen	3 stuks	€ 75.000	middel
99_SP2_34	Verwijderen dienstweg	patroonmaatregel	H2130	ca. 1200 meter	€ 1.000.000	middel
99_SP2_36	Nieuw padenplan Van Dikshoorn Driehoek na herinrichting strandboulevard (inc uitvoering)	patroonmaatregel	H2130	n.v.t. (planvorming)	€ 250.000	middel
99_SP2_37	Verkenning De Banken	onderzoek	H2190, H2130	n.v.t. (onderzoek)	€ 60.000	n.v.t.
99_SP2_38	Monitoring en nabehoor exoten	onderzoek	H2130	n.v.t. (onderzoek)	€ 100.000	n.v.t.
99_SP2_39	Onderzoek overgangsgebieden/bufferzones inrichten	onderzoek	o.a. H2130, H2150, H2180, H2190	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.
99_SP2_40	Verkenning uitbreiding natuurwaarden door uitplaatsen parkeerplaatsen (o.a. Slag Beukel/De Banken/Rechte Straat	onderzoek	H2130, H2190	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.
99_SP2_41	Grondwateronderzoek	onderzoek	H2190, H2180	n.v.t. (onderzoek)	€ 100.000	n.v.t.
99_SP2_42	Hydrologisch onderzoek Ockenburg/Hyacintebos	onderzoek	H2180	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.
99_SP2_44	Beschermingsplan groenknolorchis en vochtige duinvalleien in VDD	onderzoek	H2190, H1903	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	n.v.t.
99_SP2_45	Begrenzing N2000 aanpassen en rasters verplaatsen	patroonmaatregel	H2110	7,7 ha	€ 83.160	n.v.t.
99_SP2_50	Maatregelen kustveiligheid samenbrengen met natuurdoelen	onderzoek	H2130, H2160	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.

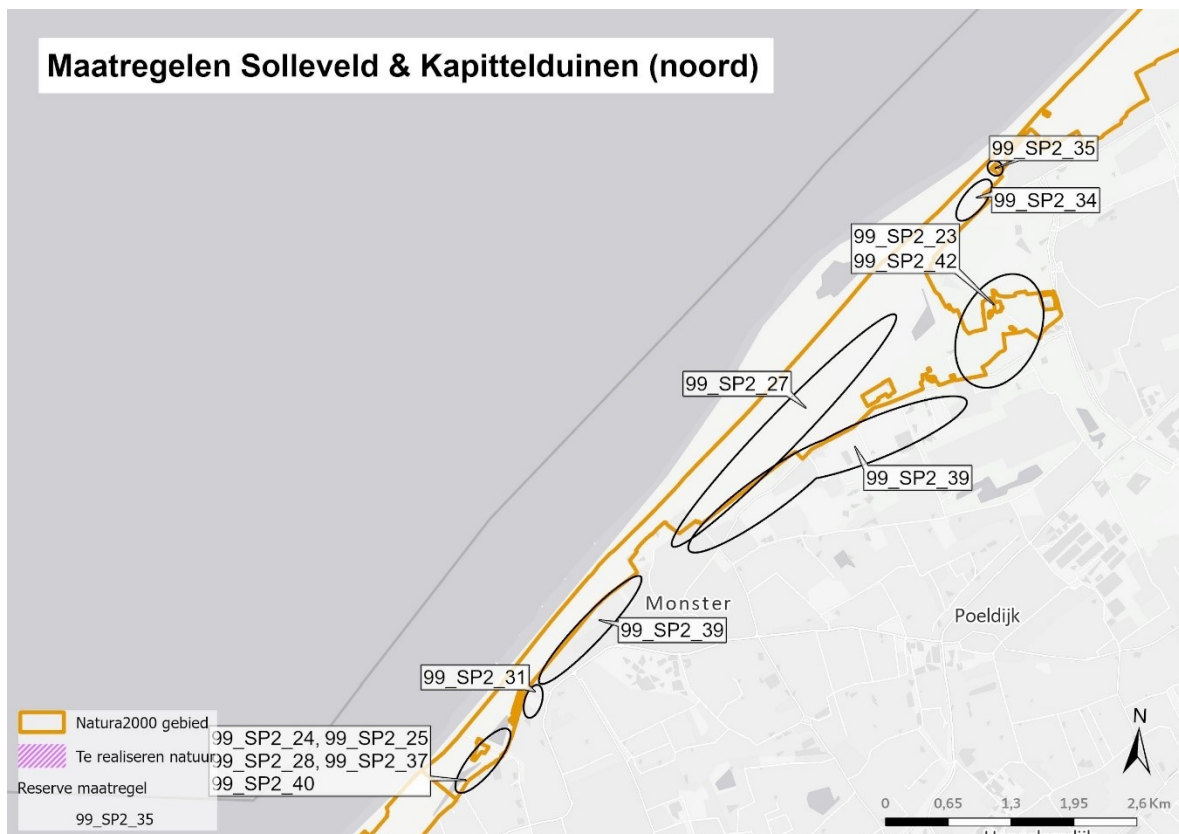
Tabel 2. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 99 - Solleveld & Kapittelduinen

Geef op kaart aan:

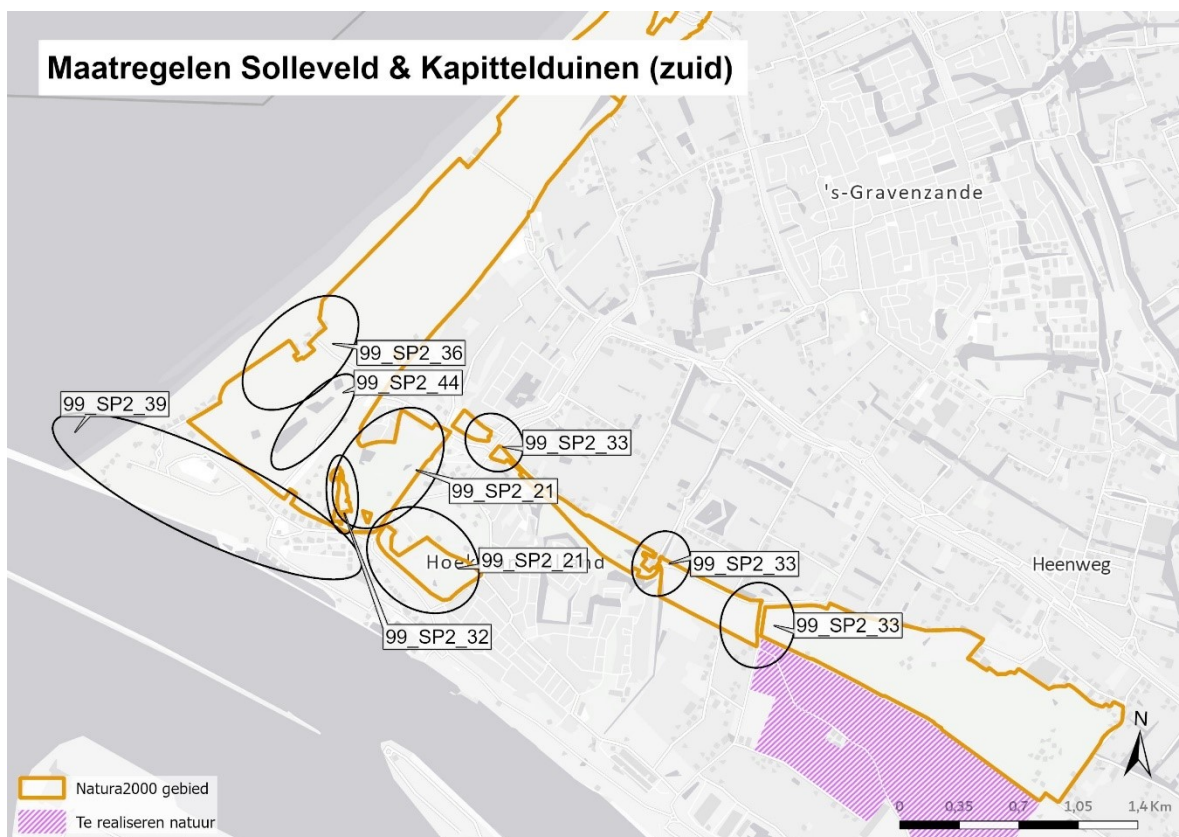
- g. waar de N2000 begrenzing ligt.
- h. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
- i. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

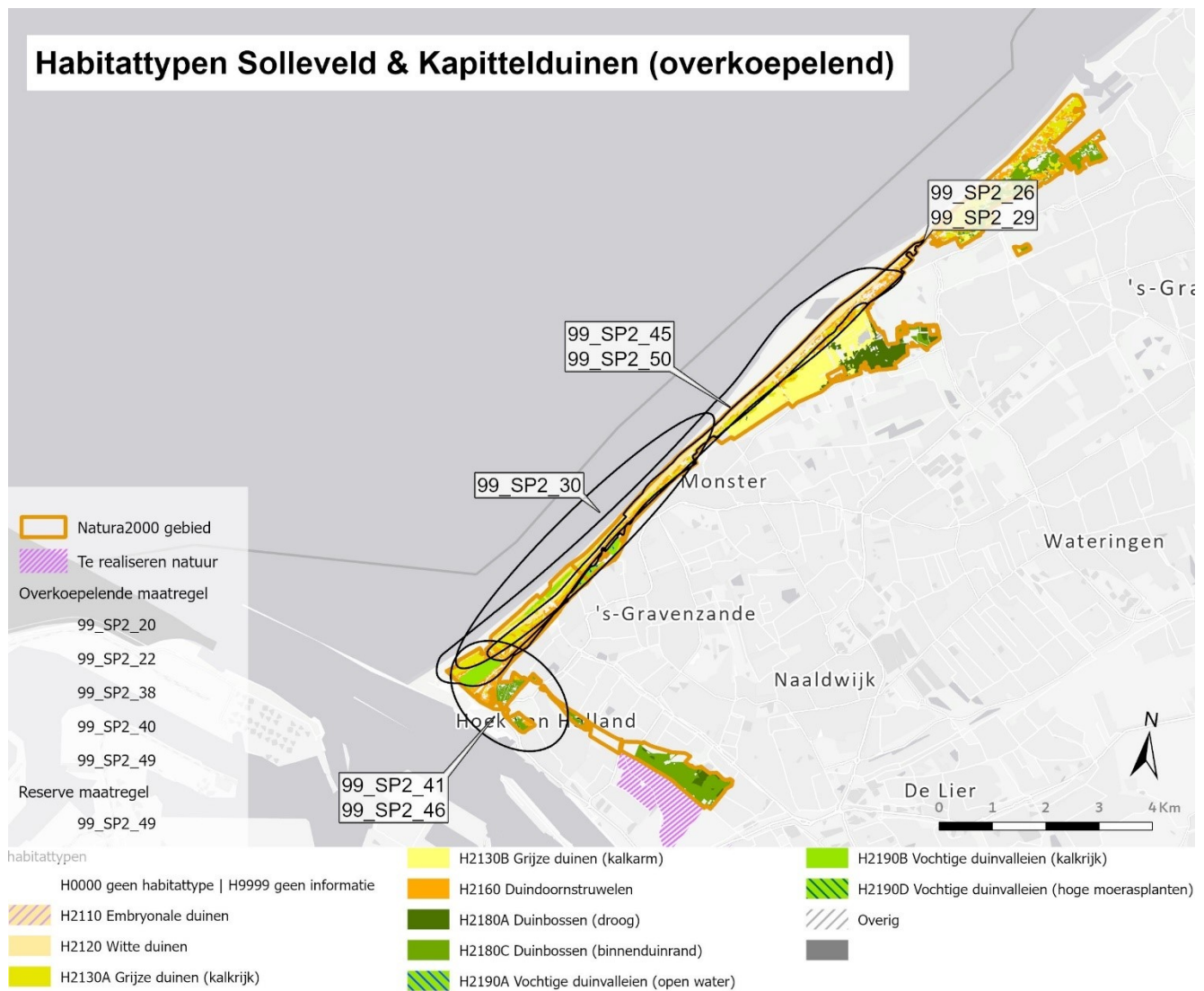
Figuur 1a: kaart van het totale gebied met de ligging van de maatregelen die op (deel-)gebied betrekking hebben, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

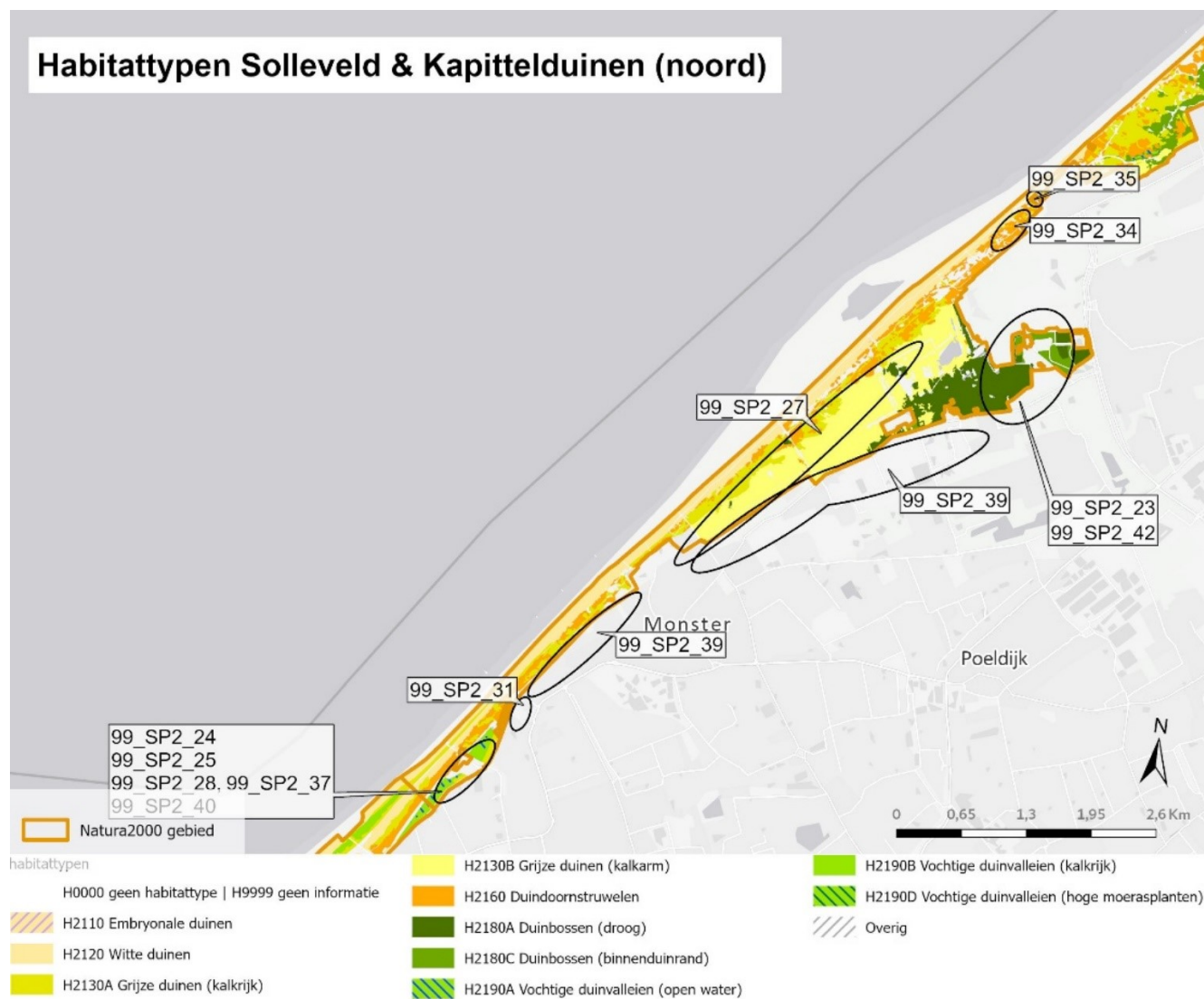
Figuur 1b: kaart van noordelijk deel gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen en de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

Figuur 1c: kaart van zuidelijk deel gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

Kaart 2a: locatie maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Een aantal maatregelen vinden plaats gekoppeld aan het habitatype over het gehele gebied. Afbeelding gehele gebied Solleveld & Kapittelduinen.

Kaart 2b: locatie maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Afbeelding noordelijk deel gebied Solleveld & Kapittelduinen.

Kaart 2b: locatie maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Afbeelding noordelijk deel gebied Solleveld & Kapittelduinen.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.
- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur
 - Nee,

Zo Ja, welke maatregelen?

 - N.v.t.

Gebied 100 'Voornes Duin'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 100 - Voornes Duin

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding.

N.B. Het "Theoretisch doel (ha)" is het gebiedsdoel als bijdrage aan een gunstige landelijke staat van instandhouding. Dit doel is nooit formeel vastgesteld, maar berekend voor exclusief gebruik in de Natuurdoel- analyse als indicatie van de opgave.

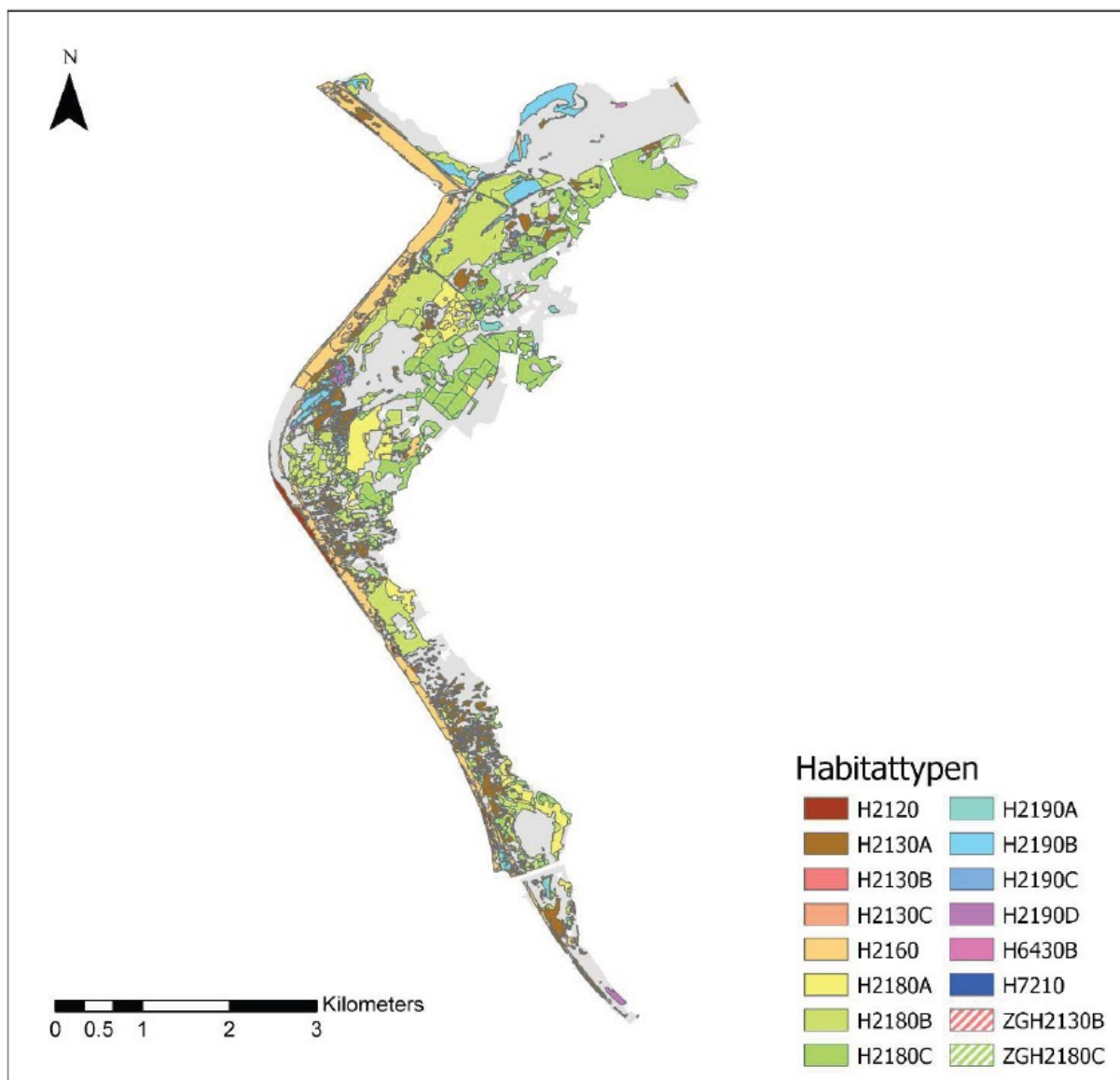
Tabel 1: Uitwerking doelen en opgave voor habitattypen in Voornes Duin. Indien er geen restopgave in ha is maar er wel een opgave ligt, dan betekent dit dat er een kwaliteitsverbetering noodzakelijk is.

Code	Habitattype	Doel (oppervlakte/ kwaliteit)	Theoretisch doel (ha)	Meest recente kartering (ha)	Recente ontwikkeling door herstel-maatregelen (ha)	Kwaliteit*	Restopgave (ha)	Ligt er een opgave?
H2120	Witte duinen	= / =	23	10,77	+31 (deels weer afgeslagen)	Merendeels onbekend, slecht, onbekend, slecht	Geen	Ja
H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	> / >	76	87,01	+64	Merendeels goed, goed/ matig, goed/ onbekend, matig	Geen	Ja
H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	> / >	0,15	0,29	Onbekend	Merendeels goed, slecht, slecht/ onbekend, matig	Geen	Ja
H2130C	Grijze duinen (heischraal)	> / >	0,96	0,69 (mogelijk meer aanwezig)	Onbekend	Merendeels onbekend, slecht, matig, matig	Vermoedelijk geen (ca. 2 ha aanwezig in de Heveringen)	Ja
H2160	Duindoorn struwelen	= (<) / =	136	137,24	-21	Merendeels goed, geen oordeel, onbekend, goed	20, opgave is groter als gevolg van uitgevoerde herstel-maatregelen voor open duin. Hier wordt pas invulling aan gegeven als daar ruimte voor is. Het habitattype kent immers een ten gunste van formulering.	Nee
H2170	Kruipwilg struwelen	= (<) / =	0,27	0,03 (mogelijk meer aanwezig)	Onbekend	Merendeels matig, geen oordeel, onbekend, matig	0,24	Mogelijk

Code	Habitattype	Doel (oppervlakte/kwaliteit)	Theoretisch doel (ha)	Meest recente kartering (ha)	Recente ontwikkeling door herstelmaatregelen (ha)	Kwaliteit*	Restopgave (ha)	Ligt er een opgave?
H2180A	Duinbossen (droog)	= (<) / =	71	56,73	-4	Merendeels goed, geen oordeel, matig, matig	18, opgave overschat door overschatting theoretisch gebiedsdoel. Bovendien geldt een ten gunste van formulering.	Ja, maar theoretisch doel is overschat
H2180B	Duinbossen (vochtig)	= (<) / =	200	206,66	-12	Merendeels onbekend, geen oordeel, matig/onbekend, matig	6, opgave overschat door overschatting theoretisch gebiedsdoel. Bovendien geldt een ten gunste van formulering.	Ja, maar theoretisch doel is overschat
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	= (<) / =	173	194,00	-4,5	Merendeels onbekend, geen oordeel, matig, matig	Geen	Ja
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	= / =	33	9,18 (vermoedelijk meer aanwezig)	Onbekend	Merendeels onbekend, matig, matig, matig	Geen, indien vegetatieloze delen Breede Water en Quackjeswater die in mozaïek met kwalificerende vegetaties voorkomen, worden meegerekend.	Ja
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	> / >	58	47,07	+16,6	Merendeels onbekend, matig, matig, matig	Geen	Ja
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	= / =	0,003	1,24	Geen	Merendeels goed, slecht, slecht/onbekend, matig	Geen	Nee
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	= / =	3,0	7,46 (mogelijk meer aanwezig)	Onbekend	Merendeels goed, geen oordeel, matig, matig	Geen	Ja
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	= / =	0	0,82	Geen	Matig, matig, onbekend, matig	Niet van toepassing	Ja, vanuit IHD
H7210	Galigaanmoerassen	= / =	0	0,04 (mogelijk meer aanwezig)	Onbekend	Goed, slecht, onbekend, onbekend	Niet van toepassing	Nee

Soort	Doel (omvang leefgebied, kwaliteit leefgebied, populatie)	Trend	Opgave	Ligt er een opgave?
H1340 Nauwe korfslak	=/=	Onbekend	Ontwikkeling populatie volgen bij herstelmaatregelen en in de andere delen van het duin.	Ja
H1364 Noordse woelmuis	>/>/>	Onbekend	Kwaliteit leefgebied en connectiviteit onvoldoende	Ja
H1903 Groenknolorchis	>/>/=	Stabiel	Geen, mits peilverhoging Oostvoornse Meer geleidelijk wordt uitgevoerd	Nee

A008 Geoorde fuut	=/=/5	Negatief	Verbeteren kwaliteit leefgebied	Ja
A017 Aalscholver	=/=/1100	Stabiel (recent afname)	Verbeteren kwaliteit leefgebied (extern)	Ja (extern)
A026 Kleine zilverreiger	=/=/15	Zeer negatief	Geen (oorzaken trend liggen buiten N2000-gebied)	Nee
A034 Lepelaar	=/=/110	Positief	Geen	Nee

Figuur 1. Habitattypekaart Voornes Duin (kartering 2018, opgenomen in NDA). Oppervlaktes opgenomen in tabel 1, kolom “Meest recente kartering (ha)”.

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's
 - Gebrek aan dynamiek (saltspray, verstuiving), verruiging/verstruweling/vergrassing, te weinig begrazing door konijnen, exoten, verdroging/wateronttrekking, waterkwaliteit, stikstofdepositie, kwaliteit en connectiviteit leefgebied onvoldoende, onvoldoende structuur (bos).
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de ‘Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats’ – genomen.
 - Zie onderstaande tabel

- c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
- Zie onderstaande tabel
 - De maatregelen gezamenlijk dienen wel zo veel mogelijk voor systeemherstel te zorgen, zoals aanpassing van hydrologie binnen en buiten het N2000-gebied, wat moet leiden tot het verminderen van verdroging. In het geval van onderzoeken is het effect op het wegnemen van drukfactoren als “matig” gekwalificeerd in Tabel 2, maar deze hebben mogelijk na onderzoek een hoge potentie om drukfactoren te mitigeren of geheel weg te nemen.
- d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).
- Het volledig inrichten de van de verpachte agrarische percelen (12-14 ha) in Voornes duin (100_SP2_14) leidt tot een vermindering van de stikstofdepositie met enkele (tienden van) molen/ha, maar lokaal kan het effect groter zijn op aangrenzende natuur.
- e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
- N.v.t.
- f. de kosten van de maatregelen.
- Zie onderstaande tabel

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
100_SP2_1	Onderzoek naar mogelijkheden voor ontwikkeling Witte duinen in deelgebied Breede Water	onderzoek	H2120	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
100_SP2_2	Onderzoek, planvorming en uitvoering herstel konijnenbegrazing. Introduceren gevaccineerde konijnen.	onderzoek	H2130A, B en C	n.v.t. (onderzoek)	€ 70.000	veel
100_SP2_3	Bepalen mogelijkheden voor uitbreiding H2130A in	onderzoek	H2130A	n.v.t. (onderzoek)	€ 200.000	veel

	<i>Gemeenteduin + inrichting en beheer</i>					
100_SP2_4	<i>verkenning, bestrijden en vervolgbeheer van opslag Amerikaanse vogelkers in H2130B in de Kluut + aangrenzenden percelen om N2000 (planvorming, opslag beheersen en nabeheer)</i>	<i>onderzoek</i>	<i>H2130B</i>	<i>n.v.t. (onderzoek)</i>	<i>€ 250.000</i>	<i>veel</i>
100_SP2_5	<i>Hydrologisch onderzoek N2000 gebied (vervolg o.a. hydrologisch meetnet) + uitbreiding permanent hydrologisch meetnet</i>	<i>onderzoek</i>	<i>H2180B, H2190A, B, en andere droogtegevoelige habitattypen</i>	<i>n.v.t. (onderzoek)</i>	<i>€ 135.000</i>	<i>Veel</i>
100_SP2_6	<i>Onderzoek mogelijkheden verbeteren waterkwaliteit en kwaliteit leefgebied geoorde fuut in Breede Water en Quackjeswater</i>	<i>onderzoek</i>	<i>H2190A en geoorde fuut</i>	<i>n.v.t. (onderzoek)</i>	<i>€ 10.000</i>	<i>matig</i>
100_SP2_7	<i>Inzicht in ontwikkeling populatie nauwe korfslak en effect beheermaatregelen SPUK1 op populatie</i>	<i>onderzoek</i>	<i>H1014</i>	<i>n.v.t. (onderzoek)</i>	<i>€ 25.000</i>	<i>matig</i>
100_SP2_8	<i>Onderzoek starten of en hoe we typische soorten die in het verleden in het gebied voorkwamen en nu niet meer in het</i>	<i>onderzoek</i>	<i>Algemeen</i>	<i>n.v.t. (onderzoek)</i>	<i>€ 50.000</i>	<i>matig</i>

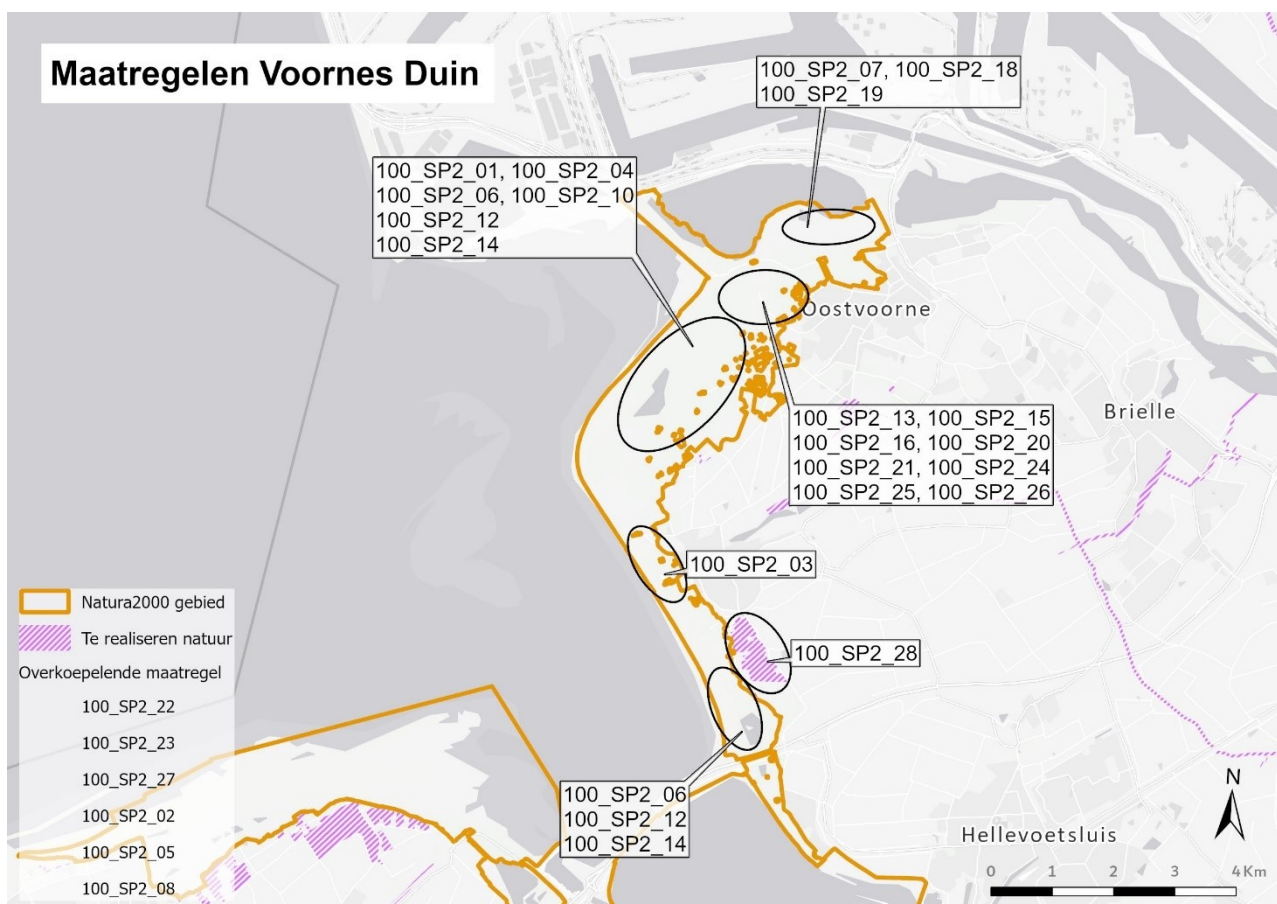
	<i>gebied terug kunnen krijgen.</i>					
100_SP2_10	Mogelijke uitvoering maatregelen volgend uit onderzoek potentie alkalisch kalkmoeras Schapenwei	Proces	H7230, H2190	max. 4 ha	€ 200.000	veel
100_SP2_12	Uitvoering Natuurherstel achter de zeereep	Proces	H2120, H2130A	enkele ha (10 stuifkuilen)	€ 510.000	Veel
100_SP2_13	Inrichting Biberbunkercomplex (natuurmaatregelen)	patroon	H2130A	Zoekgebied 0,5 ha	€ 100.000	matig
100_SP2_14	Afkoop reguliere pacht percelen in en om N2000 en inrichting	Patroon	H2130, H2190, H2180	Max 14,4 ha	€ 950.600	veel
100_SP2_15	Nabeheer openmaken grijs duin en natte duinvallei (incl. vervolg DvO3)	patroon	H2130A, H2190B	Zoekgebied 24 ha	€ 80.000	matig
100_SP2_16	Vervolg Duinen van Oostvoorne; Wegvangen van exotische vissen (koikarper, schubkarper, goudvis, zonnebaars) en schonen en baggeren	patroon	H2190A	1 ha (15 poelen)	€ 42.500	matig
100_SP2_18	Vervolg Groene Strand; Advies waterbeheer irt groenknolorchis.	onderzoek	H2190B	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
100_SP2_19	Vervolg Groene Strand 3 Maatregelen t.b.v. vernatting centrale deel	Proces	H1340	Zoekgebied 53 ha	€ 300.000	veel

100_SP2_20	Vervolg Duinen van Oostvoorne werkzaamheden Heveringen openmaken grijs duin (heischraal) door kleinschalig verwijderen stikstofrijke toplaag.	patroon	H2130C	zoekgebied 20 ha	€ 100.000	matig
100_SP2_21	Vervolg + uitvoering Duinen van Oostvoorne2 Onderzoek effectieve bestrijding esdoorns in duinbos	Patroon	H2180	zoekgebied 70 ha	€ 200.000	matig
100_SP2_22	Vervolgonderzoek Stichting Bargerveen in samenwerking met OBN - effecten wisselbegrazing Voornes Duin en Duinen Goeree	onderzoek	H2130A,B,C	n.v.t. (onderzoek)	zie duinen algemeen	matig
100_SP2_23	Onderzoek OBN: relatie biodiversiteit en ouderdom en bodemsamenstelling van duingraslanden.	onderzoek	H2130A,B,C	n.v.t. (onderzoek)	zie duinen algemeen	matig
100_SP2_24	Saneren kippenschuren en realiseren H2130A, C en H2190 in 2025	Patroon	H2130A,C, H2190	ntb	€ 800.000	veel
100_SP2_25	Ontwikkelingsbeheer kippenschuren 2026-2030	Patroon	H2130A,C, H2190	ntb	€ 100.000	veel
100_SP2_27	Recreatieonderzoek	onderzoek	Diverse	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	matig
100_SP2_26	Onderzoek en maatregelen t.g.v. voortbestaan moerasgamander	onderzoek	H2190B	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig

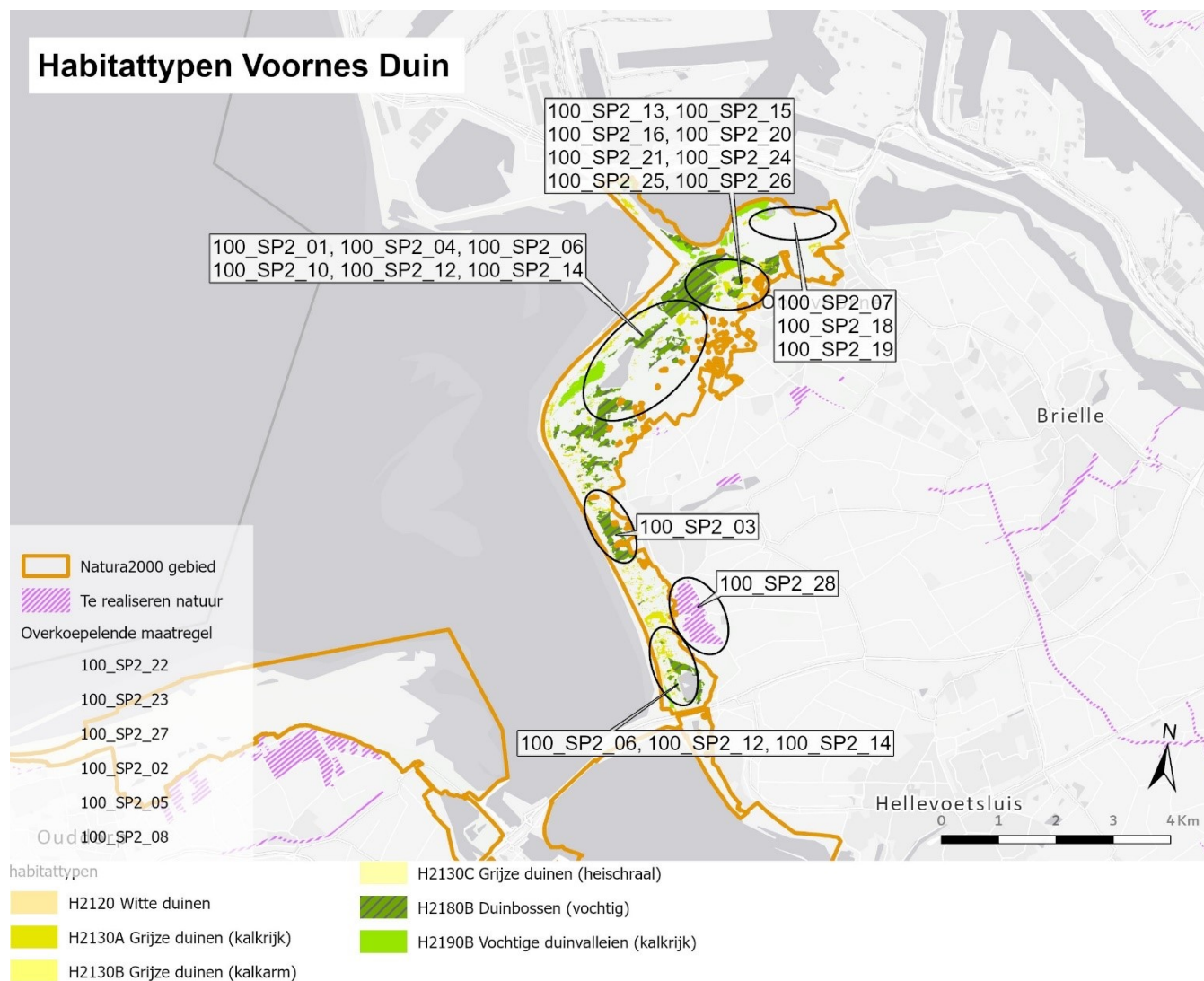
100_SP2_28	Volledige schadeloosstelling Schapengors realisatie NNN	patroon	H2190, H2130	7,5 ha	€ 422.000	veel
------------	--	---------	--------------	--------	-----------	------

Tabel 2. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 100 – Voornes Duin

- Geef op kaart aan:
 - waar de N2000 begrenzing ligt.
 - waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

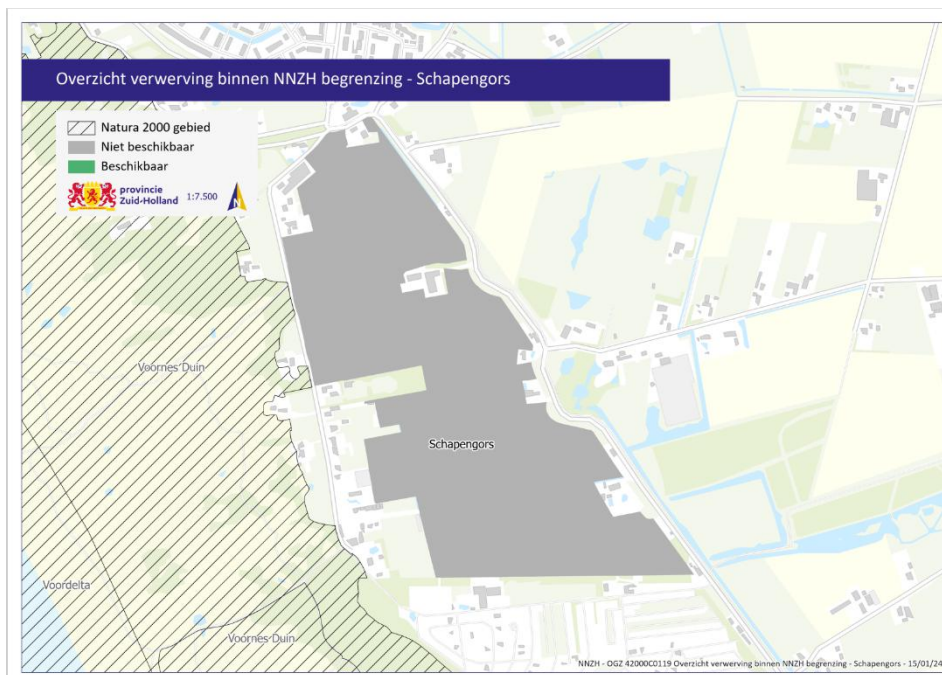
Figuur 2: kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

Figuur 3: locatie maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Een aantal maatregelen vinden plaats gekoppeld aan het habitatype over het gehele gebied.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - Maatregel 100_SP2_28 'Volledige schadeloosstelling Schapengors realisatie NNN heeft betrekking op NNN-gebied Schapengors. De aanvraag betreft de aanvullende middelen die nodig zijn voor het bieden van volledige schadeloosstelling in het kader van de versnelling van de verwerving. Zie ook volgende punt m.b.t. sleutelhectares.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - Maatregel 100_SP2_28 'Volledige schadeloosstelling Schapengors realisatie NNN' heeft betrekking op NNN-gebied Schapengors.

Het gebied Schapengors ligt direct aansluitend aan de Natura 2000-gebied Voornes Duin. Het agrarisch gebruik en peilbeheer heeft een negatieve invloed op naastliggende habitattypen H2130 'Grijze duinen' en H2190 'Vochtige duinvalleien'. De aanvraag betreft de aanvullende middelen die nodig zijn voor het bieden van volledige schadeloosstelling in het kader van de versnelling van de realisatie. Schapengors onttrekt op dit moment kwelwater uit het N2000-gebied, tevens is er sprake van het inwaaien van stikstof door het huidige agrarisch gebruik. Daarnaast kan binnen Schapengors duingrasland worden gerealiseerd. Op basis van enkel minnelijke verwerving is er in het gebied onvoldoende draagvlak om in de komende jaren tot verwerving en natuurinrichting van het gebied te komen. De Staten achten het daarom nodig om aanvullend Volledige Schadeloosstelling in te zetten om tot versnelling van de realisatie te komen en tijdig (uiterlijk in 2027) tot afronding van het NNN te komen. Zie voor achtergrond [PZH Statenbesluit 7634 VSS NNN](#). Het daadwerkelijk verwerven danwel omvormen van het geheel aan percelen is van belang om hydrologische aanpassing van het gebied te kunnen doorvoeren als onderdeel van systeemherstel. De maatregel is noodzakelijk om tot hydrologisch systeemherstel binnen het Natura 2000-gebied te komen. De verwerving van de percelen vormen daarmee tevens sleutelhectaren.

Figuur 4: Ligging gebied Schapengors mbt maatregel 100_SP2_28 'Volledige schadeloosstelling Schapengors realisatie NNN'

- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur

- Ja,

Zo Ja, welke maatregelen?

- Maatregel 100-SP2-14 Afkoop reguliere pacht percelen in en om N2000 en inrichting. Was in de eerste fase opgenomen als maatregel 130 uitkoop reguliere pacht in het natuurgebied (14 ha). Realisatie binnen de looptijd van de eerste fase is niet mogelijk. Daarom nu ondergebracht bij de tweede fase.

Gebied 101 'Duinen Goeree & Kwade Hoek'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 101 - Duinen Goeree en Kwade Hoek

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding.

N.B. Het "Theoretisch doel (ha)" is het gebiedsdoel als bijdrage aan een gunstige landelijke staat van instandhouding. Dit doel is nooit formeel vastgesteld, maar berekend voor exclusief gebruik in de Natuurdoelanalyse als indicatie van de opgave.

N.B. Indien er geen restopgave in ha is maar er wel een opgave ligt, dan betekent dit dat er een kwaliteitsverbetering noodzakelijk is.

Code	Habitatype	Doel (oppervlakte/kwaliteit)	Theoretisch doel (ha)	Meest recente kartering (ha)	Kwaliteit*	Restopgave (ha)	Ligt er een opgave?
H1110B	Permanent overstroomde zandbanken (Noord-zee-kustzone)	= / =	85	85	Goed, slecht, onbekend, onbekend	Door aanzanding (vrijwel) geen areaal meer aanwezig. exacte opgave niet bekend	Ja
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	= / =	269	262	Goed, goed, onbekend, goed	Exacte opgave niet bekend doordat huidig areaal niet goed bekend is	Onbekend
H1140B	Slik- en zandplaten (Noord-zee-kustzone)	= / =	50				Onbekend

Code	Habitatype	Doel (oppervlakte/kwaliteit)	Theoretisch doel (ha)	Meest recente kartering (ha)	Kwaliteit*	Restopgave (ha)	Ligt er een opgave?
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	= / =	5,4	9,9	Merendeels goed; goed, onbekend, goed	Geen opgave	Nee
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	= / =	17	9,3	Merendeels goed, goed, onbekend, goed	Exacte opgave niet bekend doordat huidig areaal niet goed bekend is	Ja
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	= / =	190	185	Merendeels goed, goed, onbekend, matig	Exacte opgave niet bekend doordat huidig areaal niet goed bekend is	Ja
H2110	Embryonale duinen	= / =	29	29	Merendeels goed, goed, onbekend, matig	Geen opgave in ha's, ruim voldoende areaal aanwezig, wel opgave kwaliteit	Ja
H2120	Witte duinen	= / =	72	28	Merendeels goed, matig, onbekend, slecht	Exacte opgave niet bekend doordat huidig areaal niet goed bekend is	Ja
H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	> / >	95	86	Merendeels goed, matig, onbekend, matig	Exacte opgave niet bekend doordat huidig areaal en effect van maatregelen niet goed bekend is	Ja
H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	= / =	204	211	Merendeels onbekend, matig, onbekend, matig	Geen opgave in ha's, wel in kwaliteit	Ja
H2130C	Grijze duinen (heischraal)	= / >	17	9	Merendeels onbekend, matig, slecht, slecht	Exacte opgave niet bekend doordat huidig areaal niet goed bekend is, areaal in Middel- en Oostduinen is mogelijk onderschat	Ja

Code	Habitatype	Doel (oppervlakte/kwaliteit)	Theoretisch doel (ha)	Meest recente kartering (ha)	Kwaliteit*	Restopgave (ha)	Ligt er een opgave?
H2160	Duindoornstruwelen	= (<) / =	260	258	Merendeels goed, goed, onbekend, matig	Opgave is groter als gevolg van uitgevoerde herstelmaatregelen voor open duin. Hier wordt pas invulling aan gegeven als daar ruimte voor is. Het habitatype kent immers een ten gunste van formulering.	Ja
H2170	Kruipwilgstruwelen ¹	= / =	0,2	0	Onbekend	0,2	Ja
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand) ¹	= / =	?	13	Merendeels matig, slecht, onbekend, matig	Geen opgave	Nee, wordt autonoom bereikt
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	= / >	3,1	2,2	Goed/matig, matig, matig, onbekend	Opgave in ha's indien vegetaties langs infiltratiegeulen niet worden meegenomen, opgave kwaliteit	Ja
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	> / >	23	14	Goed, matig, matig, matig	Exacte opgave niet bekend doordat huidig areaal niet goed bekend is, areaal in Middel- en Oostduinen is mogelijk onderschat	Ja

Code	Habitatype	Doel (oppervlakte/kwaliteit)	Theoretisch doel (ha)	Meest recente kartering (ha)	Kwaliteit*	Restopgave (ha)	Ligt er een opgave?
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	> / >	32	21	Merendeels onbekend, goed, matig, matig	Opgave in ha's doordat potenties in Middel- en Oostduinen minder groot zijn dan gedacht, opgave kwaliteit	Ja
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	= / =	8,2	6,5	Merendeels goed, matig, onbekend, goed	Opgave in ha's indien vegetaties langs infiltratiegeulen niet worden meegenomen, opgave kwaliteit	Ja
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	= / =	22	6,1	Merendeels goed, matig, onbekend, goed	Exacte opgave niet bekend doordat huidig areaal niet goed bekend is	ja

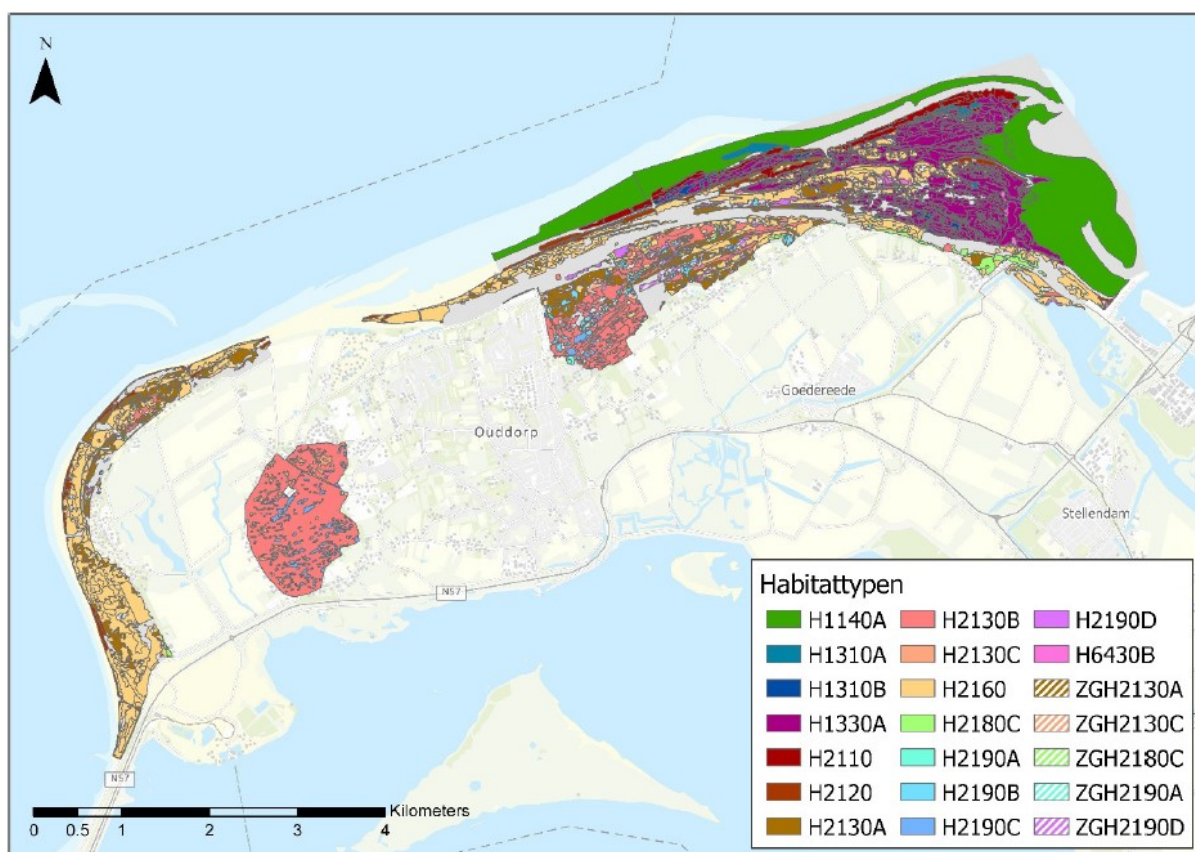
* Kwaliteit betreft achtereenvolgens vegetatie, typische soorten, abiotiek en overige kenmerken van goede structuur en functie.

Soort	Doel (omvang leefgebied, kwaliteit leefgebied, populatie)	Trend	Opgave	Ligt er een opgave?
H1340 Nauwe korfslak	=/=	Onbekend	Geen, draagkracht lijkt te voldoen	Nee

Soort	Doel (oppervlakte/kwaliteit en aantal (broedpaar))	Trend	Opgave	Ligt er een opgave?
A138 Strandplevier	=/= 220 (deltadoel)	Onduidelijk/positief	Verbetering kwaliteit leefgebied (rust, voedselbeschikbaarheid)	Ja

Soort	Doel (oppervlakte/ kwaliteit en aantal (seiz. gem))	Trend	Opgave	Ligt er een opgave?
A005 Fuut	=/=/60	Niet aantoonbaar/ negatief, aantallen onder IHD	Onderzoek naar oorzaak voor de ontwikkeling van de aantallen	Ja
A017 Aalscholver	=/=/250	Niet aantoonbaar/ niet aantoonbaar, aantallen onder IHD	Onderzoek naar oorzaak voor de ontwikkeling van de aantallen	Ja
A0134 Lepelaar	=/=/20	Niet aantoonbaar/ zeer positief, aantallen boven IHD	Geen	Nee
A043 Grauwegans	=/=/240	Negatief/ stabiel, aantallen onder IHD	Geen, draagkracht lijkt te voldoen	Nee
A45 Brandgans	=/=/110, 32400 (max, slaapplaats)	Positief/ positief, aantallen onder IHD Niet aantoonbaar/ negatief, aantallen onder IHD (slaapplaats)	Onderzoek naar oorzaak voor de ontwikkeling van de aantallen	Ja
A048 Bergeend	=/=/280	Positief/ positief, aantallen boven IHD	Geen	Nee
A052 Wintertaling	=/=/530	Niet aantoonbaar/ niet aantoonbaar, aantallen nipt onder IHD	Onderzoek naar oorzaak voor de ontwikkeling van de aantallen	Ja
A054 Pijlstaart	=/=/200	Niet aantoonbaar/ stabiel, aantallen onder IHD	Onderzoek naar oorzaak voor de ontwikkeling van de aantallen	Ja
A056 Slobeend	=/=/20	Niet aantoonbaar/ positief, aantallen boven IHD	Geen	Nee
A130 Scholekster	=/=/790	Stabiel/ stabiel, aantallen boven IHD	Geen	Nee
A132 Kluut	=/=/180	Positief/ positief, aantallen boven IHD	Geen	Nee

A137 Bontbek-plevier	=/=/130	Stabiel/stabiel, aantallen onder IHD	Onderzoek naar oorzaak voor de ontwikkeling van de aantallen	Ja
A141 Zilverplevier	=/=/130	Negatief/ positief, aantallen boven IHD	Onderzoek naar oorzaak voor de ontwikkeling van de aantallen	Ja
A144 Drie-teenstrand looper	=/=/80	Zeer positief/ zeer positief, aantallen boven IHD	Geen	Nee
A149 Bonte strand looper	=/=/800	Niet aantoonbaar/ stabiel, aantallen boven IHD	Geen	Nee
A157 Rosse grutto	=/=/130	Zeer negatief/ negatief, aantallen onder IHD	Onderzoek naar oorzaak voor de ontwikkeling van de aantallen	Ja
A160 Wulp	=/=/420	Stabiel/ positief, aantallen boven IHD	Geen	Nee
A162 Tureluur	=/=/390	Negatief/ negatief, aantallen onder IHD	Onderzoek naar oorzaak voor de ontwikkeling van de aantallen	Ja

Figuur 1. Habitattypekaart Duinen Goeree & Kwade Hoek (kartering 2014, opgenomen in NDA). Oppervlaktes opgenomen in Tabel 1, kolom “Meest recente kartering (ha)”.

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.
 - Gebrek aan dynamiek (saltspray, verstuiving) mede door aanzanding, gebrek aan rust, verruiging/verstruweling/vergrassing, te weinig begrazing door konijnen, exoten, verdroging/wateronttrekking, waterkwaliteit, stikstofdepositie, kwaliteit en connectiviteit leefgebied onvoldoende, onvoldoende structuur (bos).
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Zie Onderstaande tabel.
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
 - Zie onderstaande tabel.
 - De maatregelen gezamenlijk dienen wel zo veel mogelijk voor systeemherstel te zorgen, zoals aanpassing van hydrologie binnen en buiten het N2000-gebied, wat moet leiden tot het verminderen van verdroging. In het geval van onderzoeken is het effect op het wegnemen van drukfactoren als "matig" gekwalificeerd in Tabel 2, maar deze hebben mogelijk na onderzoek een hoge potentie om drukfactoren te mitigeren of geheel weg te nemen.

Door de realisatie van de NNN-gebied 'Binnenduintrand van Goeree' zal de uitstroom van kwelwater en de instroom van stikstof verminderen.

 - d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).
 - N.v.t.
 - e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
 - N.v.t.
 - f. de kosten van de maatregelen.
 - Zie onderstaande tabel

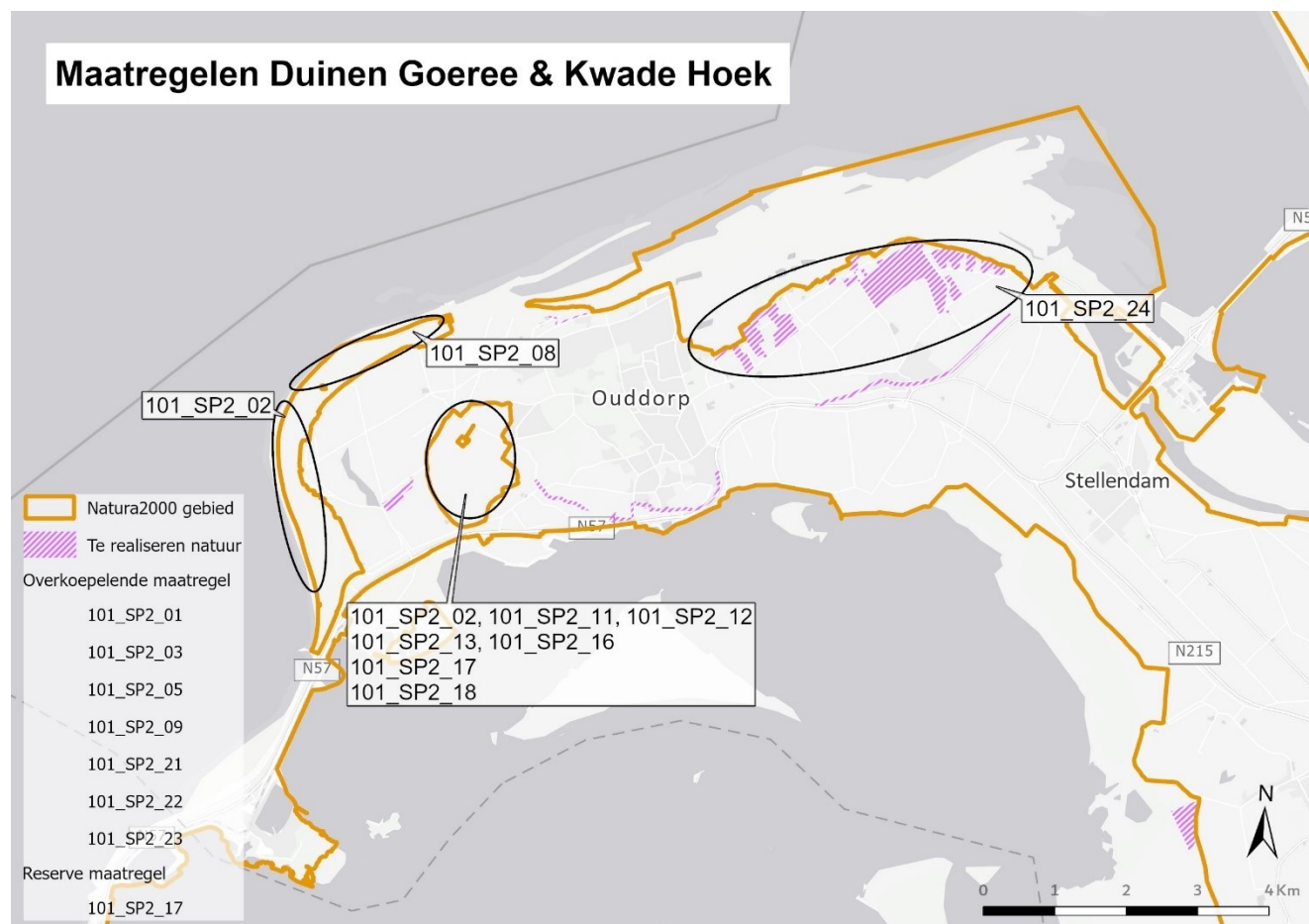
<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
101_SP2_1	Onderzoek, planvorming en uitvoering herstel konijnenbegrazing (introduceren gevaccineerde konijnen)	Proces	H2130A, B en C	n.v.t.	€ 70.000	veel
101_SP2_2	Onderzoek naar hydrologische situatie Westduinen,	onderzoek	H2130C, H2190A, H2190B,	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	matig

	Westhoofdvallei en binnenduinrand		H2190C, H2190D			
101_SP2_3	Opzetten en beheren permanent meetnet grondwater	onderzoek	H2130C, H2190A, H2190B, H2190C, H2190D	n.v.t.	€ 50.000	matig
101_SP2_5	Oorzaken aantalsontwikkeling fuut, aalscholver, brandgans (slaapplaats), wintertaling, pijlstaart, bontbekplevier, zilverplevier, rosse grutto en tureluur	onderzoek	diverse niet-broedvogels (H1310, H1330)	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	matig
101_SP2_8	Vervolg + uitvoering dynamisering Vuurtorenduin	Systeem	H2130A, A2190, H2120, H2180, H2160	15 stuifkuilen	€ 610.500	veel
101_SP2_9	Exotenbeheersing alle deelgebieden en buiten N2000 (onderzoek en uitvoering binnen en buiten N2000)	Patroon	H2130A,B, H2120, H1014, H1340, H2190, H2180	ntb na inventarisatie	€ 500.000	veel
101_SP2_11	Nabeheer grondwerk herstel grijs duin (Westduinen)	Patroon	H2130B	8 ha	€ 200.000	matig
101_SP2_12	Nabeheer grondwerk herstel vochtige duinvallei (Westduinen)	Patroon	H2190B	N6 ha	€ 200.000	matig
101_SP2_13	Nabeheer grondwerk herstel grijs duin ten noorden Klarebeekweg (Westduinen)	Patroon	H2130B	2 ha	€ 80.000	matig
101_SP2_16	Onderzoeken ontsluiting Westduinen (Lange dijk, d'Onlanden, salamanderroute) cumulatief aan	onderzoek	o.a. H2130	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	matig

	ZHPLG Transitiefonds					
101_SP2_18	Extensiveren of verwijderen Klarebeekseweg door deelgebied Westduinen (vervolg SPUK1)	Proces	H2130A,B, H1340	ca. 3 km	€ 250.000	veel
101_SP2_21	Onderzoek m.b.t. aanpak ongewenste soorten in struwelen, zoals braam en esdoorn. Uitvoering in vervolg "intensivering beheer"	onderzoek	H2160, H2170, H2180	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
101_SP2_22	Vervolgonderzoek Stichting Bargerveen in samenwerking met OBN - effecten wisselbegrazing Voornes Duin en Duinen Goeree	onderzoek	H2130A,B,C	n.v.t. (onderzoek)	zie duinen algemeen	matig
101_SP2_23	Onderzoek OBN: relatie biodiversiteit en ouderdom en bodemsamenstelli ng van duingraslanden.	onderzoek	H2130A,B,C	n.v.t. (onderzoek)	zie duinen algemeen	matig
101_SP2_24	Volledige schadeloosstelling Binnenduinrand van Goeree realisatie NNN	Patroon	o.a. H2130, H2190	ca. 3 ha H2130/H219 0	€ 3.447.000	Veel

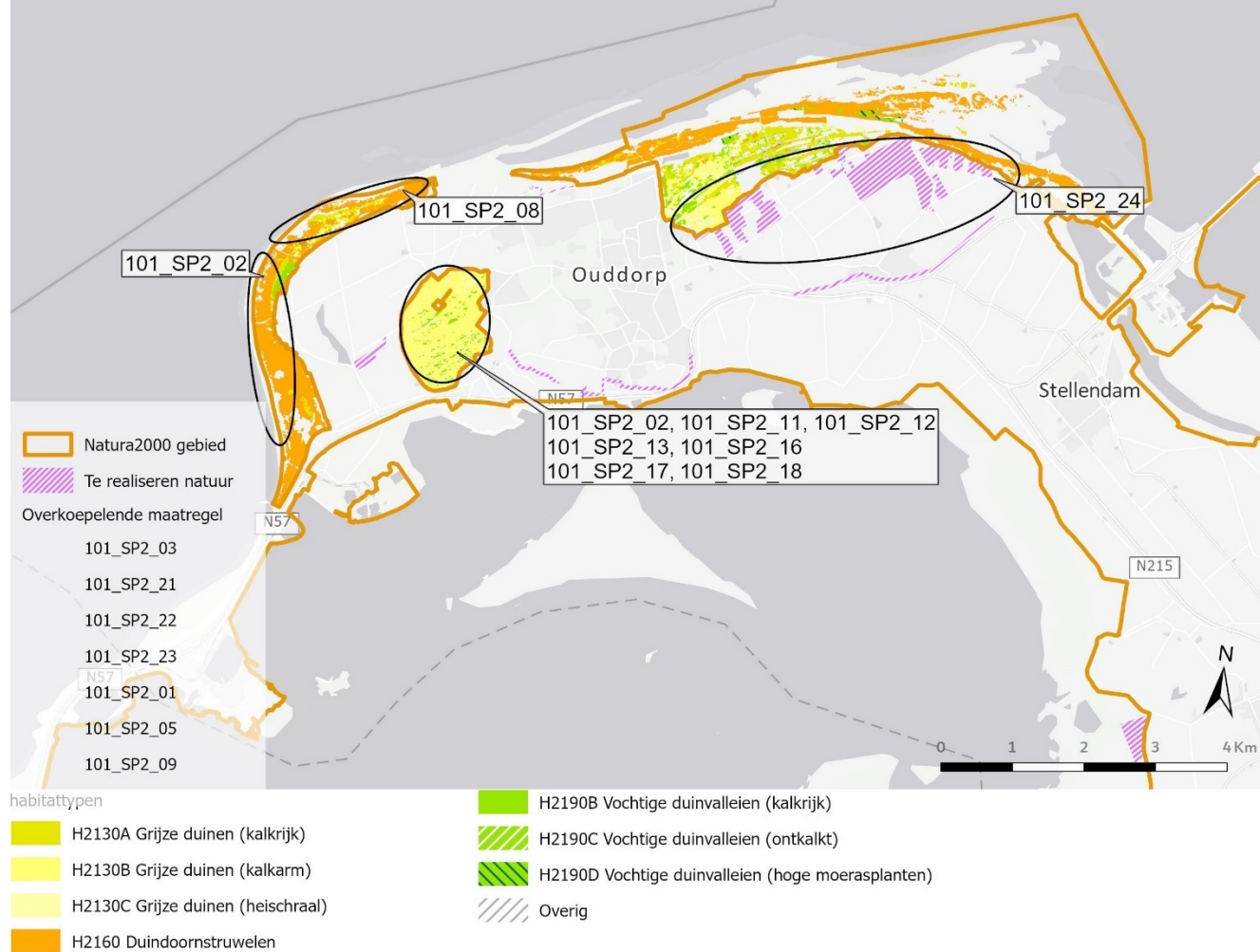
Tabel 2. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 101 – Duinen Goeree & Kwade Hoek

- Geef op kaart aan:
 - a. waar de N2000 begrenzing ligt.
 - b. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - c. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

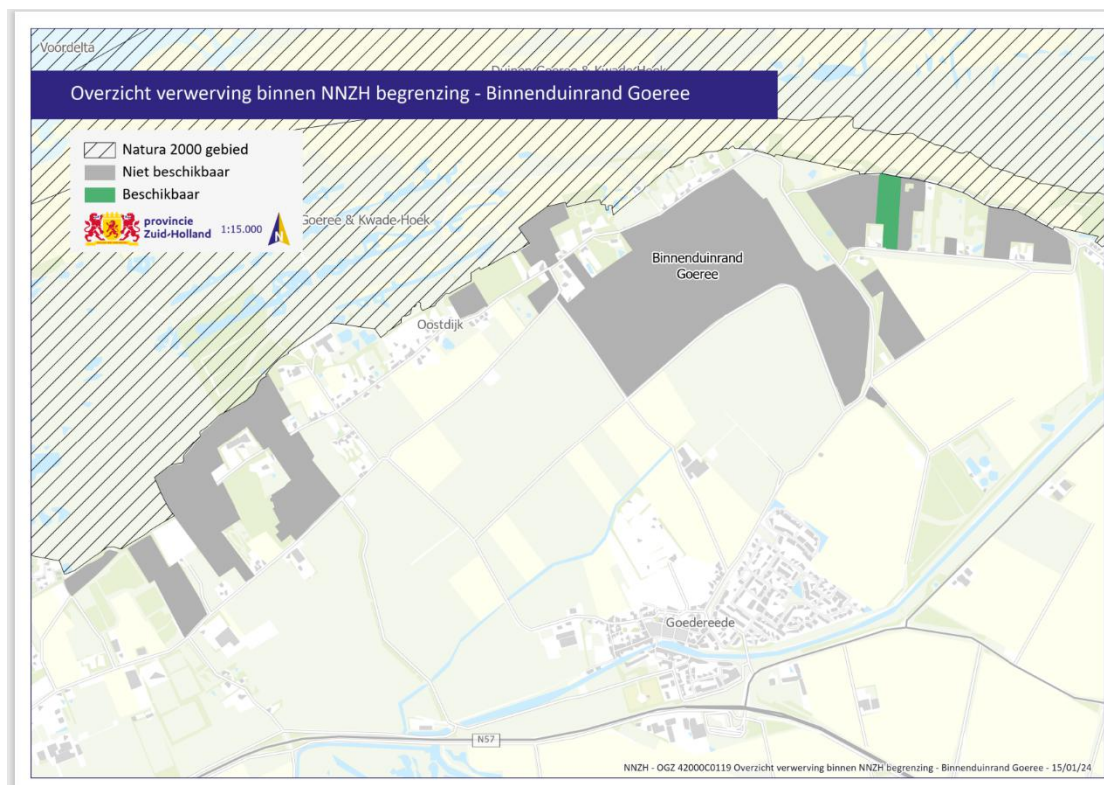

Figuur 2: Kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

Habitattypen Duinen Goeree & Kwade Hoek

Figuur 3: locatie maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Een aantal maatregelen vinden plaats gekoppeld aan het habitatype over het gehele gebied.

Figuur 4: Ligging te gebied Binnenduintrand van Goeree m.b.t. maatregel 101_SP2_24 'Volledige schadeloosstelling Binnenduintrand van Goeree realisatie NNN'.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - Maatregel 101_SP2_24 'Volledige schadeloosstelling Binnenduintrand van Goeree realisatie NNN' heeft betrekking op NNN-gebied Binnenduintrand van Goeree. De aanvraag betreft de aanvullende middelen die nodig zijn voor het bieden van volledige schadeloosstelling in het kader van de versnelling van de verwerving. Zie ook volgende punt m.b.t. sleutelhectares.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - Maatregel 101_SP2_24 'Volledige schadeloosstelling Binnenduintrand van Goeree realisatie NNN' heeft betrekking op NNN-gebied Binnenduintrand van Goeree.

Het gebied Binnenduintrand van Goeree ligt direct aansluitend aan de Natura 2000-gebied Duinen van Goeree & Kwade Hoek. Het agrarisch gebruik en peilbeheer heeft een negatieve invloed op naastliggende habitattypen H2130 'Grijze duinen' en H2190 'Vochtige duinvalleien'. De aanvraag betreft de aanvullende middelen die nodig zijn voor het bieden van volledige schadeloosstelling in het kader van de versnelling van de realisatie. De Binnenduintrand van Goeree onttrekt op dit moment kwelwater uit het N2000-gebied, tevens is er sprake van het inwaaien van stikstof door het huidige agrarisch gebruik. Daarnaast kan binnen enkele delen van de Binnenduintrand van Goeree H2190 'Vochtig duinvalleien' worden gerealiseerd. Op basis van enkel minnelijke verwerving is er in het gebied onvoldoende draagvlak om in de komende jaren tot verwerving en natuurinrichting van het gebied te komen. De Staten achten het daarom

nodig om aanvullend Volledige Schadeloosstelling in te zetten om tot versnelling van de realisatie te komen en tijdig (uiterlijk in 2027) tot afronding van het NNN te komen. Zie voor achtergrond [PZH Statenbesluit 7634 VSS NNN](#). Het daadwerkelijk verwerven dan wel omvormen van het geheel aan percelen is van belang om hydrologische aanpassing van het gebied te kunnen doorvoeren als onderdeel van systeemherstel. De maatregel is noodzakelijk om tot hydrologisch systeemherstel binnen het Natura 2000-gebied te komen. De verwerving van de percelen vormen daarmee tevens sleutelhectaren.

- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur?

- Nee

Zo ja, welke maatregelen?

- N.v.t.

Veenweiden

Gebied 89 'Lingegebied & Diefdijk Zuid'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 89 – Lingegebied & Diefdijk Zuid

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding

Code	Naam	Landelijke Svl	Doel oppervlak	Doel kwaliteit	Oppervlak T0	Oppervlak T1
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	--	=	=	0,7	<
H6430A	Ruigten en zomen	-	=	=	3,62	?
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	--	=	=	8,05	>
H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	--	=	=	5,28	=
H7230	Kalkmoerassen	--	>	>	1,34	>
H91E0A*	Vochtige alluviale bossen	-	= (<)	=	70,98	<
H91E0B*	Vochtige alluviale bossen	-	= (<)	=	6,05	?
H91E0C*	Vochtige alluviale bossen	-	= (<)	>	43,54	>

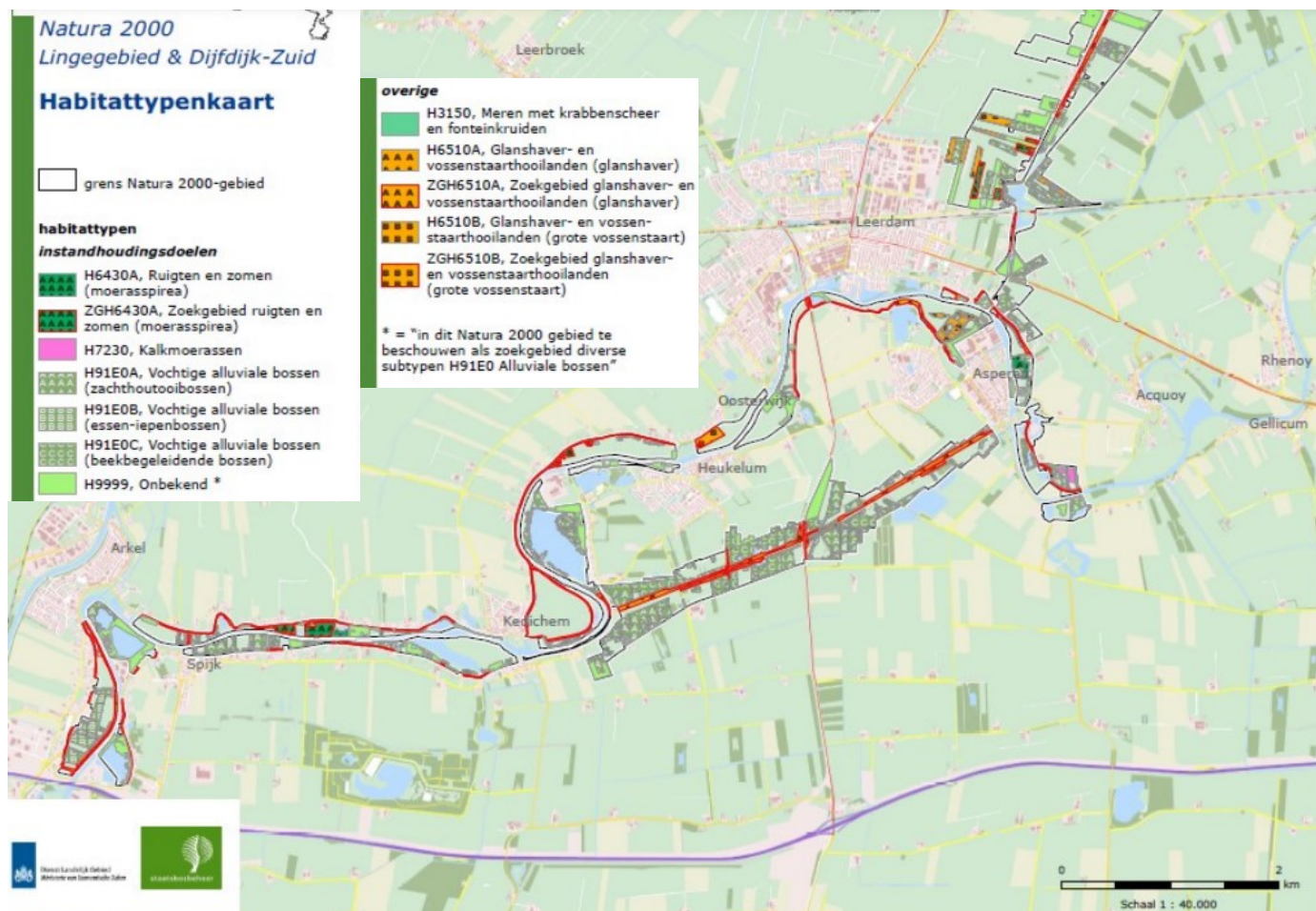
Legenda:

* = prioritair habitattype

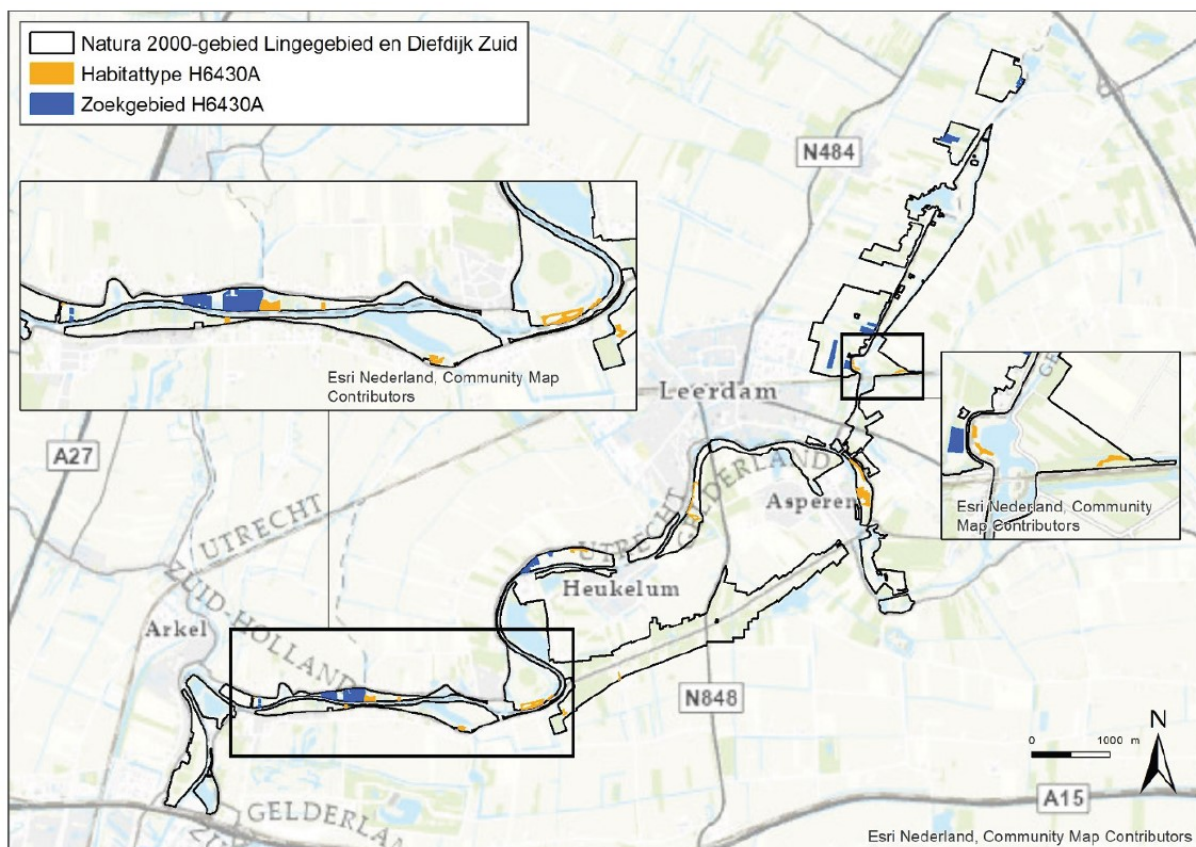
Landelijke staat van instandhouding: -- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig

Doelstelling: = Behoud; > Uitbreiding of verbetering; =(<) Enige afname ten gunste van kalkmoeras toegestaan

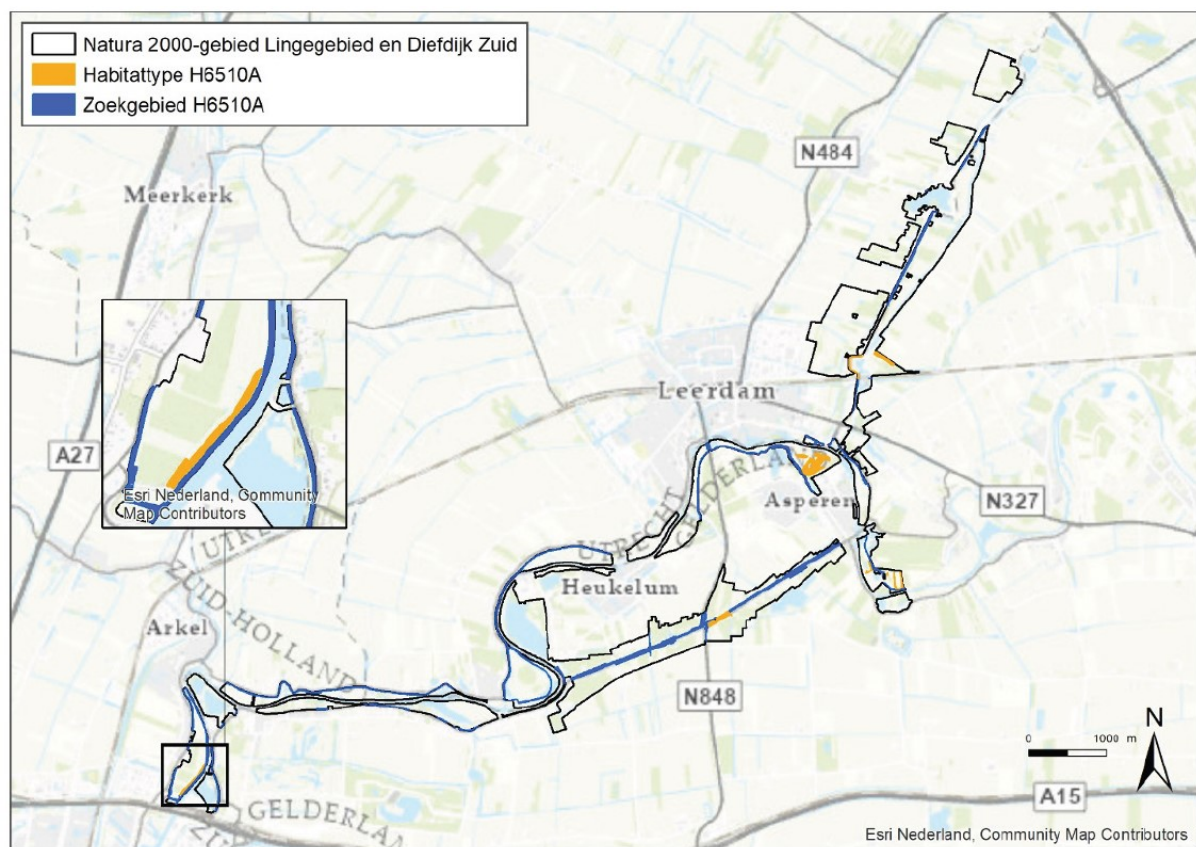
Nb T1: Er is nog geen gevalideerde T1-kaart, aangegeven is de (vermoedelijke) trend ten opzichte van T0 (Bron: ontwerp-beheerplan 2023)

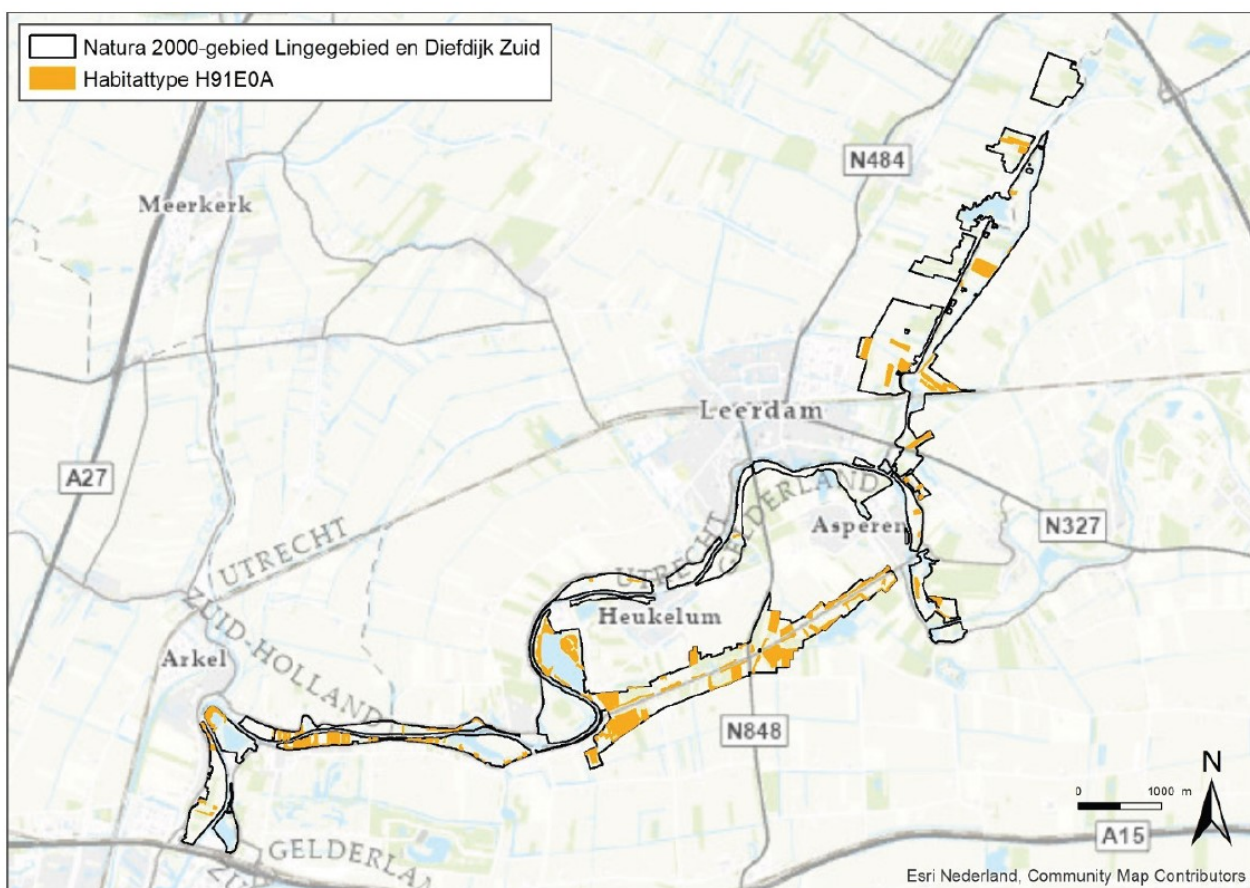
Figuur 1a: Habitattypenkaart Lingegebied & Diefdijk Zuid (habitattypenkaart 2013)

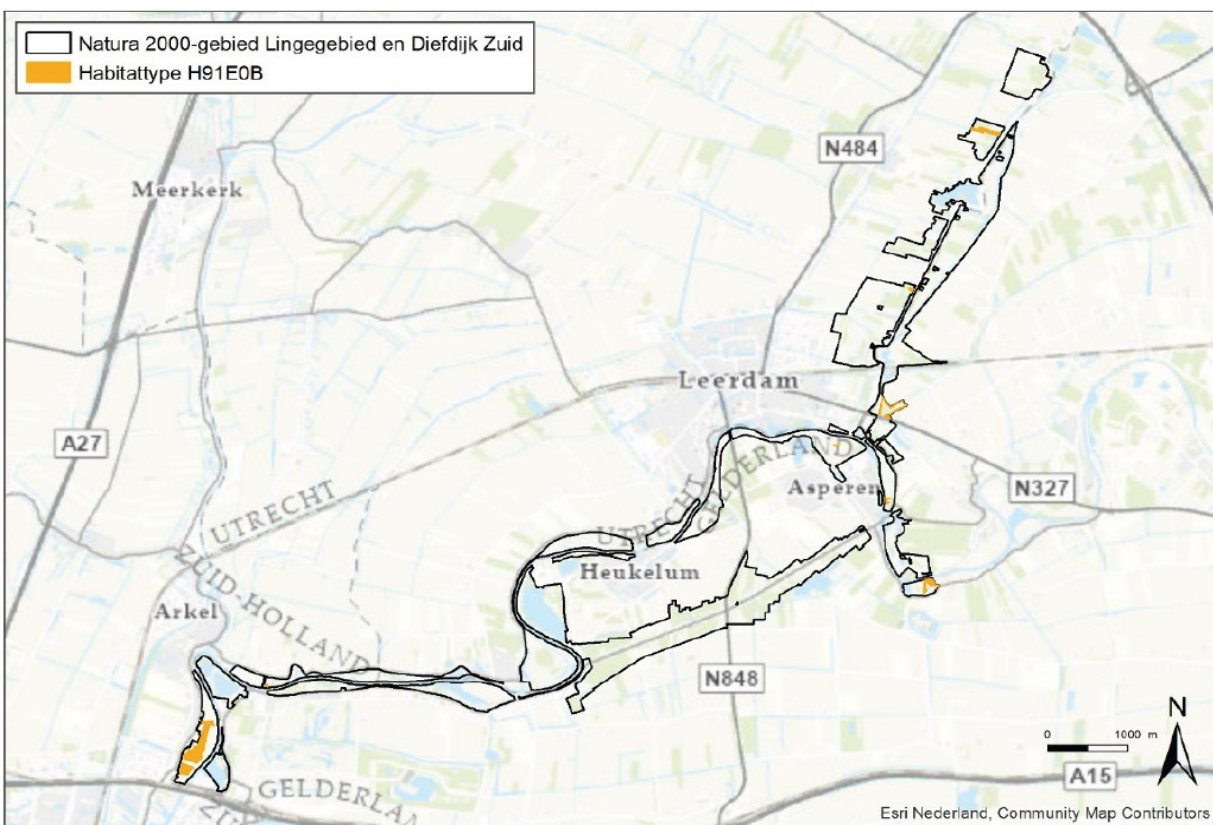
figuur 1b ligging en zoekgebied habitattype H6430A

figuur 1c ligging en zoekgebied habitattype H6510A

Figuur 1d ligging en zoekgebied habitattype H91E0A

Figuur 1.e. ligging habitattype H91E0B

Tabel 2. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten

Code	Naam	Landelijke Svl	Doel oppervlak	Doel kwaliteit	Doel populatie
H1134	Bittervoorn	+	=	=	=
H1145	Grote modderkruiper	--	>	>	>
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1166	Kamsalamander	-	>	>	>
H1337	Bever	+	=	=	>

Legenda:

* = prioritair habitatype

Landelijke staat van instandhouding: -- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig

Doelstelling: = Behoud; > Uitbreiding of verbetering

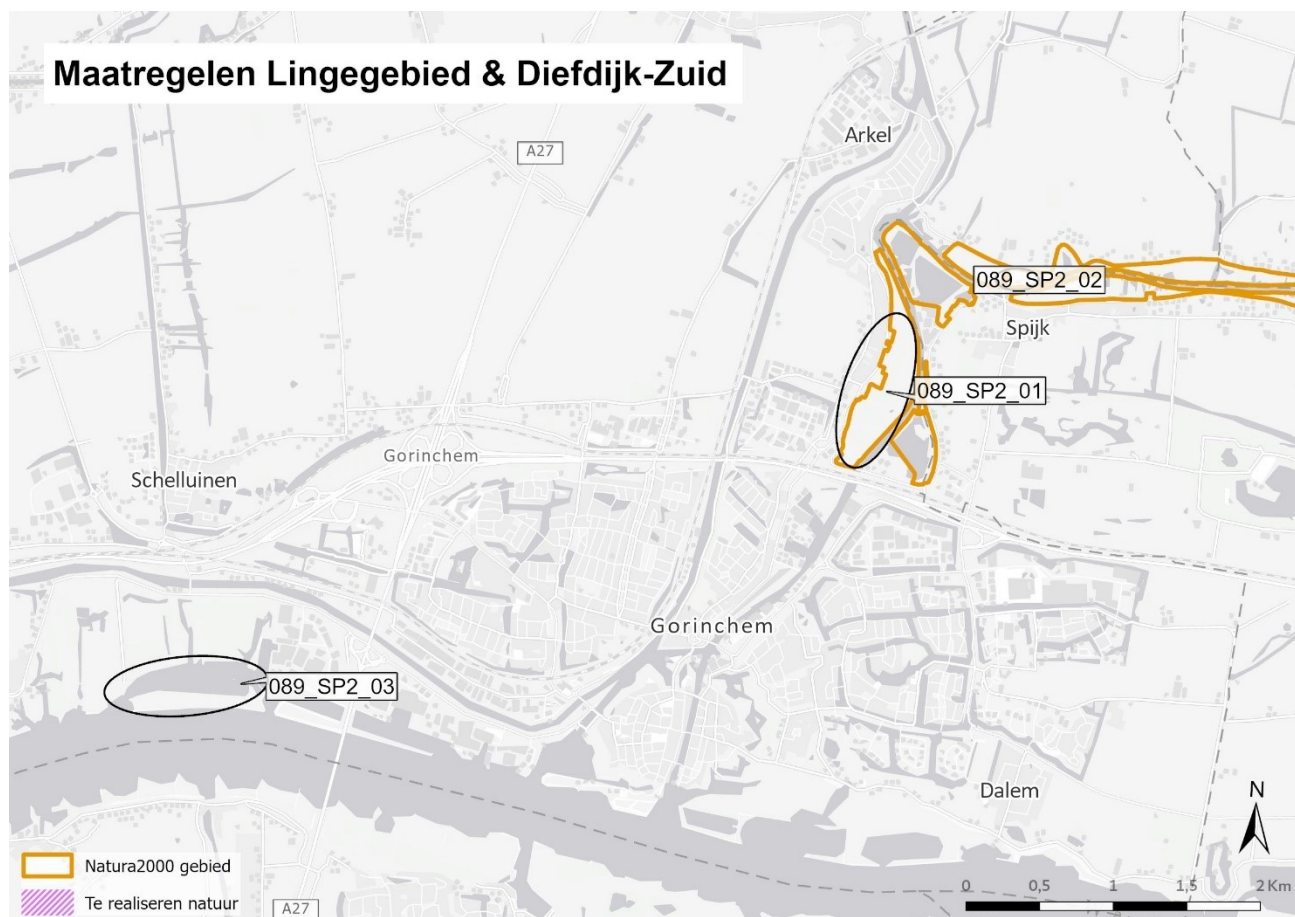
- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.
 - Peilbeheer, gebrek aan dynamiek, verdroging, verzuring, stikstofdepositie
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Zie onderstaande tabel (NB: alleen Zuid-Hollands deel van het gebied)
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
 - Zie onderstaande tabel
 - d. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
 - Dit gebied ligt in drie provincies. De genoemde maatregelen worden specifiek in het Zuid-Hollandse deel genomen.

- e. de kosten van de maatregelen.
- Zie onderstaande tabel

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
089_SP2_01	Bestrijden/beheersen dijkviltbraam en herstel H91E0B	patroon	H91E0B	ca 10 ha	€ 240.000	Weinig (maar wel essentieel voor behoud/herstel van dit prioritaire habitatype)
089_SP2_02	Optimalisatie hydrologie polder Rietveld	proces	H91E0B	20 ha	€ 500.000	matig
089_SP2_03	herstel glanshaverhooiland Avelingen	patroon	H6510	11 ha	€ 165.000	matig

Tabel 3. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 89 - Lingegebied & Diefdijk Zuid

- Geef op kaart aan:
 - a. waar de N2000 begrenzing ligt.
 - b. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - c. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 2: Kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen en de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.
- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur
 - Nee,

Zo Ja, welke maatregelen?

 - N.v.t.

Gebied 103 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 103 – Nieuwkoopse Plassen & De Haeck

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding

Code	Naam	Landelijk e SVI	SVI gebied	Doel oppervlak	Doel kwaliteit	Oppervlak T0	Oppervlak T1
H3140	Kranswierwateren	-	--	>	>	18,1	1,9
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	+	>	>	91,8	15,7
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	-	+	>	>	17,4	27,2
H6410	Blauwgraslanden	--	-	>	>	15,6	4,9
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	+	=	=	17,5	48,6
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	-	n.v.t.	=	=	0,6	0,0
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	-	>	>	0,4	0,0
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmos- rietlanden)	-	+	>	>	191,5	235,9
H7210*	Galigaanmoerassen	-	-	=	=	0,2	0,04
H91D0*	Hoogveenbossen	-	-	=	=	30,3	14,1

Legenda:

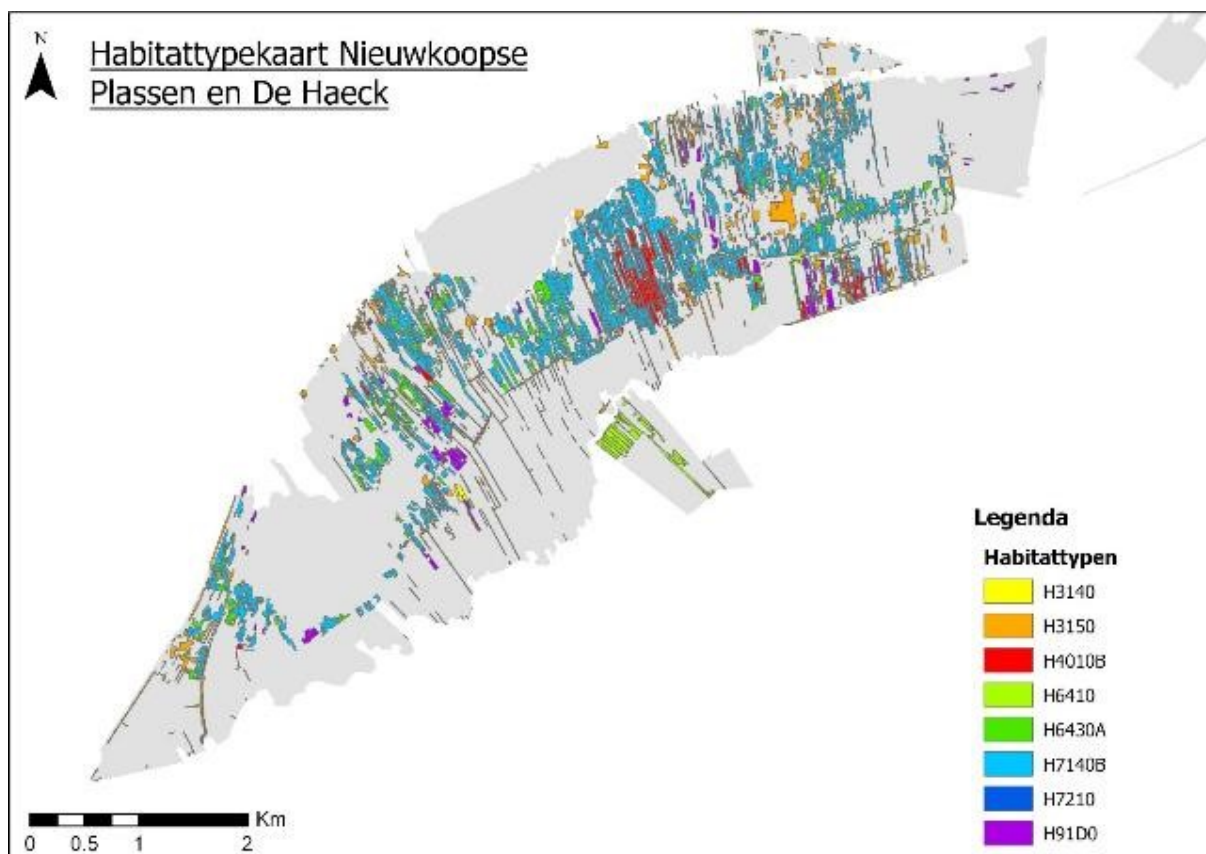
* = prioritair habitattype

Landelijke staat van instandhouding:

Doelstelling:

-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig

= Behoud; > Uitbreiding of verbetering

Figuur 1: Concept habitattypekaart Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (kartering 2018/2019)

Tabel 2. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten

Code	Naam	Landelijke Svl	Svl gebied	Doel oppervlak	Doel kwaliteit	Doel populatie
H1016	Zeggekorfslak	--	-	=	=	
H1082	Gestreepte waterroofkever	--	+	>	>	
H1134	Bittervoorn	-	+	=	=	
H1149	Kleine modderkruiper	+	+	=	=	
H1163	Rivierdonderpad	-	+	=	=	
H1318	Meervleermuis	-	+	=	=	
H1340*	Noordse woelmuis	--	-	=	=	
H1903	Groenknolorchis	--	+	=	=	
H4056	Platte schijfhoren	-	-	=	=	
A021	Roerdomp	--	--	>	>	6

Code	Naam	Landelijke Svl	Svl gebied	Doel oppervlak	Doel kwaliteit	Doel populatie
A029	Purperreiger	--	+	=	=	120
A176	Zwartkopmeeuw	+	+	=	=	9
A197	Zwarte Stern	--	--	>	>	115
A292	Snor	--	+	=	=	25
A295	Rietzanger	-	+	=	=	680
A027	Grote zilverreiger	+	+	=	=	60
A041	Kolgans	+	+	=	=	3000
A050	Smient	+	+	=	=	3500
A051	Krakeend	+	+	=	=	90

Legenda:

* = *prioritair habitatype*

Landelijke staat van instandhouding:

-- *zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig*

Doelstelling:

= *Behoud; > Uitbreiding of verbetering*

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.
 - Waterkwaliteit, waterkwantiteit, exoten, gebrek aan geschikt leefgebied, verdroging, verzuring, stikstofdepositie
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Zie onderstaande tabel. De opgenomen maatregelen passen binnen de kaders van de herstelstrategieën.
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
 - Zie onderstaande tabel
 - NB: hoewel veel hydrologische maatregelen op zichzelf niet leiden tot het volledig wegnemen van drukfactoren, moeten zij gezamenlijk leiden tot een significante verbetering van de waterkwaliteit in het hele gebied. Hierdoor is ook minder inlaatwater nodig, wat tevens bijdraagt aan de wateropgaven buiten het gebied.

- d. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.

- N.v.t.

- e. de kosten van de maatregelen.

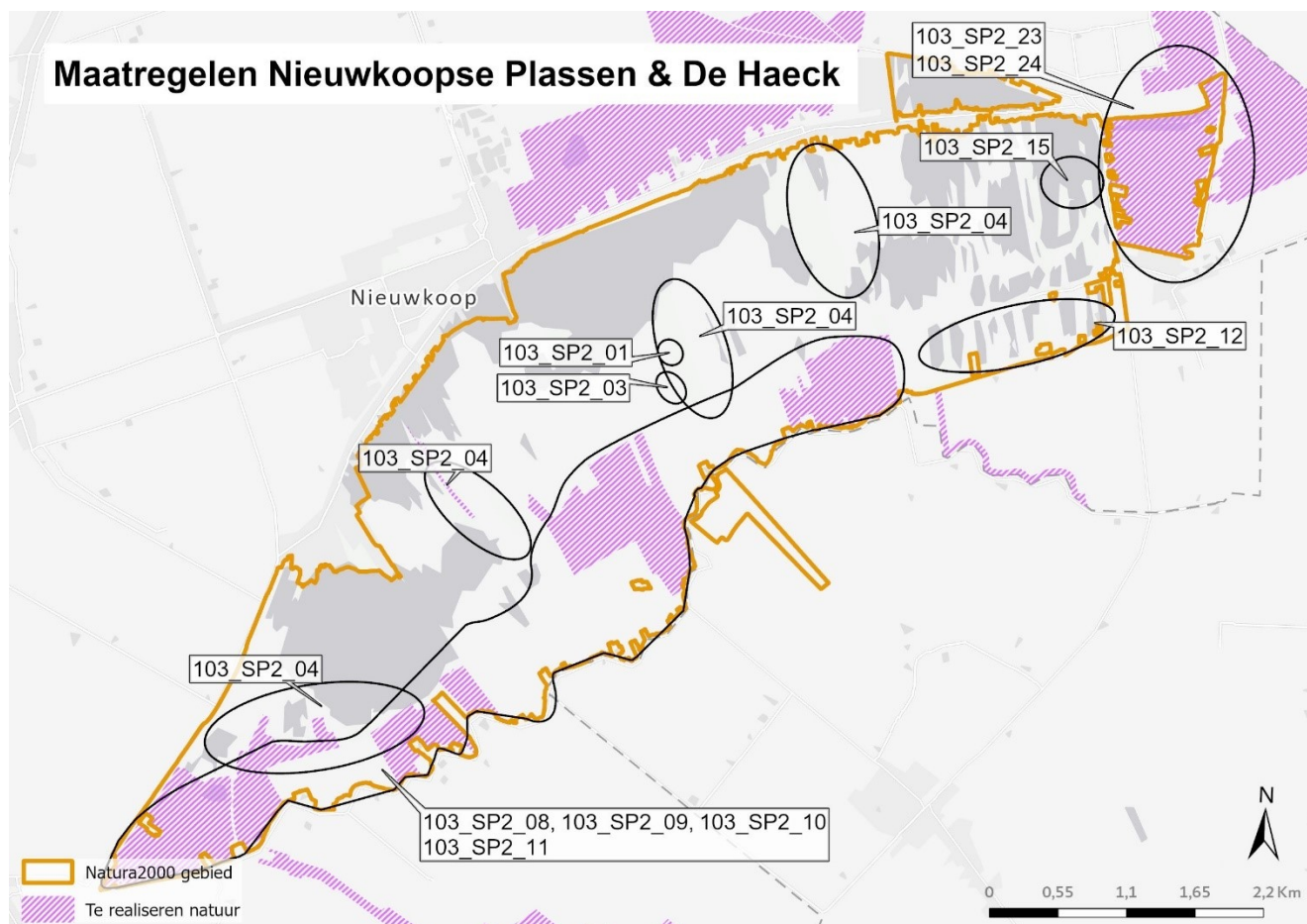
- Zie onderstaande tabel

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
103_SP2_01	Verbeteren buffercapaciteit oppervlaktewater (pilot bekalken oppervlaktewater irt trilvenen)	onderzoek	H3140, H3150, H4010B, H6410, H7140A, H7140B, H7210	enkele ha	€ 107.000	veel
103_SP2_03	Visgraat plaggen trilvenen (uitbreiden op huidige locatie)	Proces	H7140A	1 ha	€ 702.000	veel
103_SP2_04	Rooien en toplaag verwijderen niet kwalificerende bossen (pilot 1 ha)	Proces	H91D0	1 ha	€ 120.000	veel
103_SP2_08	Extra blauwgrasland in de Meijegraslanden	Proces	H6410	8 ha	€ 368.000	Veel
103_SP2_09	Verminderen inlaat Meijegraslanden	Systeem	H7140, H6410, H7210, platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever	250 ha	geen extra kosten, onderdeel van inrichting Meijegraslanden	matig
103_SP2_10	Aanpassen onderbemalingen	Systeem	H7140, H6410, H7210, platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever	250 ha	geen extra kosten, onderdeel van inrichting Meijegraslanden	matig
103_SP2_11	Onderzoek potentie blauwgrasland hogere percelen Meijegraslanden	onderzoek	H6410	15 ha	€ 25.000	Zie maatregel 09

103_SP2_12	Retourpomp perceel NM in de Haak (verminderen lekverliezen)	Proces	H7140, H6410, H7210, platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever	1 pomp	€ 10.000	weinig
103_SP2_15	Monitoring extra meetpunten waterkwaliteit	onderzoek	H3140	4 meetpunte n	€ 246.000	veel
103_SP2_16	Ontpachting percelen Natuurmonument en	Patroon	Noordse woelmuis, H6410	2 ha	€ 268.000	veel
103_SP_23	Volledige schadeloosstelling Westveen realisatie NNN	Patroon	H6410, H6430, HR-soorten	ca 67 ha	€ 1.800.000	veel
103_SP_24	Verbetering waterkwaliteit baggeren Westveen	Proces	bittervoorn, platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever, H6430, H6410	23 ha	€ 4.125.000	veel

Tabel 3. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 103– Nieuwkoopse Plassen & De Haeck

- Geef op kaart aan:
 - a. waar de N2000 begrenzing ligt.
 - b. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - c. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 2: Kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.

- *NNN gebied Meijegraslanden*

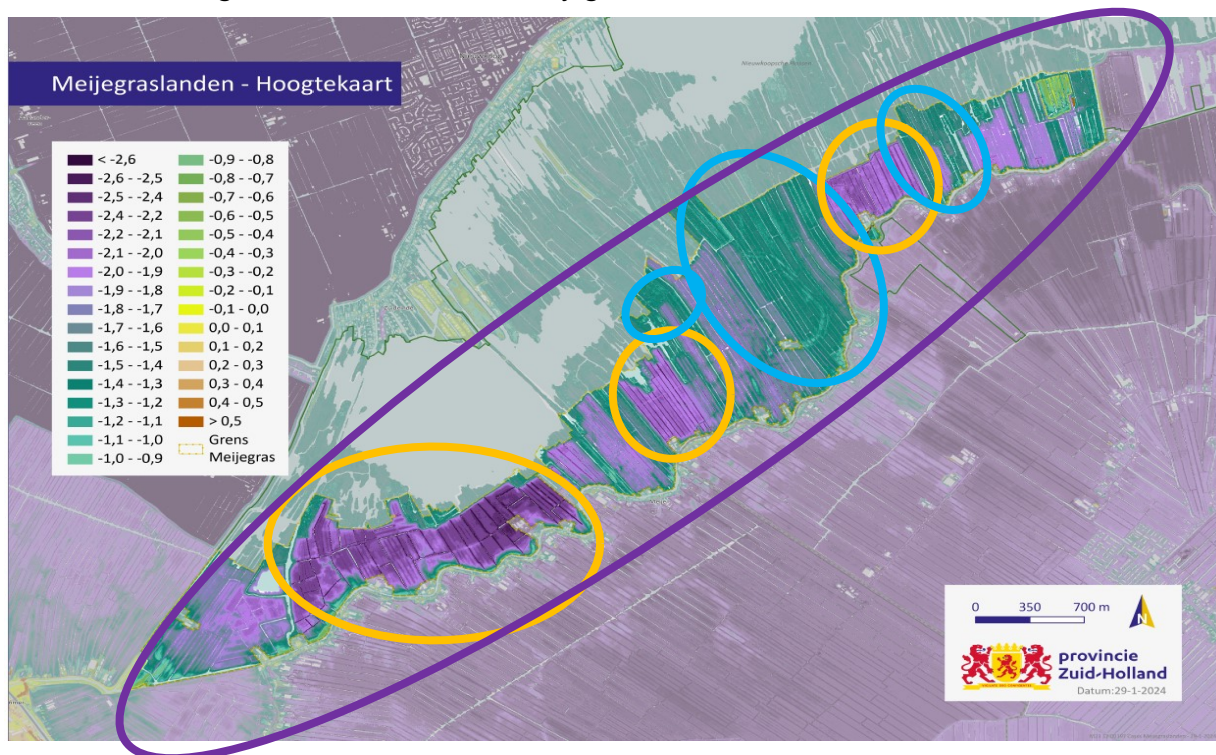
De te realiseren natuur in de Meijegraslanden ligt binnen het NNN (want binnen Natura 2000), maar valt buiten het NNN-realisatieproject Meijegraslanden dat momenteel in uitvoering is en is dus geen onderdeel van de te realiseren hectares onder het Natuurpact. Het betreft in eerste instantie percelen van Natuurmonumenten en recent door de provincie verworven percelen. Mogelijk is nog aanvullende verwerving nodig, afhankelijk van de uitkomsten van onderzoek.

Het NNN-realisatieproject Meijegraslanden is hier toegelicht:

[Veenweiden - Gouwe Wiericke: Meijegraslanden \(veenweidengouwewiericke.nl\)](http://veenweidengouwewiericke.nl)

De kaart bij het definitieve inrichtingsplan is hier te vinden:
[2021-Overzichtskaart IP MGL vastgesteld 17 maart.jpg \(1645x1080\)](#)
[\(veenweidengouwewiericke.nl\)](#)

Globale kaart zoekgebieden nieuwe natuur Meijgraslanden

Figuur 3: Zoekgebied Maatregel 8: legenda: paars=zoekgebied Noordse woelmuis; blauw=zoekgebied blauwgrasland; oranje=zoekgebied roerdomp. Voor SPUK-2 is alleen de maatregel inrichting extra blauwgrasland opgenomen.

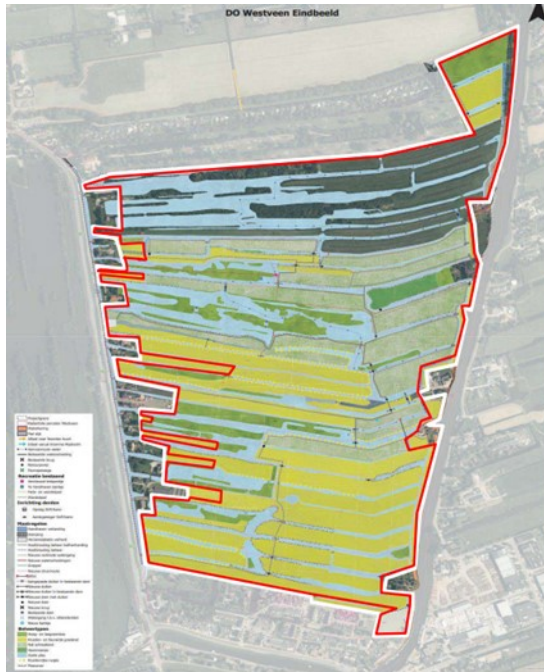
De maatregel betreft zoekgebied BUITEN de begrensde Natuurpacthectares.

- NNN-gebied Westveen

Het gebied Westveen ligt geheel binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebieden. In de Natuurdoelanalyse is uitgewerkt dat het baggeren een essentieel onderdeel is van de kwaliteitsverbetering van het water wat noodzakelijk is voor het halen van de natuurdoelen voor o.a. blauwgrasland, ruigten en zomen, bittervoorn, platte schijfhoren en gestreepte waterroofkever. De maatregel 'baggeren Westveen' is additioneel op de NNN-opgave welke oorspronkelijk was gericht op omvorming van de percelen tot Kruiden- en faunarijck grasland. Zie [Vastgesteld Natuurbeheerplan Zuid-Holland 2025](#) met toelichtende ambitiekaart in de [Kaartenviewer natuurbeheerplan Zuid-Holland](#). Voor dat doel is de waterkwaliteit minder belangrijk. Om de inrichting van Westveen optimaal te laten bijdragen aan de Natura 2000-doelen zoals hiervoor genoemd, is een goede waterkwaliteit wel randvoorwaardelijk.

De grondverwerving/afwaardering en de inrichting van het deelgebied Westveen wordt gefinancierd met Natuurpact-middelen. Vanuit de Natuurpact-middelen is ingezet op minnelijke aankoop op basis van marktconforme prijsvorming. Op basis van minnelijke aankoop is afronding in 2027 niet realistisch. Voor de realisatie van de NNN in 2027 en uitvoering van de waterkwaliteitsmaatregelen is uitbreiding van het aankoopinstrumentarium nodig. Het provinciaal bestuur zet in op volledige schadeloosstelling om tot aankoop van de benodigde gronden te komen. Verwerving en omvorming van alle gronden binnen Westveen is van belang om de

stikstofdepositie binnen het Natura 2000-gebied te verminderen, de belasting van de waterkwaliteit door agrarische gebruik te beperken en waterkwaliteitsmaatregelen te kunnen nemen. Additioneel op de verwerving vanuit Natuurpact wordt als maatregel onder Programma Natuur de meerkosten van Volledige Schadeloosstelling en baggeren opgenomen.

Figuur 4: Ligging deelgebied Westveen. Deze polder betreft het meest oostelijk gelegen deel van het Natura2000-gebied. Heeft betrekking op de maatregelen

Bron: definitief ontwerp Westveen (<https://veenweidengouwewiericke.nl/projecten/westveen>)

- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
- Maatregel 103_SP_23 'Volledige schadeloosstelling Westveen realisatie NNN': dit betreft ha die binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied gelegen zijn. Zonder volledige schadeloosstelling en in uiterste geval onteigening zal dit gebied niet voor 2027 ingericht kunnen worden. Zie voor achtergrond [PZH Statenbesluit 7634 VSS NNN](#) .
Maatregel 103_SP_24 'Baggeren Westveen': baggeren is noodzakelijk om de waterkwaliteit op orde te krijgen. Zonder voldoende waterkwaliteit kunnen de natuurdoelen niet gerealiseerd worden.

De maatregelen in Westveen maken onderdeel uit van het als Natura 2000-begrensde gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Omvorming van het gehele gebied is van belang om stikstofdepositie binnen het Natura 2000-gebied, belasting op de waterkwaliteit door agrarische gebruik te beperken en gronden om te kunnen vormen ten behoeve van de natuur.

- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur?
 - Ja

Zo ja, welke maatregelen?

Eerder zijn bij de eerste fase van Programma Natuur opgenomen:

- De maatregel 103_SP2_01 'Verbeteren buffercapaciteit oppervlaktewater (pilot bekalken oppervlaktewater irt trilvenen)' is eerder als maatregel 113 'monitoring maatregelen aan waterkwaliteit: prioriteit op trilveen en kalk' opgenomen;
- De maatregel 103_SP2_03 'Visgraat plaggen trilvenen (uitbreiden op huidige locatie)' is eerder opgenomen als maatregel 112 'Plaggen voor trilveen in visgraatmotief' opgenomen;
- De maatregel 103_SP2_04 'Rooien en toplaag verwijderen niet kwalificerende bossen (pilot 1 ha)' is eerder opgenomen als maatregel 124 'Exotenbestrijding, ook deelname aan OBN onderzoek' opgenomen;
- De maatregel 103_SP_24 'Verbetering waterkwaliteit baggeren Westveen' zijn eerder opgenomen als maatregel 177 'achterstallig baggeren Westveen t.b.v. verbeteren waterkwaliteit tgv uitbreidingsdoelen'. In de eerste fase zijn hiervoor voorbereidende onderzoeken uitgevoerd. De uitvoeringsperiode voor de eerste fase was te kort voor realisatie.

Gebied 104 'Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 104 – Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitatype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding habitatypen

Code	Naam	Landelijke SvI	SvI gebied	Doel oppervlak	Doel kwaliteit	Oppervlak T0	Oppervlak T1
H6510 B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	--	--	Voor nu geldt alleen nog een behoudsdoelstelling tot het gebied is aangewezen voor dit habitatype	Voor nu geldt alleen nog een behoudsdoelstelling tot het gebied is aangewezen voor dit habitatype	?	0,01ha
H6430 A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	-	Voor nu geldt alleen nog een behoudsdoelstelling tot het gebied is aangewezen voor dit habitatype	Voor nu geldt alleen nog een behoudsdoelstelling tot het gebied is aangewezen voor dit habitatype	?	0,10ha

Tabel 2. Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijnsoorten

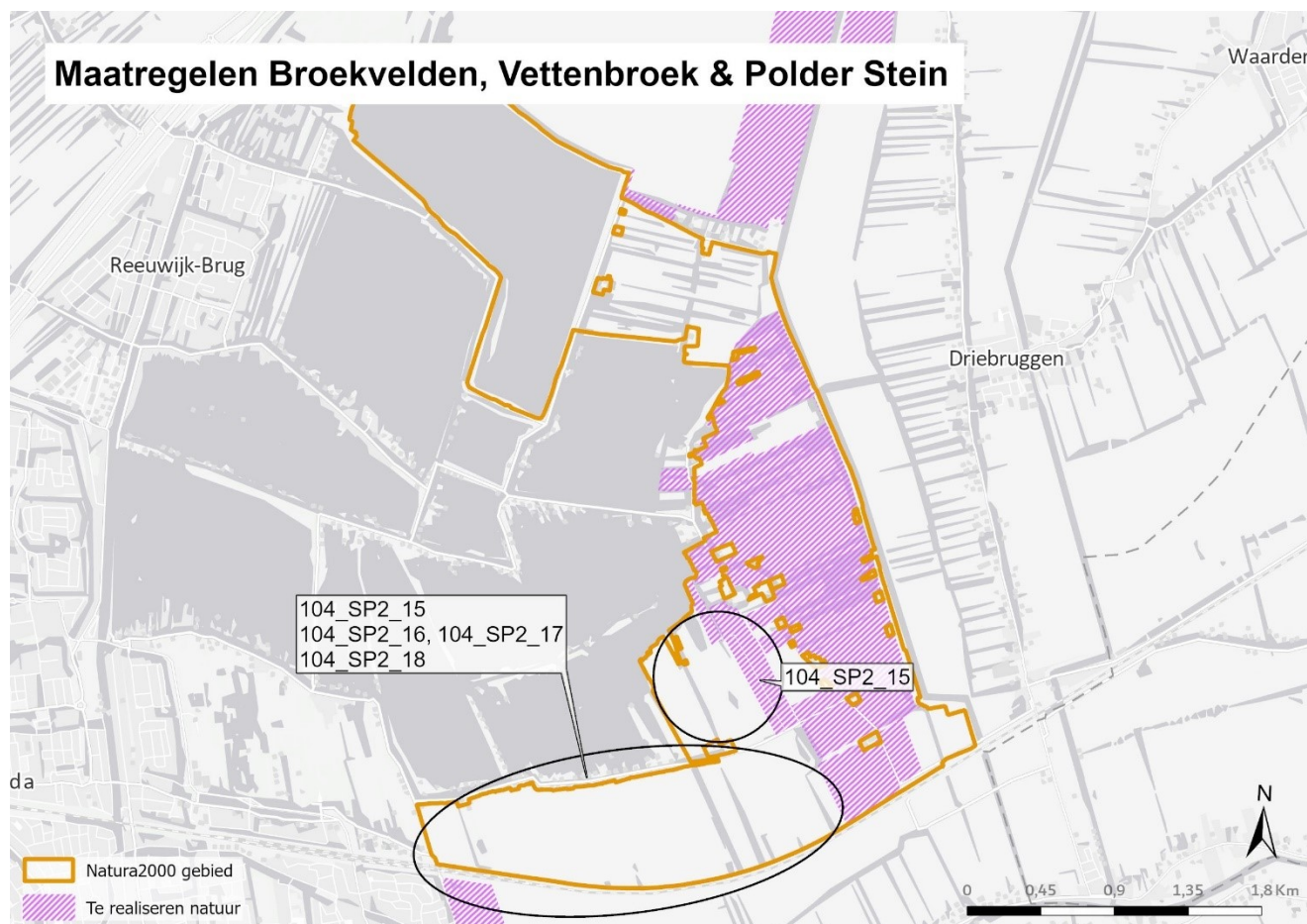
Code		Naam	Landelijke SvI	SvI gebied	Doel oppervlak	Doel kwaliteit	Doel populatie
H1134		Bittervoorn	-	?	?	?	
H1149		Kleine modderkruiper	+	?	?	?	
H4056		Platte schijfhoren	-	?	?	?	
A037		Kleine zwaan	-	--	=	=	
A050		Smient	+	+	=	=	
A051		Krakeend	+	+	=	=	
A056		Slobeend	+	+	=	=	

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.
 - Waterkwaliteit, waterkwantiteit, exoten, verzuring en kwaliteit soorten, afwezigheid waterplanten.
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Uitbreiding glanshaver- en vossenstaarthooilanden d.m.v. plaggen. De potentie hiervan moet nog bepaald worden, maar ligt tussen de 2 en 5ha.
 - 4 km oeverherstel en aanleg natuurvriendelijke oevers in Polder Stein i.c.m. afplaggen oevers.
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
 - Uitbreiding glanshaver- en vossenstaarthooilanden: neemt geen drukfactoren weg.
 - Oeverherstel en aanleg natuurvriendelijke oevers: komt de waterkwaliteit ten goede, gaat mogelijk exoten tegen (rivierkreeft) en de verwachting is dat watervegetatie zich gaat herstellen. Neemt ten minste drie van de bovenstaande drukfactoren voor een groot deel in Polder Stein weg, naar schatting 50%.
 - d. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
 - N.v.t.
 - e. de kosten van de maatregelen.
 - Zie onderstaande tabel

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
104_SP2_15	Uitbreiden glanshaver- en vossenstaarthooilanden (inrichten)	Patroon	H6510B	2-5 ha (berekening obv 3,5 ha)	€ 37.500	geen
104_SP2_16	Natuurvriendelijke oevers 2025	Proces	H6510B, HR-soorten	2 km	€ 1.100.000	matig (50%)
104_SP2_17	Natuurvriendelijke oevers 2026	Proces	H6510B, HR-soorten	2 km	€ 1.100.000	matig (50%)
104_SP2_18	Herstel oevers	Proces	H6510B	1,2 km	€ 170.000	matig (50%)

Tabel 3. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 103 – Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein.

- Geef op kaart aan:
 - a. waar de N2000 begrenzing ligt.
 - b. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - c. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 1: Kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t. Maatregel 104_SP2_15 'Uitbreiden glanshaver- en vossestaarthooilanden' valt buiten de voor NNN te realiseren NNN-opgave.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.

- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur?
- Nee.

Zo ja, welke maatregelen?

- N.v.t.

Gebied 107 'Donkse Laagten'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 107 – Donkse Laagten

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - In het gebied zijn schraalgraslanden aanwezig die kwalificeren als blauwgrasland. Er is binnen en buiten het gebied potentie voor uitbreiding van dit habitatype. Voor de doelstellingen van het gebied, zie tabel hieronder.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitatype kaart met oppervlaktes bijvoegen).
 - De maatregelen zijn ten behoeve van de uitbreiding en verbetering kwaliteit van de blauwgraslanden. Hiervan is geen habitatype kaart beschikbaar. De blauwgraslanden bevinden zich bij de Graslandjes Zijdebrug (zie kaart Locaties te vervangen/vernieuwen stuwen hieronder). Hier liggen percelen nat schraalland welke in de huidige situatie deels kwalificeren als blauwgrasland. Het oppervlakte nat schraalland betreft 3,3ha. Dit betreft niet per definitie 3,3ha blauwgrasland. Er is nog veel onbekend over de aanwezigheid en potentie voor blauwgrasland in en om de Donkse Laagten.

Tabel 1. Doelstellingen en Staat van Instandhouding

Code	Naam	Landelijke Svl	Svl gebied	Doel oppervlak	Doel kwaliteit
A037	Kleine zwaan	-	--	=	=
A041	Kolgans	+	+	=	=
A045	Brandgans	+	+	=	=

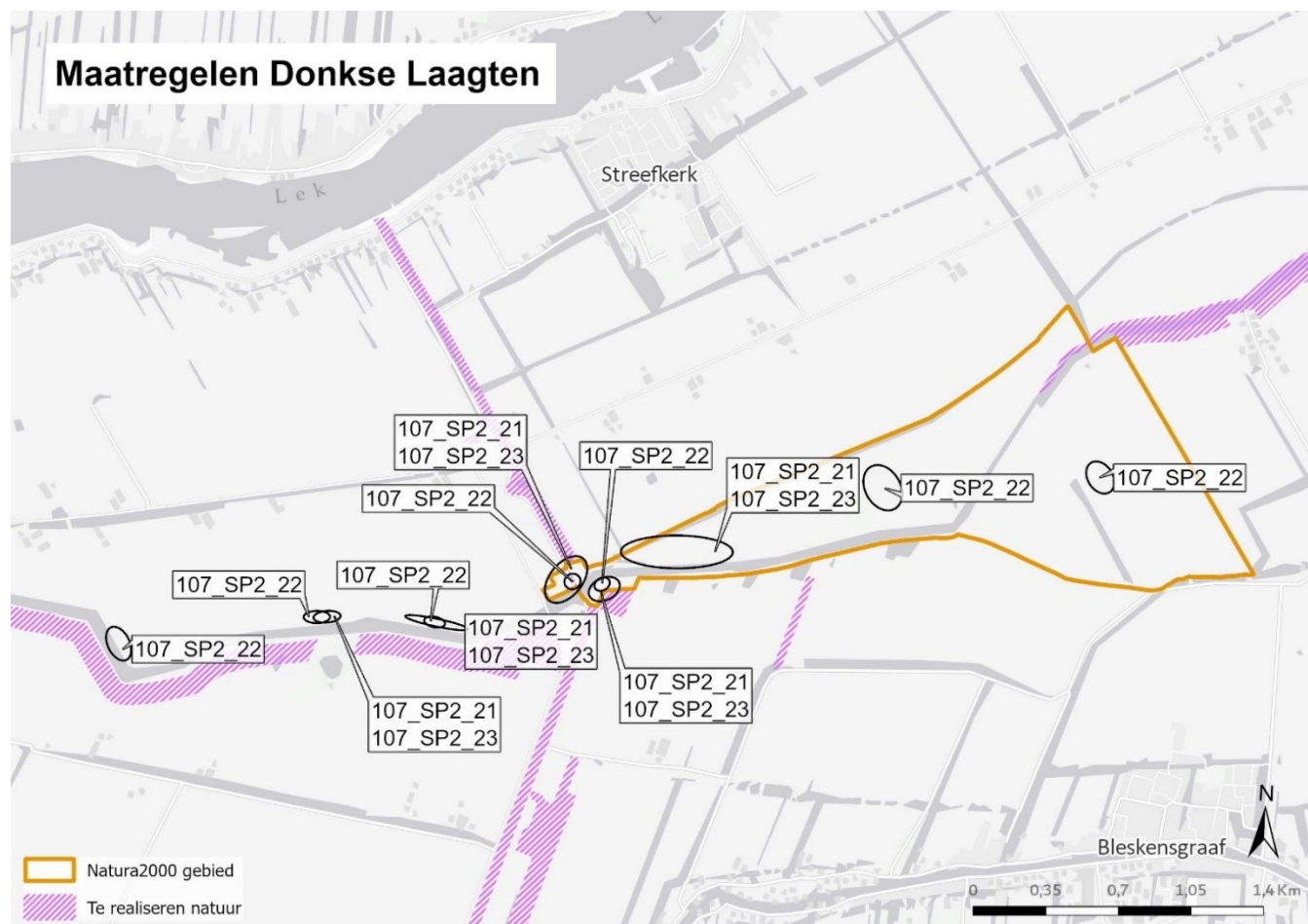
- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.
 - Waterkwantiteit (ontbreken van kwel), verzuring.
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Het vervangen/vernieuwen van stuwen. De stuwen zijn verouderd waardoor het oppervlakte niet overal op het goede peil gehouden kan worden. Door verdroging gaat de kwaliteit van de blauwgraslanden achteruit;
 - Onderzoek aanwezigheid kwel t.h.v. de blauwgraslanden. De blauwgraslanden vertonen kenmerken van verzuring, wat waarschijnlijk veroorzaakt wordt doordat kwel onvoldoende tot in de wortelzone reikt. Onderzoek is nodig om te zien wat de oorzaak is en hoe dit opgelost kan worden;
 - Onderzoek mogelijkheid uitbreiding blauwgraslanden.
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).

- Het vervangen/vernieuwen van de stuwen gaat een deel van de waterkwantiteit oplossen. Omdat de situatie nog niet geheel in kaart gebracht is, is nog niet te zeggen in hoeverre het de drukfactor volledig gaat oplossen. Omdat de blauwgraslanden al (deels) kwalificeren voor het habitatype is het een kwestie van behouden wat er al ligt, waardoor het ook waarschijnlijk is dat met deze maatregel de drukfactor voor een groot gedeelte wordt opgelost;
 - Er is nog een grote kennisleemte wat betreft de benodigde maatregelen om de huidige blauwgraslanden te behouden en mogelijk uit te breiden. Door onderzoek uit te voeren wordt deze drukfactor voor een groot gedeelte (misschien zelfs geheel) weggenomen;
 - Onderzoek naar de potentie gaat de aanwezige drukfactoren in het gebied niet wegnemen.
- d. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
- N.v.t.
- e. de kosten van de maatregelen.
- Zie onderstaande tabel

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
107_SP2_21	Onderzoek kwel irt blauwgrasland	onderzoek	H6410	1	€ 50.000	veel
107_SP2_22	Herstel stuwen voor behoud blauwgrasland	Patroon	H6410	7 stuwen	€ 800.000	veel
107_SP2_23	Potentie H6410 binnen en buiten Donkse Laagten	Patroon	H6410	5 ha	€ 65.000	niet

Tabel 2. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 107 – Donkse Laagten

- Geef op kaart aan:
 - a. waar de N2000 begrenzing ligt.
 - b. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - c. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 1: Kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.

- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur?
 - Nee.

Zo ja, welke maatregelen?

N.v.t.

Delta

Gebied 109 'Haringvliet'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied - 109 - Haringvliet

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitatype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1: Uitwerking doelen en opgave voor Vogelrichtlijnsoorten in Haringvliet.

Soort	Doel	Trend	Opgave
<i>Broedvogels van kale grond</i>			
A132 Kluut	= / =	Positief	Onderzoeksvraag voor mogelijk knelpunten
A137 Bontbekplevier	= / =	Negatief	Verbeteren broedbiotoop
A138 Strandplevier	= / =	Negatief	Verbeteren broedbiotoop
176 Zwartkopmeeuw	= / =	Onbekend	Geenopgave
A191 Grote stern	= / =	Negatief	Verbetering broedvogeleilanden
A193 Visdief	= / =	Negatief	Verbeteren broedbiotoop
A195 Dwergstern	= / =	Onbekend	Geen opgave

Legenda: Doel: = Behoud; > Uitbreiding of verbetering

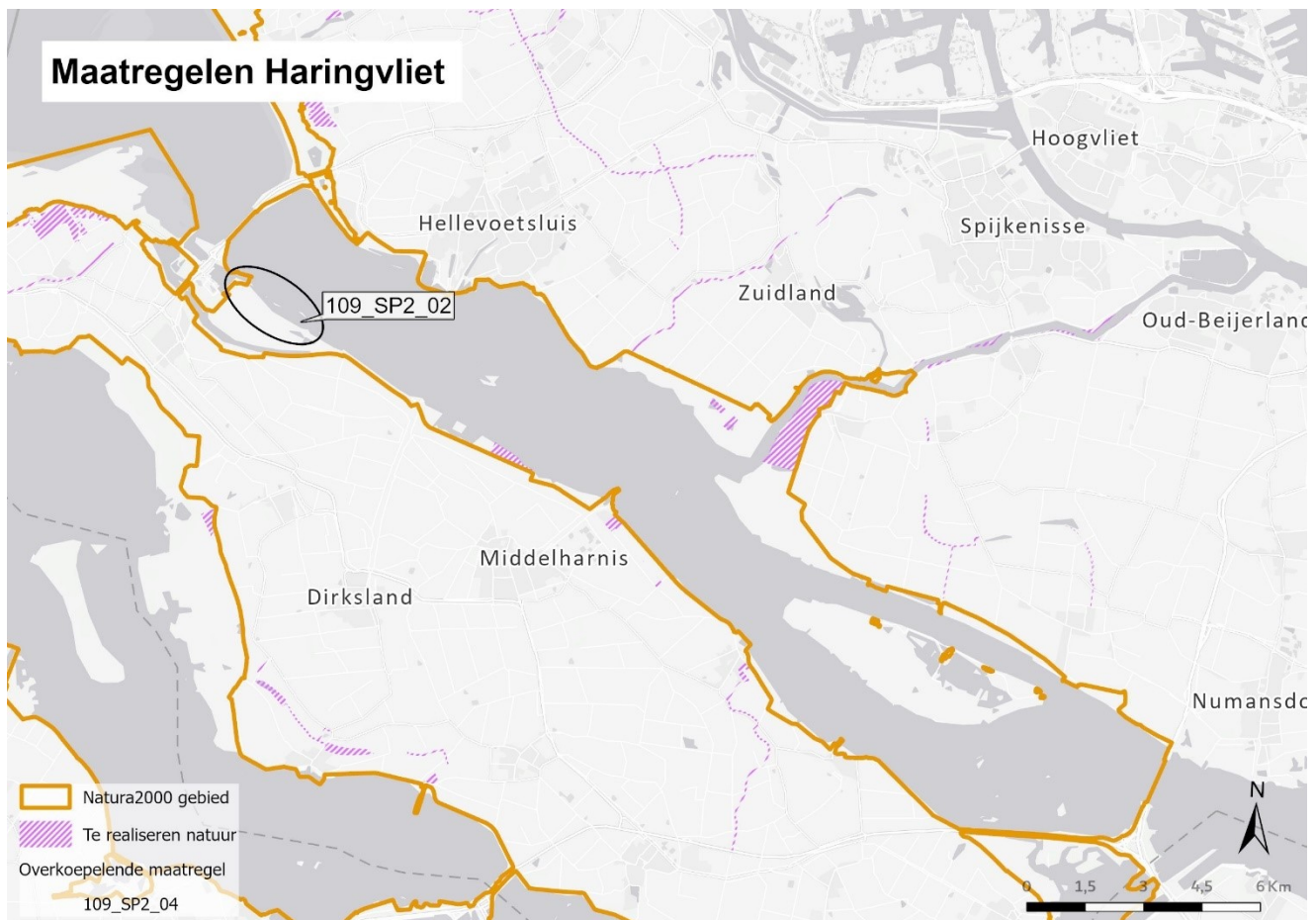
In het Haringvliet zijn de maatregelen voor stikstofgevoeligheid die we voorstellen ten behoeve van de kustbroedvogels die van kale gronden afhankelijk zijn (kluut, bondbekplevier, strandplevier, visdief, dwergstern en zwartkopmeeuw, grote stern).

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.
 - Beperkte dynamiek;
 - Vegetatiesuccessie in de broedgebieden;
 - Kennisleemte.
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Er worden maatregelen genomen om geschikte broedgebieden te vormen en om de successie te beperken. Dit betreft aanleg en aanpassing beheermaatregelen.
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
 - De maatregelen zullen tijdelijk de druk wegnemen (vegetatiesuccessie in de broedgebieden).
 - Onderzoeken Delta breed naar broedvogels kunnen zorgen voor duurzamere populaties in Haringvliet en de andere gebieden waar deze soorten een doelsoort zijn.
 - d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).
 - Door de maatregelen is er geen extra stikstofreductie in het gebied.
 - e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
 - N.v.t.
 - f. de kosten van de maatregelen.
 - Zie onderstaande tabel

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
109_SP2_2	Uitvoeringsmaatregelen n.a.v. onderzoek herstel Scheelhoekeilanden	proces	Broedvogels van kale gronden (H1310/H1330)	10 ha	€ 400.000	matig
109_SP2_4	Onderzoek potentie en beheer broedvogeleilanden (Delta breed)	onderzoek	Kustbroedvogels (H1310/H1330)	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	n.v.t

Tabel 2. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 109 - Haringvliet

- Geef op kaart aan:
 - a. waar de N2000 begrenzing ligt.
 - b. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - c. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 1: Kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.

- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur

- Nee,

Zo Ja, welke maatregelen?

- N.v.t.

Gebied 112 'Biesbosch'

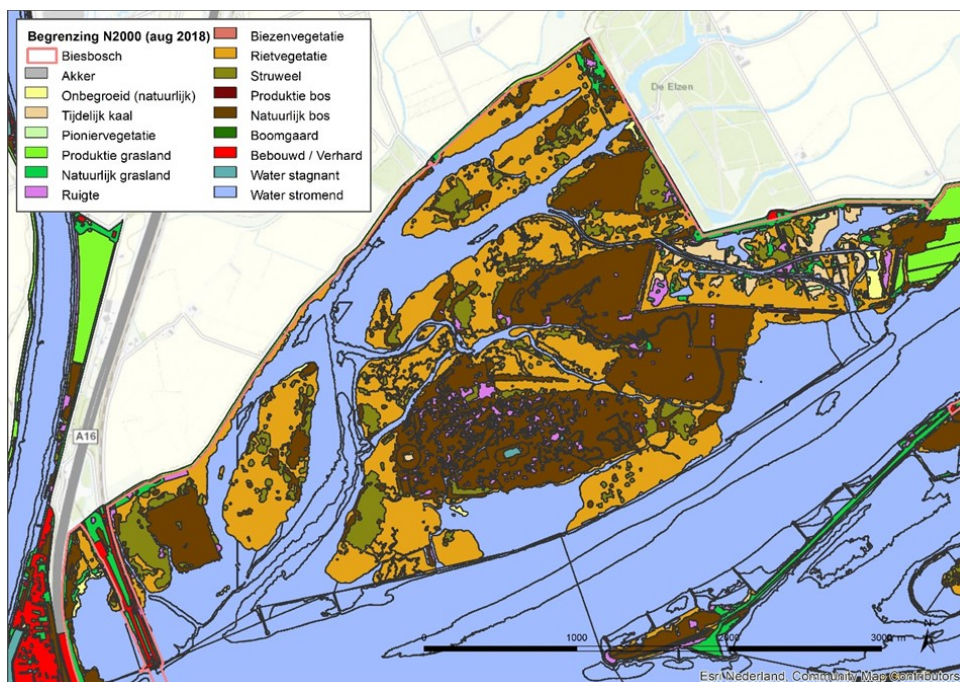
- Geef aan voor welk natuurgebied of overige natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied – 112 - Biesbosch

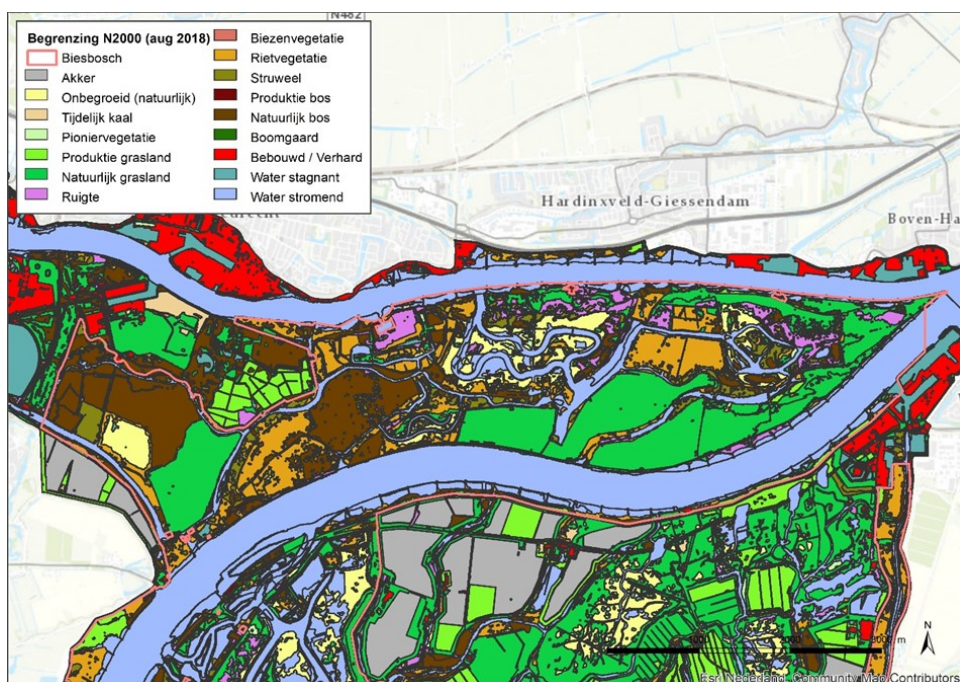
- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1: Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding

Habitatype ¹	Doel (oppervlakte/ kwaliteit)	Meest recente kartering (2013) [ha]	Kwaliteit ²	Ligt er een opgave?
H3260B - Beken en rivieren met waterplanen met grote fonteinkruiden	=/=	1,55 ha	Slecht; matig; goed; slecht	Ja
H3270 - Slikkige rivieroevers	>/>	0,32 ha ZG: 308,94 ha	Matig; slecht; matig; slecht	Ja
H6120* - Stroomdalgraslanden	>/=	10,55	Goed; matig; goed; matig	Nee
H6430A - Ruigten en zomen met moerasspirea	=/=	1,71	Slecht; matig; goed; matig	Ja
H6430B - Ruigten en zomen met harig wilgenroosje	>/=	7,44 ZG: 315,97 ha	Slecht; matig; goed; matig	Nee
H6510A - Glanshaver- en vossenstaarthooilanden met glanshaver	=/>	81,72	Goed; matig; slecht; slecht	Ja
H6510B - Glanshaver- en vossenstaarthooilanden met grote vossenstaart	>/=	39,33	Goed; matig; slecht; slecht	Ja
H91E0A* - Vochtige alluviale bossen met zachthoutoibossen	=(<)/>	511,19 ZG: 52,56	Slecht; matig; slecht; slecht	Nee
H91E0B* - Vochtige alluviale bossen met essen-iepenbossen	>/>	-	-	Nee

Figuur 1a. Ecotopenkaart van de Dordtse Biesbosch vierde cyclus (2012-2018). (Bron: RWS (2018). GIS-laag: 8dinvabf-yz6o-mgv3-tyg0-kxoysjbloppf).

Figuur 1b. Ecotopenkaart van de Sliedrechtse Biesbosch vierde cyclus (2012-2018). (Bron: RWS, 2019). (2018). GIS-laag: 8dinvabf-yz6o-mgv3-tyg0-kxoysjbloppf).

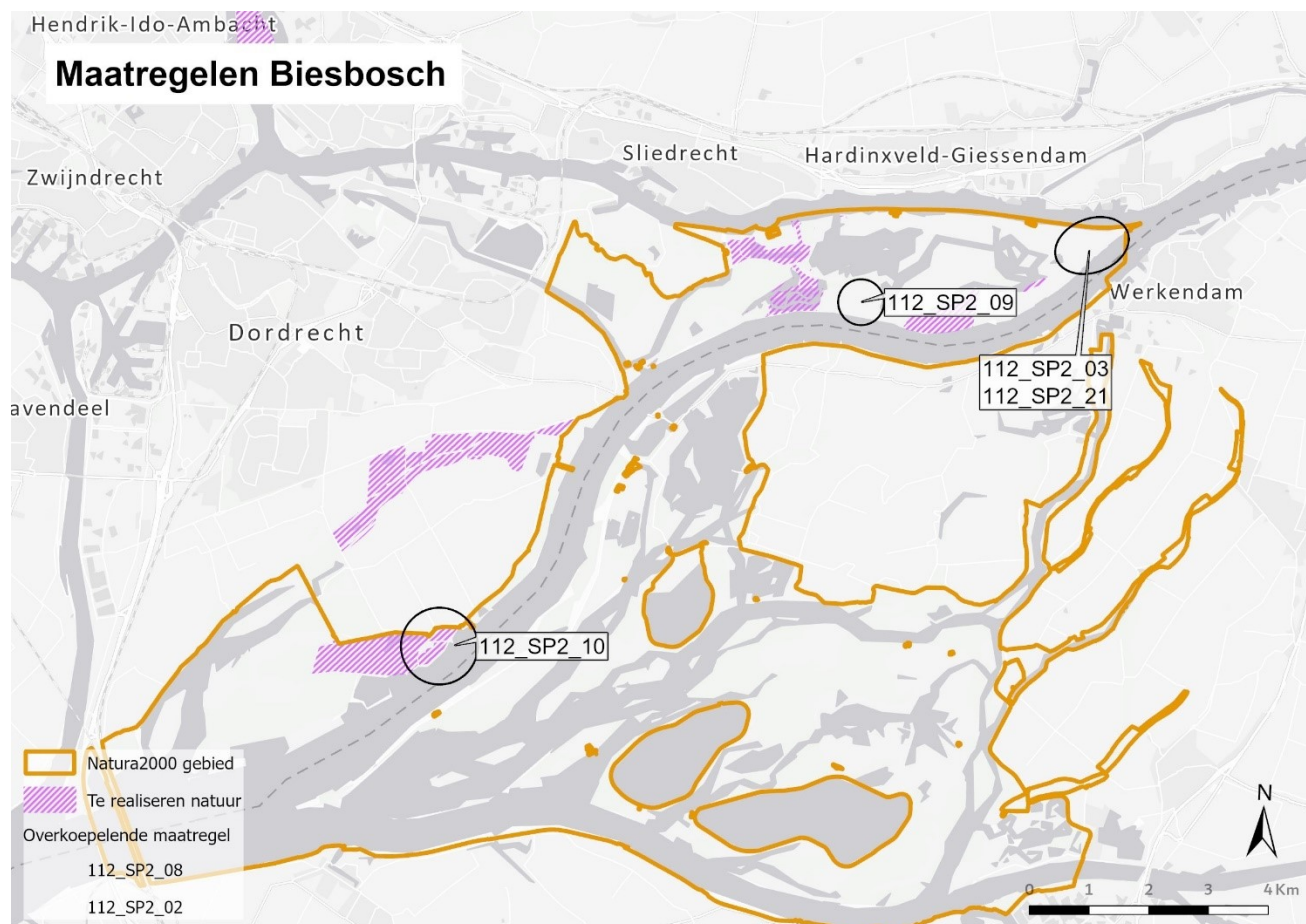
- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's:
 - Gebrek aan rivierdynamiek, versnippering, exoten en ontbreken van informatie.
 - b. welke maatregelen worden - passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen:
 - Vergroting invloed rivierdynamiek: natuurvriendelijke oevers, getij vergroten, dijken rondom polders verlagen, verbinding maken met de rivier, krib verwijderen/ verlagen, verwijderen oeverbestorting;
 - Reguleren waterbeheer bedijkte polders: graven poelen en dempen van sloten, aanpassen uitstroom windmolens;
 - Ontwikkelen nieuwe locaties habitattypen: inrichten stroomdalgrasland, afkoop reguliere pacht, zand opbrengen, opbrengen maaisel van soortenrijke ruigtes.
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting):
 - Nee, de belemmering van de rivierdynamiek wordt alleen maar verholpen door het nog meer openzetten van de Haringvlietdam (maximale kier opening)
 - d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting):
 - De maatregel 'afkopen reguliere pacht in de Thomaswaard' zal bijdragen aan stikstofreductie. De mate waarin is onbekend.
 - e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze:
 - N.v.t.

- f. de kosten van de maatregelen:
- Zie onderstaande tabel

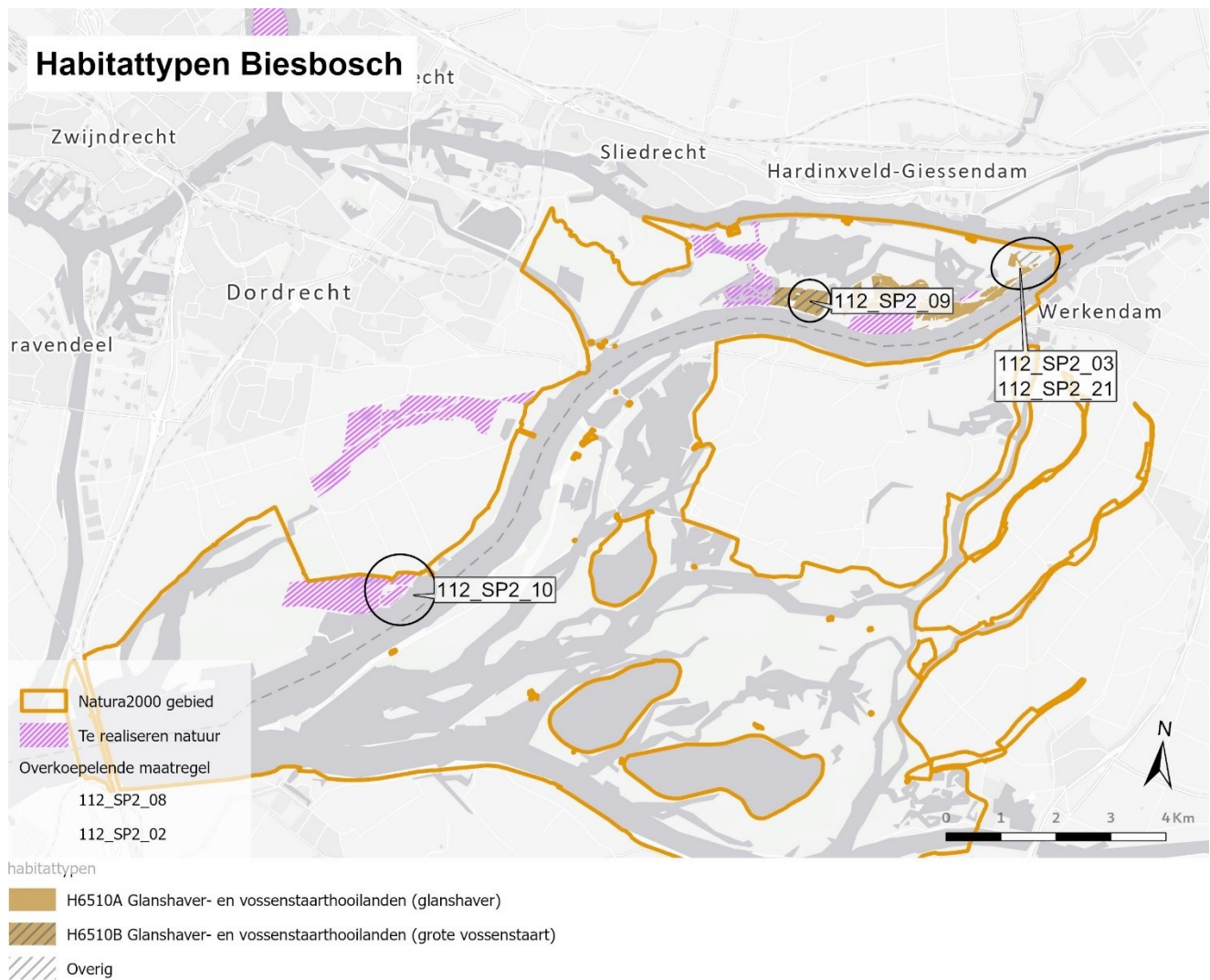
<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
112_SP2_2	Reguleren inlaat water	patroon	H6120, H6430A, H6510A, H6510B	n.v.t.	€ 90.900	matig
112_SP2_3	Verwijderen steenbestorting en stenen plaatsen in depot	patroon	H6120	ca 100 m	€ 40.000	matig
112_SP2_8	Aankoop (circa 5 ha)	proces	H6120, H6510A, H6510B	ca. 5 ha	€ 240.000	veel
112_SP2_9	Afkoop reguliere pacht (circa 2 ha)	proces	H6510A, H6510B	ca. 2 ha	€ 120.000	veel
112_SP2_10	Onderzoek naar beste beheervorm Zuidplaatje (aankoop / overname beheer - circa 23 ha)	onderzoek	H6510A, H6510B	23 ha	€ 50.000	n.v.t.
112_SP2_21	Bijdrage onderzoek stroomdalgrasland	patroon	H6120	n.v.t. (onderzoek)	€ 75.000	n.v.t.

Tabel 2. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 112 - Biesbosch

- Geef op kaart aan:
 - waar de begrenzing van het natuurgebied ligt.
 - waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 1: Kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

Figuur 2: locatie maatregelen (bij benadering) i.r.t. habitattypen. Een aantal maatregelen vinden plaats gekoppeld aan het habitatype over het gehele gebied.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.
- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur
 - Nee,

Zo Ja, welke maatregelen?

 - N.v.t.

Gebied 114 'Krammer-Volkerak'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

Natura 2000-gebied – 114 - Krammer-Volkerak

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1: Instandhoudingsdoelen en staat van instandhouding

Habitatype	Doel oppervlakte	Doel Kwaliteit	T0	Theoretisch doel
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	=	=	Dit habitatype is niet aanwezig in het Zuid-Hollandse deel.	
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	=	=	184,42	196
H2160 Duindoornstruwelen	=	=	53,82	35
H2170 Kruipwilstruwelen	=	=	Dit habitatype is niet aanwezig in het Zuid-Hollandse deel	
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>	=	2,59	11
H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	=	=	2,43	16
H6430C Ruigten en zomen (droge bosranden)	=	=	Dit habitatype is niet aanwezig in het Zuid-Hollandse deel	
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooi-landen (glanshaver)	=	=	Dit habitatype is niet aanwezig in het Zuid-Hollandse deel	

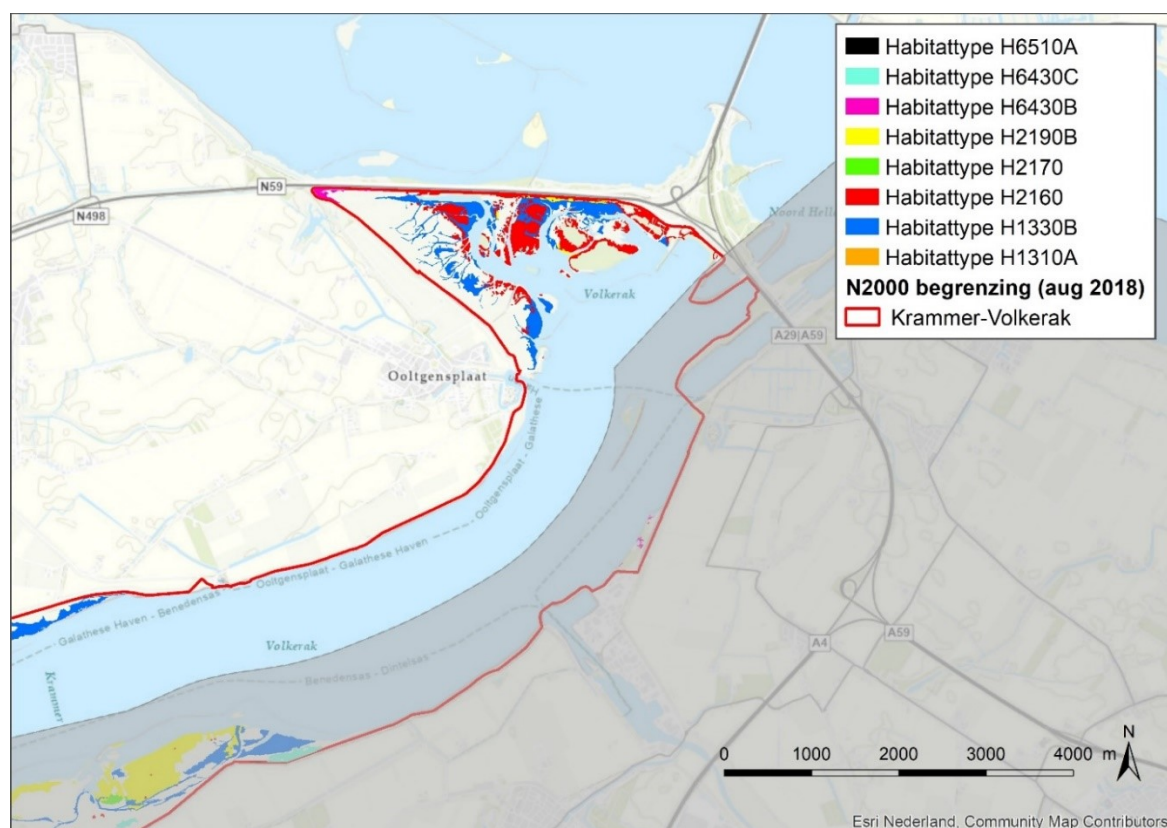
Voor het bepalen van de omvang van de habitattypen is de T0-kaart (N2K_HK_114_Krammer Volkerak_v5_01112016_v2). Deze kartering is uit 2016 en is opgesteld met gegevens uit 2010, 2014, 2015 en 2016. Een T1-kaart was ten tijde van het opstellen van de NDA niet beschikbaar. Er zijn geen prioritaire habitattypen.

Tabel 2: Uitwerking doelen en opgave voor Vogelrichtlijnsoorten in Haringvliet.

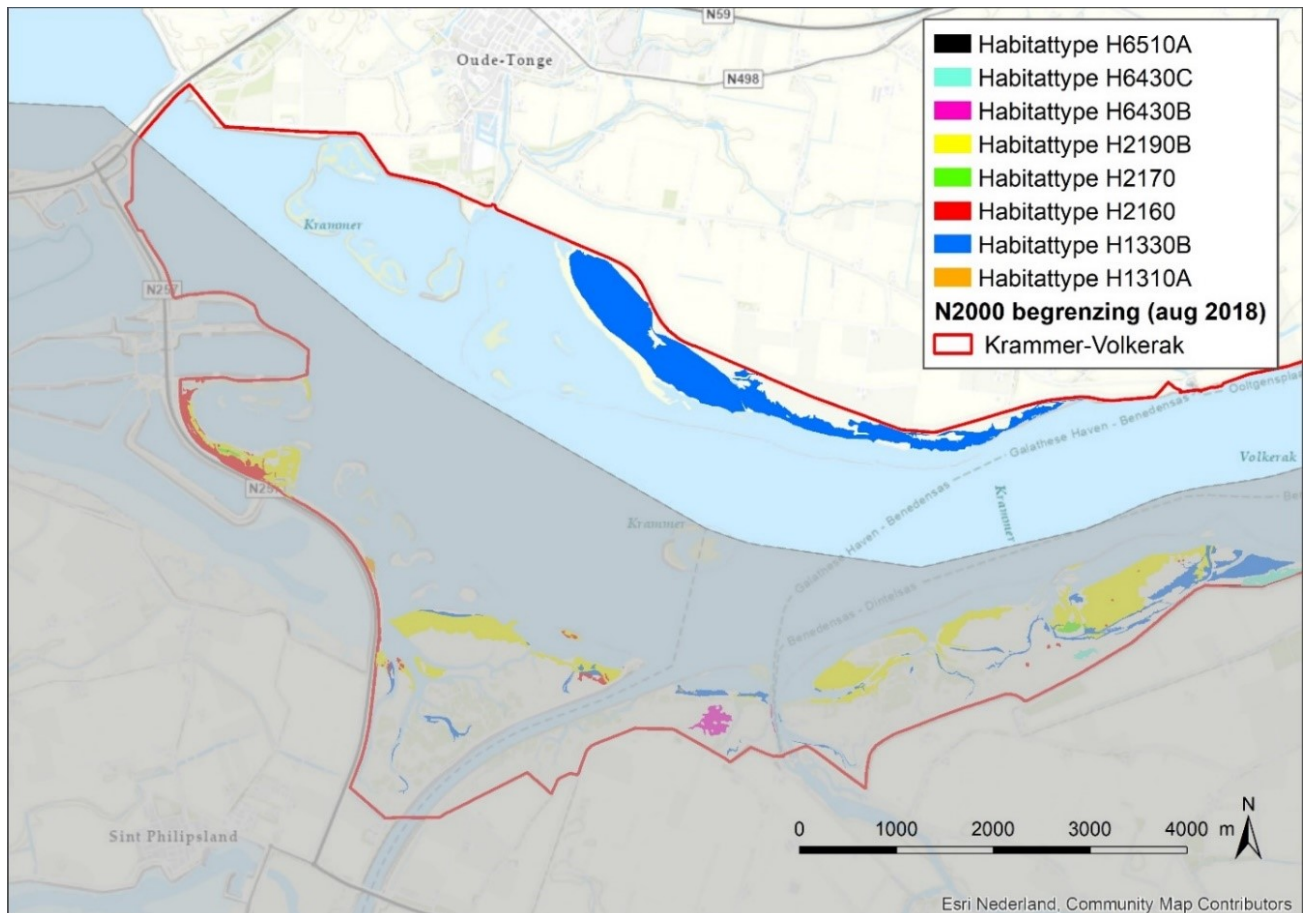
Broedvogels	Doel aantal broedparen	Aanwezige broedparen (2022)	SVI landelijk	Trend in gebied
A132 - Kluut	2000*	118	matig ongunstig	--
A137 - Bontbekplevier	105*	0	zeer ongunstig	--
A138 - Strandplevier	220*	0	zeer ongunstig	--
A176 - Zwartkopmeeuw	400*	2	gunstig	onzeker
A193 - Visdief	6500*	76	zeer ongunstig	-
A195 - Dwergstern	300*	1	gunstig	-

Voor de niet-broedvogels verwijzen we voor de doelstellingen naar <https://www.natura2000.nl/gebieden/zeeland/krammer-volkerak/krammer-volkerak-doelstelling> en voor de aanwezige aantallen en de trend naar <https://stats.sovon.nl/stats/gebied/1000114>. Omdat het een zeer lange lijst betreft en hiervoor geen maatregelen worden aangedragen is deze lijst hier niet opgenomen.

In het Krammer-Volkerak zijn de maatregelen die we voorstellen ten behoeve van de stikstofgevoelige habitattypen H1310B, H2190B en de kustbroedvogels die van kale gronden afhankelijk zijn (kluut, bondbekplevier, strandplevier, visdief, dwergstern en zwartkopmeeuw)

Figuur 1: Habitatkaart met habitattypen in het Krammer-Volkerak. Deelgebied Hellegatsplaten. (Bron: N2K_HK_114_Krammer Volkerak_v5_01112016_v2)

*Figuur 2: Habitatkaart met habitattypen in het Krammer-Volkerak. Deelgebied Krammerse Slikken.
(Bron: N2K_HK_114_Krammer Volkerak_v5_01112016_v2)*

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.
 - Het belangrijkste knelpunt in het gebied is het gesloten systeem van het Krammer-Volkerak. De gevolgen hiervan zijn het ontbreken van dynamiek wat nodig is voor het behoud van bepaalde habitattypen, het terugzetten van vegetatie en behoud van het habitat voor de noordse woelmuis. Daarnaast is het ontbreken van een zout – zout gradiënt een knelpunt. Het gebied is vooral zoet waardoor successie niet wordt terug gezet en zoute habitattypen geen kans hebben.
 - Verder ontbreekt ook over een aantal natuurwaarden kennis.
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Er worden vooral maatregelen genomen om de successie te beperken. Dit betreft extra beheermaatregelen om opslag tegen te gaan, zoals is opgenomen in de Herstelstrategie H2190B;
 - Tevens zijn verschillende onderzoeksmogelijkheden opgenomen die aansluiten bij vergroting van oppervlakte zoals benoemd in de herstelstrategie H1310B;
 - Tot slot zijn er verschillende maatregelen opgenomen om de successie tegen te gaan in de broedgebieden van de kustbroedvogels. Er is onvoldoende getij aanwezig waardoor

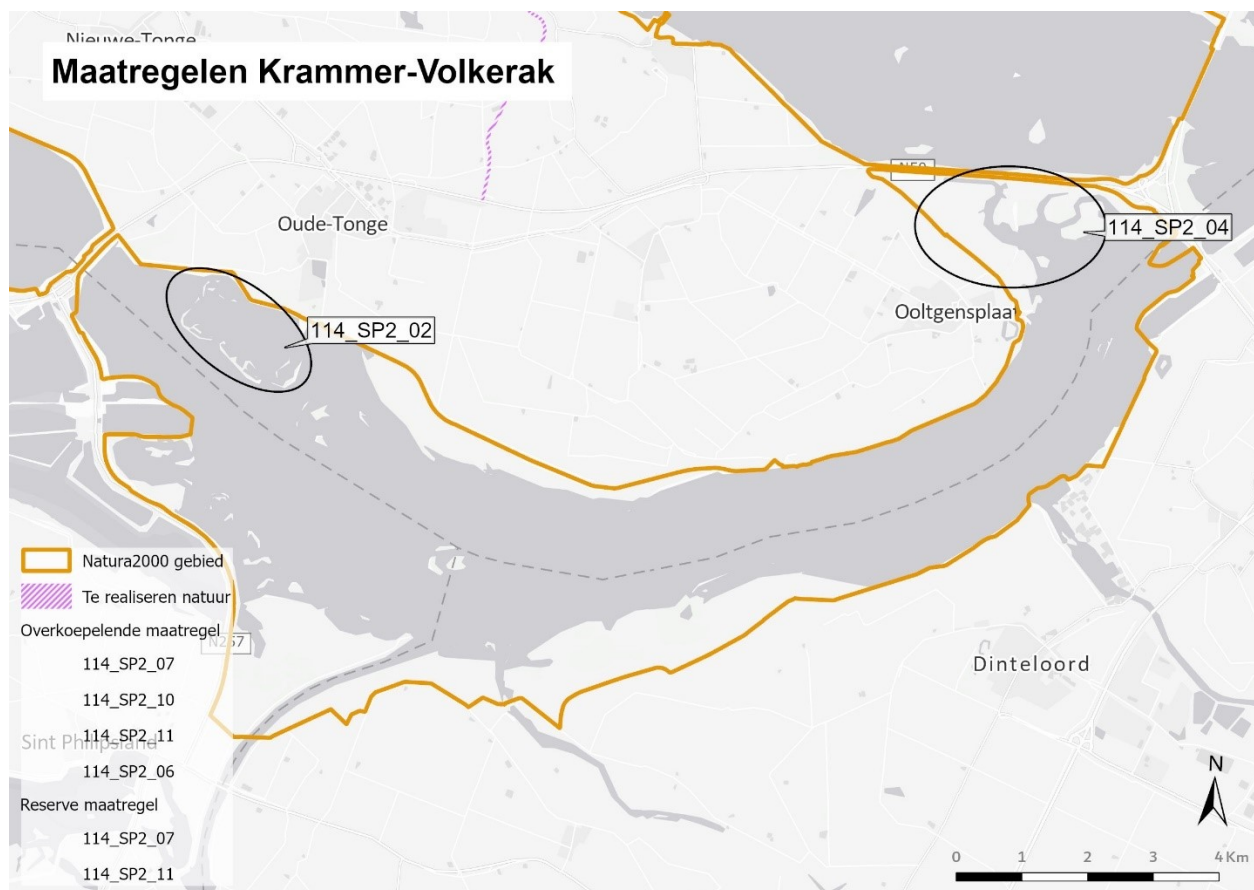
zoutstress die de successie tegengaat nog altijd afwezig is (PAS gebiedsanalyse Haringvliet). Daarom hebben wij ook maatregelen voor kustbroedvogels opgenomen;

- De maatregelen zorgen niet voor een reductie van stikstof in het gebied.
- c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
- Het knelpunt van de afwezigheid van getij zal niet veranderen in Krammer-Volkerak;
 - Onderzoeken naar waar mogelijk zoute habitattypen ontwikkeld kunnen worden, kan het aandeel zoute vegetaties vergroten;
 - Deltabreed onderzoek naar beheer, inrichting en locaties van eilanden voor kustbroedvogels kunnen zorgen voor duurzamere populaties in Krammer-Volkerak en de andere gebieden waar deze soorten een doelsoort zijn.
- d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).
- Door de maatregelen is er geen extra stikstofreductie in het gebied.
- e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze
- N.v.t.
- f. de kosten van de maatregelen.
- Zie onderstaande tabel

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
114_SP2_2	Optimaliseren beheer en inrichting eilanden voor kustbroedvogels incl. periodieke reset bestaande eilanden	patroon	H1310A, broedvogels van kale grond	30-35 ha	€ 500.000	matig
114_SP2_4	Langdurig bestrijden guldenroede	Patroon	H2190B, H6430B en H6430C	2,5 ha	€ 22.500	veel
114_SP2_6	Onderzoek potentie en beheer broedvogeleilanden (Delta breed)	onderzoek	Kustbroedvogels (H1310/H1330)	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
114_SP2_10	Inrichtingsmaatregelen tbv H1330B (na uitkomst onderzoek 114_SP2_9)	Proces	H1330B	Gerekend met 5 ha	€ 110.000	matig

Tabel 3: Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 114 – Krammer Volkerak

- Geef op kaart aan:
 - a. waar de N2000 begrenzing ligt.
 - b. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - c. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 3: Kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen en de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
 - N.v.t.
- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - N.v.t.
- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur
 - Nee.

Zo Ja, welke maatregelen?

 - N.v.t.

Gebied 115 'Grevelingen'

- Geef aan voor welk natuurgebied maatregelen worden genomen om stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

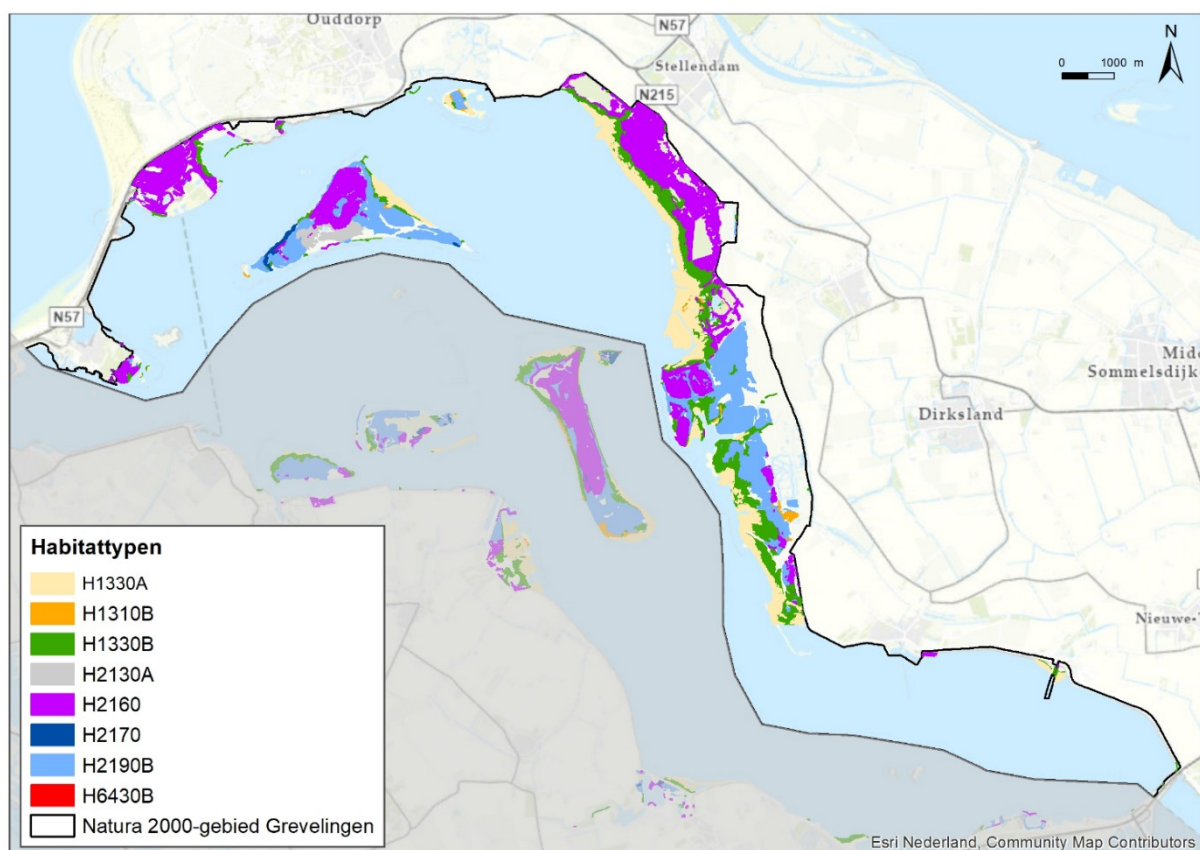
Natura 2000-gebied - 115 - Grevelingen

- Geef aan:
 - a. de prioritaire opgave: doelstellingen volgens aanwijzingsbesluit en Staat van Instandhouding (SVI) volgens de Natuurdoelanalyse (NDA) of de beheerplannen Natura 2000.
 - b. voor welke soorten en oppervlakte verbetering van natuurcondities zal plaatsvinden (habitattype kaart met oppervlaktes bijvoegen).

Tabel 1: Uitwerking doelen en opgave voor habitattypen in Grevelingen.

Habitatype	Doel (oppervlakte/ kwaliteit)	Meest recente kartering (2019) (ha)	Kwaliteit*	Restopgave (ha)
H1310A Zilte pionier begroeiingen (zeekraal)	=/=	70	Matig, matig/goed, waarschijnlijk matig, slecht	96
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zevetmuur)	=/=	2,1	Matig, matig/goed, waarschijnlijk matig, slecht	11
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	=/=	231	Matig, matig/goed, waarschijnlijk matig, slecht	Geen
H2130A Grijs duinen (kalkrijk)	=/=	62	Goed, matig, waarschijnlijk goed, waarschijnlijk matig	Geen
H2160 Duindoornstruwelen	=/=	111	Goed, matig, waarschijnlijk goed, matig	131
H2170 Kruipwilgstruwelen	=/=	57	Goed, matig, onbekend, goed	5
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	=/=	248	Goed, matig, waarschijnlijk goed, goed	0
H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	=/=	8	Goed, slecht, onbekend, slecht	21

* Kwaliteit betreft achtereenvolgens vegetatie, typische soorten, abiotiek en overige kenmerken van goede structuur en functie

Figuur 1: Habitatkaart met ligging habitattypen in de Grevelingen

Tabel 2: Uitwerking doelen en opgave voor Habitatrichtlijnsoorten in Grevelingen.

Soort	Doel (omvang leefgebied, kwaliteit leefgebied, populatie)	Trend	Opgave
H1903 Groenknolorchis	=/=	Stabiel	Zorgen voor voldoende groeiplaatsen.

Tabel 3: Uitwerking doelen en opgave voor Vogelrichtlijnsoorten in Grevelingen.

Soort	Doel	Trend	Opgave
Broedvogels van kale grond			
A132 Kluut	> / >, 2000 bp Deltagebied	Licht negatief, bijdrage aan IHD onbekend	- Creëren voldoende broedplaatsen - Tegengaan predatie
A137 Bontbekplevier	> / >, 105 bp Deltagebied	Licht negatief, bijdrage aan IHD waarschijnlijk voldoende	- Tegengaan predatie - Tegengaan verstoring door recreatie
A138 Strandplevier	> / >, 220 bp Deltagebied	Licht negatief, bijdrage aan IHD waarschijnlijk voldoende	- Tegengaan predatie

Soort	Doel	Trend	Opgave
A191 Grote stern	=/≠, 6200 bp Deltagebied	Negatief, bijdrage aan IHD waarschijnlijk onvoldoende	Creëren voldoende broedplaatsen
A193 Visdief	> / >, 6500 bp Deltagebied	Stabiel, bijdrage aan IHD onbekend	- Tegengaan predatie
A195 Dwergstern	=/≠, 300 bp Deltagebied	Positief, bijdrage aan IHD waarschijnlijk voldoende	Geen

Legenda:

Doel: = Behoud; > Uitbreiding of verbetering

In de Grevelingen zijn de maatregelen die we voorstellen ten behoeve van de stikstofgevoelige habitattypen, H2170, H2190B, H1310A en de kustbroedvogels die van kale gronden afhankelijk zijn (kluut, bondbekplevier, strandplevier, visdief, dwergstern en zwartkopmeeuw) .

- Geef aan:
 - a. welke drukfactoren worden benoemd in de NDA's.
 - Ontziltling
 - Dynamiek
 - Predatie
 - Voedselbeschikbaarheid
 - Kennisleemtes
 - Verstoring
 - b. welke maatregelen worden - zoveel mogelijk passend binnen de kaders van de 'Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats' – genomen.
 - Zie onderstaande tabel.
 - c. of deze maatregelen de drukfactoren onder a. volledig wegnemen en zo nee voor welk percentage (gemotiveerde inschatting).
 - Met het bij maatregel 115_SP2_10 mogelijk maken van aankoop en inrichten van een agrarisch perceel wordt een voorname bron van nutriëntenafspoeling naar binnen het Natura 2000-gebied weggenomen;
 - De maatregelen zullen tijdelijk de druk wegnemen (vegetatiesuccessie in de broedgebieden). Onderzoeken naar beheer en aanleg van eilanden voor kustbroedvogels kunnen zorgen voor duurzamere populaties in de Grevelingen en de andere gebieden waar deze soorten een doelsoort zijn.
 - d. in welke mate deze maatregelen los van bronmaatregelen bijdragen aan stikstofemissiereductie in kg stikstof (gemotiveerde inschatting).
 - Veel, met het onder maatregel 115_SP2_10 uit agrarisch gebruik nemen binnen het Natura 2000-gebied vermindert de stikstofdeposite op de diverse habitattypen in het

gebied en ontstaat leefgebied voor de Noordse woelmuis. De reductie is niet nader bepaald.

- e. of deze maatregelen worden genomen in combinatie met maatregelen voor of ten behoeve van een natuurgebied in een aangrenzende provincie of een aangrenzend buitenland. Zo ja, geef aan op welke wijze.
 - N.v.t.
- f. de kosten van de maatregelen.
 - Zie onderstaande tabel

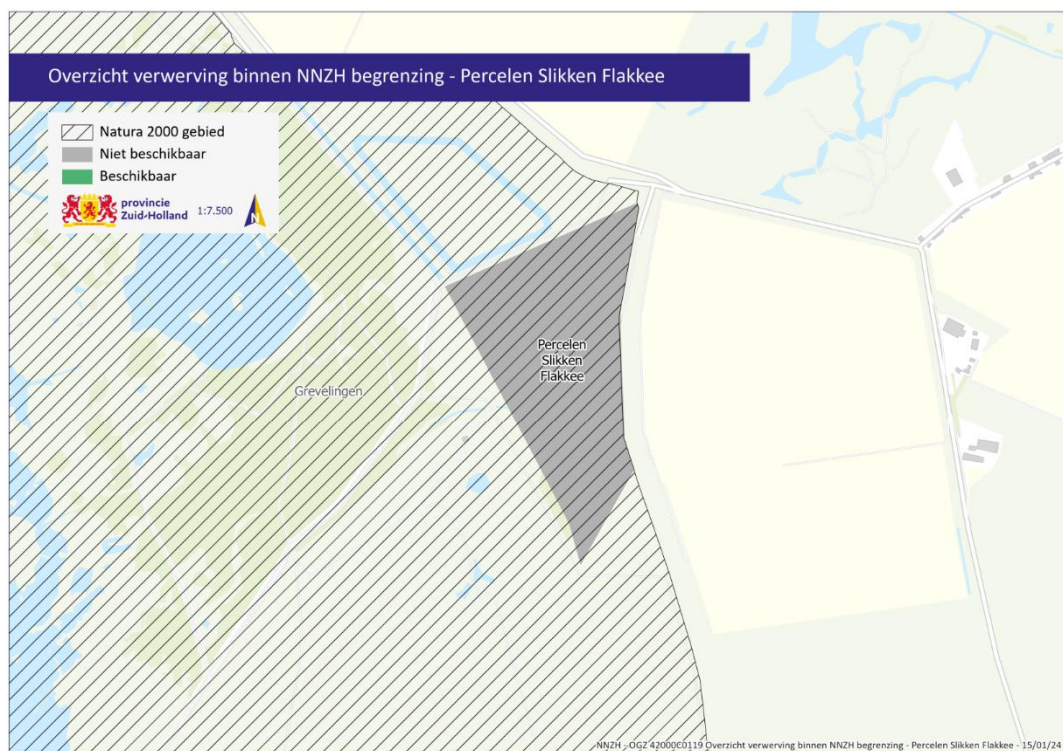
<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
115_SP2_5	Onderzoek potentie en beheer broedvogeleilanden (Delta breed)	onderzoek	Kustbroedvogels (H1310/H1330)	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	niet
115_SP2_6	Creëren nieuwe broedvogeleilanden	Proces	Broedvogels van kale grond (H1310/H1330)	1 ha	€ 1.000.000	matig
115_SP2_7	Onderzoek potentie (stikstofgevoelige) habitats buiten N2000 begrenzing	onderzoek	Alle habitattypen	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	niet
115_SP2_11	Volledige schadeloosstelling Perceel Slikken van Flakkee realisatie NNN	patroon	H1310 H1330 H2190 Noordse woelmuis	15 ha	€ 486.000	veel

Tabel 4. Overzicht maatregelen binnen Natura 2000-gebied 115 – Grevelingen

- Geef op kaart aan:
 - a. waar de N2000 begrenzing ligt.
 - b. waar de NNN begrenzing in en rond het natuurgebied ligt (provinciaal aandeel in de landelijke opgave van 80.000 ha).
 - c. waar de maatregelen worden getroffen (arcering op kaart die alle maatregelen voor het betreffende natuurgebied omvat).

Figuur 2: Kaart van het gebied met de ligging van de opgenomen maatregelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de opgave NNN (gearceerde vlakken).

Figuur 3: Ligging perceel Slikken van Flakkee m.b.t. maatregel 115_SP2_11 'Volledige schadeloosstelling Perceel Slikken van Flakkee realisatie NNN'

- Indien de te realiseren maatregelen binnen NNN gebied vallen, geef dan per NNN-gebied aan op welke wijze de te realiseren maatregelen additioneel zijn aan het natuurpact en onderbouw dit zo mogelijk met formele documenten.
- maatregel 115_SP2_11 'Volledige schadeloosstelling Perceel Slikken van Flakkee realisatie NNN':
De verwerving/afwaardering en de inrichting worden gefinancierd uit de Natuurpact-middelen. De aanvraag betreft de extra middelen die nodig zijn voor het bieden van volledige schadeloosstelling.

De grondverwerving/afwaardering en de inrichting van het perceel Slikken van Flakkee wordt gefinancierd met Natuurpact-middelen. Vanuit de Natuurpact-middelen is ingezet op minnelijke aankoop op basis van marktconforme prijsvorming. Op basis van minnelijke aankoop zonder volledige schadeloosstelling en bijbehorende proceskosten is afronding in 2027 niet realistisch. Voor de realisatie van de NNN in 2027 en uitvoering van de waterkwaliteitsmaatregelen is uitbreiding van het aankoopinstrumentarium nodig. Het provinciaal bestuur zet in op volledige schadeloosstelling als meest actieve aankoopstrategie om tot aankoop van de benodigde gronden te komen. Zie voor achtergrond [PZH Statenbesluit 7634 VSS NNN](#). Verwerving en omvorming van alle gronden binnen perceel Slikken van Flakkee is van belang om de stikstofdepositie binnen het Natura 2000-gebied, belasting van de waterkwaliteit door agrarische gebruik te beperken en inrichtingsmaatregelen te kunnen treffen tbv de Noordse Woelmuis. Additioneel op de verwerving vanuit Natuurpact wordt als maatregel onder Programma Natuur de meerkosten van Volledige Schadeloosstelling opgenomen.

- Indien wordt ingezet op versnelling verwerving en/of inrichting NNN, geef per NNN-gebied aan waar de versnelling uit bestaat en waarom sprake is van sleutelhectares.
 - De maatregel 'Volledige schadeloosstelling Perceel Slikken van Flakkee realisatie' maakt onderdeel uit van het als Natura 2000-begrensde gebied Grevelingen. Omvorming van het gehele gebied is van belang om stikstofdepositie binnen het Natura 2000-gebied, belasting op de waterkwaliteit door agrarische gebruik te beperken en gronden om te kunnen vormen ten behoeve van de natuur.
- Voert de provincie maatregelen op, die zijn goedgekeurd in het kader van de SPUK-regeling voor de eerste fase van het Programma Natuur?
 - Ja

Zo ja, welke maatregelen?
 - De maatregelen 115_SP2_11 'Slikken van Flakkee is eerder opgenomen als maatregel 93 'Meerkosten verwerving landbouwperceel onder de eerste fase van de specifieke uitkering Programma Natuur.

Deel 3. Maatregelenlijst Uitvoeringsprogramma Natuur 2^e fase voor Zuid-Holland

Onderdeel van aanvraag provincie Zuid-Holland aan ministerie van LNV mbt specifieke uitkering Programma Natuur 2^e fase

De maatregelenlijst geeft ingedeeld naar de regio's Duinen, Veenweiden en Delta een overzicht van de maatregelen per Natura 2000-gebied. De codes van de maatregelen komen terug in de kaarten zoals deze in Deel 2 van het uitvoeringsprogramma zijn weergegeven. De maatregelenlijst geeft een verwijzing naar de stikstofgevoelige habitattypes en soorten van stikstofgevoelige leefgebieden waar de maatregelen effect op hebben. Per Natura 2000-gebied is ook de reservelijst opgenomen met aanvullende uitvoeringsactiviteiten. Omdat veel van deze maatregelen op de reservelijst samenhangen met voorbereidende maatregelen uit de basisaanvraag van fase 1 en fase 2 van Programma Natuur is de concretisering nog nader te bepalen. De gegeven kosten zijn daarbij een indicatie met een grote onzekerheid. De range waarbinnen de kosten worden verwacht zijn daarom aanvullend in het overzicht opgenomen.

Duinen

Maatregelen 'Duinen algemeen'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
00_SP2_02	Bodemkwaliteit (verzuring grijs duin en duinbossen)	onderzoek	H2130, H2180	1 stuk	€ 120.000	n.v.t.
00_SP2_03	Evalueren reeds genomen SPUK1 maatregelen	onderzoek	Allen	per gebied	€ 21.000	n.v.t.
00_SP2_04	Hydrologie (vastelandsduinen; delta duinen)	onderzoek	H2180/H2190 e.a.	2 stuk	€ 10.000	n.v.t.
00_SP2_05	Onderzoek naar methodes voor versterken van konijnenpopulaties (fokken, regels voor verplaatsing)	onderzoek	H2130	1 stuk	€ 20.000	n.v.t.
00_SP2_06	Aanwezigheid van exoten in kaart brengen: buiten de Natura 2000 grenzen die risico vormen voor N2000	onderzoek	H2130/H2160/H2180	1 stuk	€ 50.000	n.v.t.

00_SP2_07	Planvorming binnenduinrand/overgangsgebieden	onderzoek	H2130/H2160/H2180	1 stuk	€ 50.000	n.v.t.
00_SP2_08	Onderzoek OBN: relatie biodiversiteit en ouderdom en bodemsamenstelling van duingraslanden.	onderzoek	H2130	1 stuk	€ 5.000	n.v.t.
00_SP2_09	Vervolgonderzoek Stichting Bargerveen in samenwerking met OBN - effecten wisselbegrazing Voornes Duin en Duinen Goeree	onderzoek	H2130	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.

Gebied 88 'Kennemerland Zuid' (Zuid-Hollandse deel)

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
88-SP2-01	Dynamisering zeereep (herprofilering/kerven in de zeereep)	systeemmaatregel	H2120, H2130A	uitgaande van 5 (21.313 € p. st.)	€ 106.565	veel
88-SP2-02	Onderzoek mogelijkheden Oosterkanaal	onderzoek	H2130A, H2190B, H2190A, H2190D	1 stuk	€ 25.000	n.v.t.
88-SP2-04	Onderzoek naar mogelijkheden opzetten polderpeil	onderzoek	H2130C, H2180B, H2190A, H2190B, H2190D	1 stuk	€ 25.500	n.v.t.
88-SP2-06	Rasters verplaatsen	procesmaatregel	H2110	1.800-9.000m	€ 90.000	veel
88-SP2-07	Aanleg kerven zeereep	procesmaatregel	H2120, H2130A	nader te bepalen (uitgangspunt is 3)	€ 36.000	veel
88-SP2-08	Kleinschalige verstuingen + nabeheer	procesmaatregel	H2120	10 ha	€ 323.950	veel
88-SP2-09	Aanleg stuifkuilen	procesmaatregel	H2130A, H2130B	nader te bepalen (uitgangspunt is 20)	€ 66.000	veel
88-SP2-13	Open plekken creëren in bos voor verjonging	procesmaatregel	H2180C	2 ha	€ 24.000	matig (88-SP2-10 is randvoorwaardelijk)
88-SP2-14	Exotenbeheer	patroonmaatregel	H2180	enkele 100-en m2 binnen zoekgebied van 270 ha	€ 35.200	matig
88-SP2-16	Exoten verwijderen duin	Patroonmaatregel	H2120	Enkele 100-en m2 binnen zoekgebied van 58 ha	€ 499.125	matig

88-SP2-17	Omvorming Naaldbos H0000 -> (H2190,H2130,H2180) uitwerking van Pva Omvorming Naaldbos wat uitgevoerd wordt ihkv SP1	patroonmaatregel	H2130, H2190, H2180	ca. 8 ha	€ 176.000	veel
88-SP2-19	Verwijderen duindoorn	patroonmaatregel	H2120, H2130A	285 ha	€ 299.475	matig
88-SP2-21	Kleinschalig toplaag verwijderen	patroonmaatregel	H2130B, H2130C	2% van zoekgebied 230 ha (ca. 5 ha)	€ 195.000	matig
88-SP2-22	Omvorming Adelaarsvarenruigte omvorming H0000	patroonmaatregel	H2130B	10 % van zoekgebied 30 ha (ca. 3 ha)	€ 88.500	veel
88-SP2-24	Herstel duinvalleien	Procesmaatregel	H2190	2-3 stuks	€ 110.000	matig
88-SP2-25	Bodemverlaging	patroonmaatregel	H2130C, H2190A, H2190B, H2190D, H7210	20 ha	€ 100.000	veel
88-SP2-32	Onderzoek naar vergraste gedeelten gebied	onderzoek	H2130B, H2130C	1 stuk	€ 25.000	n.v.t.
88-SP2-33	Herintroductie konijnen (uitvoeren nav onderzoek SP1)	procesmaatregel	H2130	n.t.b. na afronden onderzoek SPUK1	€ 66.000	veel
88-SP2-34	Uitrasteren duinheide (maatregel was ZHL wordt ws Waternet over uit SPUK1)	procesmaatregel	H2150	1,5 ha	€ 50.000	veel

reservelijst gebied 88 'Kennemerland Zuid' (Zuid-Hollandse deel)

code	maatregel	Type maatregel	Ten behoeve van habitattype:	omvang	Financiële range (minimum – maximum)	Verklaring range:	Mate van effect op drukfactoren
88-SP2-03	Dempen/peilopzet Oosterkanaal	systeemmaatregel	H2130C, H2190B, H2190A, H2190D	nader te bepalen	€ 1.000.000 (€ 0 - 10.000.000)	Moet blijken uit onderzoek (88-SP2-02) of het noodzakelijk is	veel
88-SP2-05	Polderpeil opzetten/hydrologische buffer	systeemmaatregel	H2190A, H2190B, H2190D	nader te bepalen	€ 1.000.000 (€ 0 - € 10.000.000)	Moet blijken uit het onderzoek (88-SP2-04) of het noodzakelijk is	veel
88-SP2-10	Verminderen graasdruk	procesmaatregel	H2130A, H2130B, H2130C, H2150, H2160, H2180A, H2190B, H2190D	hele gebied (1845 ha in ZH)	€ 100.000 (€ 0 - € 250.000)	Ntb: afhankelijk van het moment van bereiken van de streefstand en/of er aanvullend beheer noodzakelijk is	veel
88-SP2-11	Herstel duinbos (overall maatregel duinbossen)	procesmaatregel	H2180A, H2180B, H2180C	nnb	€ 100.000 (€ 0 - € 250.000)	Uitwerking van Pva Omvorming Naaldbos wat uitgevoerd wordt ihkv SP1	veel
88-SP2-29	Aanplant andere boomsoorten	patroonmaatregel	H2180C	45 ha	€ 100.000 (€ 0 - € 562.500)	uitwerking van Pva Omvorming Naaldbos wat uitgevoerd wordt ihkv SP1 (prijs per 12500/ha)	matig (88-SP2_10 is randvoorwaardelijk)
88-SP2-38	Aanleg ecologische verbinding Langevelderslag (AWD-De Blink) onderzoek noodzakelijk	systeemmaatregel	H2130 H2160 H2150 H2180	n.v.t. (onderzoek)	€ 100.000 (€ 50.000 – € 250.000)	Eerst onderzoek en daarna mogelijk verwerving en inrichting	veel

Gebied 96 'Coepelduynen'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
96-SP2-02	Aanbrengen stuifschermen middenduin	procesmaatregel	H2120, H2130A	800 m	€ 8.000	matig
96-SP2-04	Open plekken in bos creëren voor verjonging	procesmaatregel	H2180C	0,3 ha	€ 3.600	matig
96-SP2-05	Gebiedsvreemde soorten verwijderen	procesmaatregel	H2180C	5 ha	€ 22.000	veel
96-SP2-08	Afgraven bodem	procesmaatregel	H2190B, H2190D	0,7 ha	€ 12.740	veel
96-SP2-09	Verwijderen duindoorn zeereep	patroonmaatregel	H2120, H2130A	1 ha	€ 24.000	veel
96-SP2-10	Maaien / verwijderen top laag binnenduingrasland	patroonmaatregel	H2130A	0,2 ha	€ 2.400	veel
96-SP2-11	Onderzoek sanering voormalige vuilstort en puinhoop	onderzoek	H2130A, H2190B, H2190D	1 stuk	€ 50.000	veel
96-SP2-12	Maaien rimpelroos vegetaties	patroonmaatregel	H2130 H2190	10	€ 125.114	veel
96-SP2-13	Verwijderen rimpelroos vegetatie Zeereep	patroonmaatregel	H2130	ca. 5-10 ha	€ 230.263	veel
96-SP2-17	Aanbrengen antiverstuivingsmaatregelen	procesmaatregel	H2130 H2190	moet blijken uit onderzoek, aanname is enkele honderden meters	€ 380.666	veel
96-SP2-18	Inrichting noordwest Coepelduynen	procesmaatregel	H2130 H2180	1 ha	€ 215.622	veel

reservelijst gebied 96 'Coepelduynen'

<i>code</i>	<i>maatregel</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>Ten behoeve van habitattype:</i>	<i>omvang</i>	<i>Financiële range (minimum – maximum)</i>	<i>Verklaring range:</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
96-SP2-07	Sanering voormalige stort	procesmaatregel	H2130A, H2190B, H2190D	6,4 ha	€ 10.000.000 (€ 5.000.000 – € 15.000.000)	100-250 euro/m3, omvang moet blijken uit onderzoek	veel
96-SP2-20	Uitkoop piekbelaster manege met als doel herinrichten voor natuur	procesmaatregel	H2130/H2180	1 st	€ 1.000.000 (€ 0 - €2.000.000)	Moet blijken uit onderhandelingen	veel
96-SP2-21	Sanering en herinrichting manegegronden zuidrand Coepelduynen	procesmaatregel	H2130, H2180	ntb	€ 5.000.000 (€ 500.000 - € 7.500.000)	moet blijken uit onderzoek	veel

Gebied 97 'Meijendel-Berkheide'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
97-SP2-01	Maken van strandreservaten	procesmaatregel	H2110	1,2 km	€ 10.800	matig
97-SP2-04	Betreding toelaten in de zeereep	patroonmaatregel	H2110, H2120, H2130A	20 ha	€ 25.000	Veel
97-SP2-08	Kerven maken in de zeereep	systeemmaatregel	H2120, H2130A	5 stuks	€ 106.565	veel
97-SP2-09	Reactiveren van oude vastgelegde stuifkuilen	procesmaatregel	H2120, H2130A, H2130B, H2160	1 ha / 2 ha	€ 39.750	veel
97-SP2-11	Abelen verwijderen	patroonmaatregel	H2130A	200 ha	€ 123.864	veel
97-SP2-13	Jaarrond aanlijng gebied	procesmaatregel	H2130A, H2130B, H2160, H2190B, H2190C, H2190D	Hele gebied (2878 ha)	€ 50.000	veel
97-SP2-14A	Terugdringen bosareaal en verstruweling periode 2024-2027	patroonmaatregel	H2120, H2130A, H2130B, H6430A	300 ha	€ 2.929.067	veel
97-SP2-14B	Terugdringen bosareaal en verstruweling periode 2028-2032	patroonmaatregel	H2120, H2130A, H2130B, H6430A	300 ha	€ 3.661.333	veel
97-SP2-15	Exotenbestrijding	patroonmaatregel	H2130A, H2130B, H2160	200 + 20 ha	€ 3.465.000	veel
97-SP2-16A	Ondiep afgraven periode 2024-2027	patroonmaatregel	H2130A, H2130B, H2190B	34 ha/46 ha / 4 ha	€ 620.480	veel
97-SP2-16B	Ondiep afgraven periode 2028-2032	patroonmaatregel	H2130A, H2130B, H2190B	34 ha/46 ha / 4 ha	€ 775.600	veel
97-SP2-25	Taluds van duinbeken verflauwen (behorend bij omvorming Lentevreugd)	procesmaatregel	H2190D	40 ha	€ 352.400	matig
97-SP2-26	Afgraven (behorend bij omvorming Lentevreugd)	procesmaatregel	H2190D	40 ha	€ 386.640	matig

97-SP2-31	Onderzoek naar afwisseling duinvorming en afslag	onderzoek	H2110	1 stuks	€ 25.000	n.v.t.
97-SP2-32	Onderzoek naar voedselrijkdom	onderzoek	H2120, H2130AB, H2160, H2180ABC, H2190ABCD, H3140, H6430A	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-33	Onderzoek naar verstruweling	onderzoek	H2130AB, H2190ABCD	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-34	Onderzoek naar aanwezigheid van exoten	onderzoek	H2160, H2180ABC	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-35	Onderzoek naar variatie in het landschap	onderzoek	H2180ABC	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-37	Onderzoek naar ontstaan duinvalleien	onderzoek	H2190ABCD	1 stuks	€ 50.000	n.v.t.
97-SP2-38	Onderzoek naar de kwaliteit van H3140	onderzoek	H3140	1 stuks	€ 10.000	n.v.t.
97-SP2-36	Onderzoek aanwezigheid voorjaarsflora	onderzoek	H2180C	1 stuks	€ 10.000	n.v.t.
97-SP2-39	Onderzoek naar de kwaliteit en beheer van H6430A	onderzoek	H6430A	1 stuks	€ 10.000	n.v.t.

reservelijst gebied 97 'Meijendel-Berkheide'

code	maatregel	Type maatregel	Ten behoeve van habitattype:	omvang	Financiële range (minimum – maximum)	Verklaring range:	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
97-SP2-03	Strandtenten op palen zetten	procesmaatregel	H2110, H2120	nnb	€ 100.000 (€ 0 - € 2.000.000)	Afhankelijk van nut en noodzaak (onderzoek) en afspraken	matig
97-SP2-17	Selectief kappen van bomen	patroonmaatregel	H2160	577 ha	€ 50.000 (€ 25.000 - € 150.000)	Mede afhankelijk van uitvoering resultaten 97-SP2-14AB/33/35)	veel
97-SP2-18	Grondwaterstanden omhoog	systeemmaatregel	H2180B, H2180C, H2190B, H2190C, H2190D	-	€ 25.000 (€ 0 - € 100.000)	Onderzoek als kostenpost opgenomen. Resultaten afhankelijk van onderzoek	veel
97-SP2-19	Kappen van naaldbomen	patroonmaatregel	H2180B, H2180C	27+120ha	€ 50.000	Afhankelijk van resultaten 97-SP2-35	veel

					(€ 25.000 - € 150.000)		
97-SP2-20	Herstel aanvoer basenrijk grondwater	systeemmaatregel	H2180B, H2180C	-	€ 50.000 (€ 0 - € 100.000)	Onderzoek als kostenpost opgenomen. Resultaten afhankelijk van onderzoek	veel
97-SP2-21	Nieuwe infiltratieplas/vochtige duinvallei	procesmaatregel	H2190A	2 ha	€ 500.000 (€ 0 - € 1.000.000)	Afhankelijk van keuze irt drinkwaterwinning	matig
97-SP2-22	Afgraven duinvalleien	procesmaatregel	H2190A, H2190B, H2190C, H2190D	8 ha	€ 500.000 (€ 250.000 - € 1.000.000)	Afhankelijk van omvang uitbreidingsopgave H2190	veel
97-SP2-23	Uitbreiden bestaande plas in Berkheide	procesmaatregel	H2190A	6 ha	€ 100.000 (€ 50.000 - € 250.000)	Afhankelijk van omvang uitbreidingsopgave H2190	veel
97-SP2-27	Omvorming overgang bos-grasland (behorend bij omvorming Lentevreugd)	procesmaatregel	H2190D, H6430A		€ 50.000 (€ 25.000 - € 100.000)	Afhankelijk van resultaten 97-SP2-25/26	veel
97-SP2-28	Opheffen van parkeerterrein Zwarte pad	procesmaatregel	H2120, H2130A	0,3 ha	€ 50.000 (€ 25.000 - 100.000)	Afhankelijk van nut en noodzaak (onderzoek) en afspraken	veel
97-SP2-29	Omvormen sportvelden	procesmaatregel	H2130B	10 ha	€ 250.000 (€ 100.000 - € 2.500.000)	Afhankelijk van nut en noodzaak (onderzoek) en afspraken	veel
97-SP2-30	Aanplanten boszomen binnenduin	procesmaatregel	H2180C	3 ha	€ 50.000 (€ 25.000 - € 100.000)	Inrichtingsplan noodzakelijk en afhankelijk van ontwikkelingen buiten het gebied	veel

Gebied 98 'Westduinpark & Wapendal'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
98_SP2_01	Verplaatsen rasters	procesmaatregel	H2120	3000m	€ 32.400	laag
98_SP2_02	Kerven zeereep, lokaal, indien mogelijk	procesmaatregel	H2120, H2130A	5-10 x	€ 50.400	hoog
98_SP2_03	Aanbrengen stuifschermen Natte Pan en Radio Scheveningen	procesmaatregel	H2120, H2130A	200 m	€ 200.000	laag
98_SP2_04	Verwijderen exoten (rimpelroos) zeereep	patroonmaatregel	H2120	0,3 ha	€ 8.640	n.v.t.
98_SP2_07	Heroriënteren strandlagen in zeereep ivm verstuing	procesmaatregel	H2130A	4-6 x	€ 86.400	middel
98_SP2_11	Verwijderen exoten en opslag esdoorn De Natte pan, De Plak en Radio Scheveningen	patroonmaatregel	H2130A	10 ha	€ 24.000	hoog
98_SP2_13	Onderzoek begrazingsmethodes	onderzoek	H2130A	n.v.t. (onderzoek)	€ 20.000	n.v.t.
98_SP2_16	Toplaag Oude Duinen verwijderen, zeer lokaal	patroonmaatregel	H2130B	0,2 ha	€ 12.880	middel
98_SP2_17	Recreatieve druk verlagen Bosjes van poot	patroonmaatregel	H2160, H2180A, H2180C	30 ha		hoog
98_SP2_19	Gebiedsvreemde soorten verwijderen en naaldbos Bosjes van Poot Bos	patroonmaatregel	H2180A, H2180C	1 ha	€ 26.400	n.v.t.
98_SP2_20	Bekalken Bosjes van poot	patroonmaatregel	H2180C	13,3 ha	€ 3.032	hoog
98_SP2_21	Onderzoek sanering stortlocatie de Plak	onderzoek	H2130A	1 stuk	€ 25.000	n.v.t.
98_SP2_22	Onderzoek naar aanpassen begrazing Natte Pan, Radio Scheveningen	onderzoek	H2130A	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.
98_SP2_23	Onderzoek parkeerplaats uitplaatsen Natte Pan	onderzoek	H2130A, H2160	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.
98_SP2_24	Onderzoek aanpassing begrazing Oude duinen, Wapendal	onderzoek	H2130B, H2150	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.
98_SP2_25	Onderzoek verlagen recreatieve druk Bosjes van Poot	onderzoek	H2160, H2180A, H2180C	1 stuk	€ 10.000	n.v.t.
98_SP2_30	Exoten verwijderen: rimpelroos, mahonie, jap duizendknoop, etc	patroonmaatregel	H2130/H2160/H2180	Zoekgebied 246ha	€ 47.600	hoog

98_SP2_31	Communicatie	overig	Allen	n.v.t.	€ 60.000	middel
98_SP2_33	Ecologische verbinding zoeken door de stad (GBDA, NNN?)	onderzoek	Allen	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	middel
98_SP2_34	Verkenning ecologische waarde verbinden Wapendal en Bosjes van PEX	onderzoek	H2180	n.v.t. (onderzoek)	€ 20.000	n.v.t.

reservelijst Gebied 98 'Westduinpark & Wapendal'

code	maatregel	Type maatregel	Ten behoeve van habitattype:	omvang	Financiële range (minimum – maximum)	Verklaring range:	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
98_SP2_06	Recreatieve voorzieningen saneren	patroonmaatregel	H2120	1 stuk	€ 250.000	Bijdrage aan slopen en herinrichting.	veel
98_SP2_26	Sloop en herinrichting bijdrage zeezwaluwweg	procesmaatregel	H2130		€ 150.000	Initiële raming voor sloop en herinrichting	veel
98_SP2_27	Uitbreiding habitat noordzijde bijdrage	procesmaatregel	H2120, H2130		€ 755.000	Initiële raming, planvorming nog nodig	veel

Gebied 99 'Solleveld & Kapittelduinen'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
99_SP2_22	Dijkviltbraam bestrijden	patroonmaatregel	H2130, H2160, H2180	>10 ha zoekgebied	€ 200.000	middel
99_SP2_21	Exoten/ruigte verwijderen	patroonmaatregel	H2160	65,4 ha	€ 63.569	middel
99_SP2_20	Exoten verwijderen	patroonmaatregel	H2150, H2180A, H2180C	1 ha	€ 18.000	middel
99_SP2_23	Verwilderde bramen verwijderen Ockenburgh/Hyacintenbos	patroonmaatregel	H2180	enkele 100-en m2 binnen zoekgebied van ca 30 ha	€ 100.000	middel
99_SP2_24	Verlagen waterstand	procesmaatregel	H2190B, H1903	2,7 ha	€ 0	n.v.t.
99_SP2_25	Verondiepen	procesmaatregel	H2190D	2 ha	€ 28.800	n.v.t.
99_SP2_27	Aanleg van stuifplekken	procesmaatregel	H2130B	10 st	€ 33.000	n.v.t.
99_SP2_28	Ontgraven 2m vochtige duinvallei ivm kwaliteitsverbetering	procesmaatregel	H2190A, H2190B, H2190D, groenknolorchis	41,1 ha	€ 250.000	n.v.t.
99_SP2_29	Dynamiseren zeereep lokaal	procesmaatregel	H2120	24,2 ha	€ 319.440	n.v.t.
99_SP2_31	Arendsduin omzetten naar natuur - hydrologie	patroonmaatregel	H2130, H2190	3 ha	€ 600.000	middel
99_SP2_32	Inrichten Vafamil terrein als N2000 + nabeheer	procesmaatregel	H2130, H2160, H2180, H2190	3 ha	€ 100.000	laag
99_SP2_33	Uitvoering ecologische verbindingen	procesmaatregel	H2180 en soorten zoals grondgebonden zoogdieren, amfibieën, reptielen	3 stuks	€ 75.000	middel
99_SP2_34	Verwijderen dienstweg	patroonmaatregel	H2130	ca. 1200 meter	€ 1.000.000	middel
99_SP2_36	Nieuw padenplan Van Dikshoorn Driehoek na herinrichting strandboulevard (inc uitvoering)	patroonmaatregel	H2130	n.v.t. (planvorming)	€ 250.000	middel
99_SP2_37	Verkenning De Banken	onderzoek	H2190, H2130	n.v.t. (onderzoek)	€ 60.000	n.v.t.

99_SP2_38	Monitoring en nabeheer exoten	onderzoek	H2130	n.v.t. (onderzoek)	€ 100.000	n.v.t.
99_SP2_39	Onderzoek overgangsgebieden/bufferzones inrichten	onderzoek	o.a. H2130, H2150, H2180, H2190	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.
99_SP2_40	Verkenning uitbreiding natuurwaarden door uitplaatsen parkeerplaatsen (o.a. Slag Beukel/De Banken/Rechte Straat	onderzoek	H2130, H2190	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.
99_SP2_41	Grondwateronderzoek	onderzoek	H2190, H2180	n.v.t. (onderzoek)	€ 100.000	n.v.t.
99_SP2_42	Hydrologisch onderzoek Ockenburg/Hyacintenbos	onderzoek	H2180	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.
99_SP2_44	Beschermingsplan groenknolorchis en vochtige duinvalleien in VDD	onderzoek	H2190, H1903	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	n.v.t.
99_SP2_45	Begrenzing N2000 aanpassen en rasters verplaatsen	patroonmaatregel	H2110	7,7 ha	€ 83.160	n.v.t.
99_SP2_50	Maatregelen kustveiligheid samenbrengen met natuurdoelen	onderzoek	H2130, H2160	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.

reservelijst gebied 99 'Solleveld & Kapittelduinen'

code	maatregel	Type maatregel	Ten behoeve van habitatype:	omvang	Financiële range (minimum – maximum)	Verklaring range:	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
99_SP2_26	Dynamiseren zeereep	procesmaatregel	H2130A	46,5 ha	€ 613.800	Berekend op basis van normbedrag en hectares.	veel
99_SP2_30	Dynamiek verlagen lokaal	procesmaatregel	H2130A, H2160	61,3 ha	€ 100.000 (€ 50.000-250.000)	Lokaal maatwerk	veel
99_SP2_35	Voormalige Delfland locatie asfalt verwijderen	patroonmaatregel	H2120		€ 189.000	Initiële raming voor sloop en herinrichting	veel
99_SP2_46	Recreatiedruk verminderen	systeemmaatregel	H2120, H2130, H2180		€ 150.000 (€ 100.000-250.000)	Combinatie van communicatie, alternatieven en zonering	veel
99_SP2_49	Saneren recreatieve voorzieningen/ parkeerplaatsen	patroonmaatregel	o.a. H2130		€ 250.000	Bijdrage aan slopen en herinrichting	veel

Gebied 100 'Voornes Duin'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
100_SP2_1	Onderzoek naar mogelijkheden voor ontwikkeling Witte duinen in deelgebied Breede Water	onderzoek	H2120	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
100_SP2_2	Onderzoek, planvorming en uitvoering herstel konijnenbegrazing. Introduceren gevaccineerde konijnen.	onderzoek	H2130A, B en C	n.v.t. (onderzoek)	€ 70.000	veel
100_SP2_3	Bepalen mogelijkheden voor uitbreiding H2130A in Gemeenteduin + inrichting en beheer	onderzoek	H2130A	n.v.t. (onderzoek)	€ 200.000	veel
100_SP2_4	verkenning, bestrijden en vervolgbeheer van opslag Amerikaanse vogelkers in H2130B in de Kluut + aangrenzende percelen om N2000 (planvorming, opslag beheersen en nabeheer)	onderzoek	H2130B	n.v.t. (onderzoek)	€ 250.000	veel
100_SP2_5	Hydrologisch onderzoek N2000 gebied (vervolg o.a. hydrologisch meetnet) + uitbreiding permanent hydrologisch meetnet	onderzoek	H2180B, H2190A, B, en andere droogtegevoelige habitattypen	n.v.t. (onderzoek)	€ 135.000	veel
100_SP2_6	Onderzoek mogelijkheden verbeteren waterkwaliteit en kwaliteit leefgebied geoorde fuut in Breede Water en Quackjeswater	onderzoek	H2190A en geoorde fuut	n.v.t. (onderzoek)	€ 10.000	matig
100_SP2_7	Inzicht in ontwikkeling populatie nauwe korfslak en effect beheermaatregelen SPUK1 op populatie	onderzoek	H1014	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
100_SP2_8	Onderzoek starten of en hoe we typische soorten die in het verleden in het gebied voorkwamen en nu niet meer in het gebied terug kunnen krijgen.	onderzoek	Algemeen	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	matig
100_SP2_10	Mogelijke uitvoering maatregelen volgend uit onderzoek potentie alkalisch kalkmoeras Schapenwei	procesmaatregel	H7230, H2190	max. 4 ha	€ 200.000	veel
100_SP2_12	Uitvoering Natuurherstel achter de zeereep	procesmaatregel	H2120, H2130A	enkele ha (10 stuifkuilen)	€ 510.000	veel
100_SP2_14	Afkoop reguliere pacht percelen in en om N2000 en inrichting	patroonmaatregel	H2130, H2190, H2180	Max 14,4 ha	€ 950.600	matig

100_SP2_13	Inrichting Biberbunkercomplex (natuurmaatregelen)	patroonmaatregel	H2130A	Zoekgebied 0,5 ha	€ 100.000	veel
100_SP2_15	Nabeheer openmaken grijs duin en natte duinvallei (incl. vervolg DvO3)	patroonmaatregel	H2130A, H2190B	Zoekgebied 24 ha	€ 80.000	matig
100_SP2_16	Vervolg Duinen van Oostvoorne; Wegvangen van exotische vissen (koikarper, schubkarper, goudvis, zonnebaars) en schonen en baggeren	patroonmaatregel	H2190A	1 ha (15 poelen)	€ 42.500	matig
100_SP2_18	Vervolg Groene Strand; Advies waterbeheer irt groenknolorchis.	onderzoek	H2190B	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
100_SP2_19	Vervolg Groene Strand 3 Maatregelen t.b.v. vernatting centrale deel	procesmaatregel	H1340	Zoekgebied 53 ha	€ 300.000	veel
100_SP2_20	Vervolg Duinen van Oostvoorne werkzaamheden Heveringen openmaken grijs duin (heischraal) door kleinschalig verwijderen stikstofrijke top laag.	patroonmaatregel	H2130C	zoekgebied 20 ha	€ 100.000	matig
100_SP2_21	Vervolg + uitvoering Duinen van Oostvoorne2 Onderzoek effectieve bestrijding esdoorns in duinbos	patroonmaatregel	H2180	zoekgebied 70 ha	€ 200.000	matig
100_SP2_22	Vervolgonderzoek Stichting Bargerveen in samenwerking met OBN - effecten wisselbegrazing Voornes Duin en Duinen Goeree	onderzoek	H2130A,B,C	n.v.t. (onderzoek)	zie duinen algemeen	matig
100_SP2_23	Onderzoek OBN: relatie biodiversiteit en ouderdom en bodemsamenstelling van duingraslanden.	onderzoek	H2130A,B,C	n.v.t. (onderzoek)	zie duinen algemeen	matig
100_SP2_24	Saneren kippenschuren en realiseren H2130A, C en H2190 in 2025	patroonmaatregel	H2130A,C, H2190	ntb	€ 800.000	veel
100_SP2_25	Ontwikkelingsbeheer kippenschuren 2026-2030	patroonmaatregel	H2130A,C, H2190	ntb	€ 100.000	veel
100_SP2_26	Onderzoek en maatregelen t.g.v. voortbestaan moerasgamander	onderzoek	H2190B	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
100_SP2_27	Recreatieonderzoek	onderzoek	Diverse	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	matig
100_SP2_28	Volledige schadeloosstelling Schapengors realisatie NNN	patroonmaatregel	H2190, H2130	7,5 ha	€ 422.000	veel

Gebied 101 'Duinen Goeree & Kwade Hoek'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
101_SP2_1	Onderzoek, planvorming en uitvoering herstel konijnenbegrazing (introduceren gevaccineerde konijnen)	procesmaatregel	H2130A, B en C	n.v.t.	€ 70.000	veel
101_SP2_2	Onderzoek naar hydrologische situatie Westduinen, Westhoofdvallei en binnenduinrand	onderzoek	H2130C, H2190A, H2190B, H2190C, H2190D	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	matig
101_SP2_3	Opzetten en beheren permanent meetnet grondwater	onderzoek	H2130C, H2190A, H2190B, H2190C, H2190D	n.v.t.	€ 50.000	matig
101_SP2_5	Oorzaken aantalsontwikkeling fuut, aalscholver, brandgans (slaapplaats), wintertaling, pijlstaart, bontbekplevier, zilverplevier, rosse grutto en tureluur	onderzoek	diverse niet-broedvogels (H1310, H1330)	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	matig
101_SP2_8	Vervolg + uitvoering dynamisering Vuurtorenduin	systeemmaatregel	H2130A, A2190, H2120, H2180, H2160	15 stuifkuilen	€ 610.500	veel
101_SP2_9	Exotenbeheersing alle deelgebieden en buiten N2000 (onderzoek en uitvoering binnen en buiten N2000)	patroonmaatregel	H2130A,B, H2120, H1014, H1340, H2190, H2180	ntb na inventarisatie	€ 500.000	veel
101_SP2_11	Nabeheer grondwerk herstel grijs duin (Westduinen)	patroonmaatregel	H2130B	8 ha	€ 200.000	matig
101_SP2_12	Nabeheer grondwerk herstel vochtige duinvallei (Westduinen)	patroonmaatregel	H2190B	N6 ha	€ 200.000	matig
101_SP2_13	Nabeheer grondwerk herstel grijs duin ten noorden Klarebeekweg (Westduinen)	patroonmaatregel	H2130B	2 ha	€ 80.000	matig

101_SP2_16	Onderzoeken ontsluiting Westduinen (Lange dijk, d'Onlanden, salamanderoute) cumulatief aan ZHPLG Transitiefonds	onderzoek	o.a. H2130	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	matig
101_SP2_18	Extensiveren of verwijderen Klarebeekseweg door deelgebied Westduinen (vervolg SPUK1)	procesmaatregel	H2130A,B, H1340	ca. 3 km	€ 250.000	veel
101_SP2_21	Onderzoek m.b.t. aanpak ongewenste soorten in struwelen, zoals braam en esdoorn. Uitvoering in vervolg "intensivering beheer"	onderzoek	H2160, H2170, H2180	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
101_SP2_22	Vervolgonderzoek Stichting Bargerveen in samenwerking met OBN - effecten wisselbegrazing Voornes Duin en Duinen Goeree	onderzoek	H2130A,B,C	n.v.t. (onderzoek)	zie duinen algemeen	matig
101_SP2_23	Onderzoek OBN: relatie biodiversiteit en ouderdom en bodemsamenstelling van duingraslanden.	onderzoek	H2130A,B,C	n.v.t. (onderzoek)	zie duinen algemeen	matig
101_SP2_24	Volledige schadeloosstelling Binnenduinrand van Goeree realisatie NNN	patroonmaatregel	o.a. H2130, H2190	ca. 3 ha H2130/H2190	€ 3.447.000	veel

reservelijst gebied 101 'Duinen Goeree & Kwade Hoek'

code	maatregel	Type maatregel	Ten behoeve van habitattype:	omvang	Financiële range (minimum – maximum)	Verklaring range:	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
101_SP2_17	Realisatie ontsluiting Westduinen dmv natuurverbindingen.	procesmaatregel	H1340, H2130	nader te bepalen	€ 500.000	Initiële raming, planvorming nog nodig	matig

Veenweiden

Gebied 89 'Lingegebied & Diefdijk Zuid'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
089_SP2_01	Bestrijden/beheersen dijkviltbraam en herstel H91E0B	patroonmaatregel	H91E0B	ca 10 ha	€ 240.000	Weinig (maar wel essentieel voor behoud/herstel van dit prioritaire habitatype)
089_SP2_02	Optimalisatie hydrologie polder Rietveld	procesmaatregel	H91E0B	20 ha	€ 500.000	matig
089_SP2_03	herstel glanshaverhooiland Avelingen	patroonmaatregel	H6510	11 ha	€ 165.000	matig

Gebied 103 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
103_SP2_01	Verbeteren buffercapaciteit oppervlaktewater (pilot bekalken oppervlaktewater irt trilvenen)	onderzoek	H3140, H3150, H4010B, H6410, H7140A, H7140B, H7210	enkele ha	€ 107.000	veel
103_SP2_03	Visgraat plaggen trilvenen (uitbreiden op huidige locatie)	procesmaatregel	H7140A	1 ha	€ 702.000	veel
103_SP2_04	Rooien en toplaag verwijderen niet kwalificerende bossen (pilot 1 ha)	procesmaatregel	H91D0	1 ha	€ 120.000	veel
103_SP2_08	Extra blauwgrasland in de Meijegraslanden	procesmaatregel	H6410	8 ha	€ 368.000	veel
103_SP2_09	Verminderen inlaat Meijegraslanden	systeemmaatregel	H7140, H6410, H7210, platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever	250 ha	geen extra kosten, onderdeel van inrichting Meijegraslanden	matig
103_SP2_10	Aanpassen onderbemalingen	systeemmaatregel	H7140, H6410, H7210, platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever	250 ha	geen extra kosten, onderdeel van inrichting Meijegraslanden	matig
103_SP2_11	Onderzoek potentie blauwgrasland hogere percelen Meijegraslanden	onderzoek	H6410	15 ha	€ 25.000	zie maatregel 09

103_SP2_12	Retourpomp perceel NM in de Haak (verminderen lekverliezen)	procesmaatregel	H7140, H6410, H7210, platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever	1 pomp	€ 10.000	weinig
103_SP2_15	Monitoring extra meetpunten waterkwaliteit	onderzoek	H3140	4 meetpunten	€ 246.000	veel
103_SP2_16	Ontpachting percelen Natuurmonumenten	patroonmaatregel	Noordse woelmuis, H6410	2 ha	€ 268.000	veel
103_SP_23	Volledige schadeloosstelling Westveen realisatie NNN	patroonmaatregel	H6410, H6430, HR-soorten	ca 67 ha	€ 1.800.000	veel
103_SP_24	Verbetering waterkwaliteit baggeren Westveen	procesmaatregel	bittervoorn, platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever, H6430, H6410	23 ha	€ 4.125.000	veel

Gebied 104 'Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
104_SP2_15	Uitbreiden glanshaver- en vossestaartheooilanden (inrichten)	patroonmaatregel	H6510B	2-5 ha (berekening obv 3,5 ha)	€ 37.500	geen
104_SP2_16	Natuurvriendelijke oevers 2025	procesmaatregel	H6510B, HR-soorten	2 km	€ 1.100.000	matig (50%)
104_SP2_17	Natuurvriendelijke oevers 2026	procesmaatregel	H6510B, HR-soorten	2 km	€ 1.100.000	matig (50%)
104_SP2_18	Herstel oevers	procesmaatregel	H6510B	1,2 km	€ 170.000	matig (50%)

Gebied 107 'Donkse Laagten'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
107_SP2_21	Onderzoek kwel irt blauwgrasland	onderzoek	H6410	1	€ 50.000	veel
107_SP2_22	Herstel stuwen voor behoud blauwgrasland	patroonmaatregel	H6410	7 stuwen	€ 800.000	veel
107_SP2_23	Potentie H6410 binnen en buiten Donkse Laagten	patroonmaatregel	H6410	5 ha	€ 65.000	niet

Delta

Gebied 109 'Haringvliet'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
109_SP2_2	Uitvoeringsmaatregelen n.a.v. onderzoek herstel Scheelhoek-eilanden	procesmaatregel	Broedvogels van kale gronden (H1310/H1330)	10 ha	€ 400.000	matig
109_SP2_4	Onderzoek potentie en beheer broedvogeleilanden (Delta breed)	onderzoek	Kustbroedvogels (H1310/H1330)	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	n.v.t.

Gebied 112 'Biesbosch'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
112_SP2_2	Reguleren inlaat water	patroonmaatregel	H6120, H6430A, H6510A, H6510B	n.v.t.	€ 90.900	matig
112_SP2_3	Verwijderen steenbestorting en stenen plaatsen in depot	patroonmaatregel	H6120	ca 100 m	€ 40.000	matig
112_SP2_8	Aankoop (circa 5 ha)	procesmaatregel	H6120, H6510A, H6510B	ca. 5 ha	€ 240.000	veel
112_SP2_9	Afkoop reguliere pacht (circa 2 ha)	procesmaatregel	H6510A, H6510B	ca. 2 ha	€ 120.000	veel
112_SP2_10	Onderzoek naar beste beheervorm Zuidplaatje (aankoop / overname beheer - circa 23 ha)	onderzoek	H6510A, H6510B	23 ha	€ 50.000	n.v.t.
112_SP2_21	Bijdrage onderzoek stroomdalgrasland	patroonmaatregel	H6120	n.v.t. (onderzoek)	€ 75.000	n.v.t.

Gebied 114 'Krammer-Volkerak'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
114_SP2_2	Optimaliseren beheer en inrichting eilanden voor kustbroedvogels incl. periodieke reset bestaande eilanden	patroonmaatregel	H1310A, broedvogels van kale grond	30-35 ha	€ 500.000	matig
114_SP2_4	Langdurig bestrijden guldenroede	patroonmaatregel	H2190B, H6430B en H6430C	2,5 ha	€ 22.500	veel
114_SP2_6	Onderzoek potentie en beheer broedvogeleilanden (Delta breed)	onderzoek	Kustbroedvogels (H1310/H1330)	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	matig
114_SP2_10	Inrichtingsmaatregelen tbv H1130B (na uitkomst onderzoek 114_SP2_9)	procesmaatregel	H1330B	Gerekend met 5 ha	€ 110.000	matig

reservelijst gebied 114 'Krammer-Volkerak'

<i>code</i>	<i>maatregel</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>Ten behoeve van habitatype:</i>	<i>omvang</i>	<i>Financiële range (minimum – maximum)</i>	<i>Verklaring range:</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
114_SP2_7	Onderzoek/0-meting i.v.m. calamiteitenberging (voedselrijkdom bodem en habitattypen)	onderzoek	o.a. H1310, H1330, H2190	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.	n.v.t.
114_SP2_11	Onderzoek naar aanbrengen van zandige kustlijn	onderzoek	H1310A, H1330B, H2170, broedvogels van kale grond, niet-broedvogels: vogels van slikken	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.	n.v.t.

Gebied 115 'Grevelingen'

<i>Maatregel</i>	<i>Beschrijving cf NDA</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>N2000-code/naam</i>	<i>Omvang</i>	<i>Totale kosten</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
115_SP2_5	Onderzoek potentie en beheer broedvogeleilanden (Delta breed)	onderzoek	Kustbroedvogels (H1310/H1330)	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	niet
115_SP2_6	Creëren nieuwe broedvogeleilanden	procesmaatregel	Broedvogels van kale grond (H1310/H1330)	1 ha	€ 1.000.000	matig
115_SP2_7	Onderzoek potentie (stikstofgevoelige) habitats buiten N2000 begrenzing	onderzoek	Alle habitattypen	n.v.t. (onderzoek)	€ 25.000	niet
115_SP2_11	volledige schadeloosstelling Perceel Slikken van Flakkee realisatie NNN	patroonmaatregel	H1310 H1330 H2190 Noordse woelmuis	15 ha	€ 486.000	veel

reservelijst gebied 115 'Grevelingen'

<i>code</i>	<i>maatregel</i>	<i>Type maatregel</i>	<i>Ten behoeve van habitatype:</i>	<i>omvang</i>	<i>Financiële range (minimum – maximum)</i>	<i>Verklaring range:</i>	<i>Mate van effect op drukfactoren</i>
115_SP2_10	Onderzoek aanbrengen zandige kustlijn tvb H1310A	procesmaatregel	H1310A	n.v.t. (onderzoek)	€ 50.000	n.v.t.	n.v.t.